

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ
HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DENİZ TAŞIMASINA İLİŞKİN MİLLETLERARASI TİCARİ TERİMLER

İrem ŞEN
118615045

Doç. Dr. Cüneyt SÜZEL

İSTANBUL
2023

Deniz Taşımasına İlişkin Milletlerarası Ticari Terimler
International Commercial Terms Related to Maritime Transport

İrem ŞEN
118615045

Tez Danışmanı : **Doç. Dr. Cüneyt SÜZEL**
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Dr. Öğr. Üyesi Candan YASAN TEPETAŞ**
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gülten Venüs CÖMERT
Çağ Üniversitesi

Tezin Onaylandığı Tarih : 13.09.2023

Toplam Sayfa Sayısı : 138

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Milletlerarası
- 2) Ticari Terimler
- 3) Taşıma
- 4) Ticaret
- 5) Teslim

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) International
- 2) Commercial Terms
- 3) Transport
- 4) Commerce
- 5) Delivery

ÖNSÖZ

Yaptığım bu tez çalışması, yıllardır bana verdikleri her emek için sevgili aileme teşekkürümdür. Her zaman yanımda olup bana destek veren canım aileme ve sevgili eşim Av. Mirkan Günay Topcu'ya çok teşekkür ederim.

Yoğun bir programı olmasına rağmen tez danışmanlığımı üstlenen ve her seferinde yardımını esirgemeyen ve sabırla her soruma cevap veren kıymetli hocam Doç. Dr. Cüneyt Süzel'e teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	ix
ÖZET.....	xii
ABSTRACT	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM MİLLETLERARASI TİCARET VE INCOTERMS

1.1. MİLLETLERARASI TİCARET KAVRAMI	3
1.1.1. Genel Olarak	3
1.1.2. Milletlerarası Ticaretin Yeknesaklaştırılması İhtiyacı.....	4
1.2. INCOTERMS	7
1.2.1. Genel Olarak	7
1.2.2. Tarihsel Gelişimi	7
1.2.3. Incoterms'ün Hukuki Niteliği Bakımından	8
1.2.3.1. Örf-Adet Kuralı Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş	9
1.2.3.2. Ticari Teamül Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş	10
1.2.3.3. Lex Mercatoria Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş.....	12
1.2.3.4. Genel İşlem Koşulları Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş ...	13

İKİNCİ BÖLÜM INCOTERMS 2020 DÜZENLEMELERİ

2.1. INCOTERMS 2020'NİN GETİRİLİŞ AMACI	15
2.2. INCOTERMS 2020'NİN HAZIRLANMA SÜRECİ.....	15
2.3. INCOTERMS 2020'NİN TEMEL ÖZELLİKLERİ	16
2.4. INCOTERMS'ÜN KAPSAM ALANI	18

2.4.1. Incoterms 2020’de Düzenlenen Konular.....	18
2.4.2. Incoterms 2020’de Düzenlenmeyen Konular	20
2.5. INCOTERMS 2010 VE INCOTERMS 2020 ARASINDA YER ALAN FARKLAR.....	22
2.5.1. Düzenlenme ve Şekil Bakımından Yapılan Değişiklikler	22
2.5.2. İçerik Bakımından Yapılan Değişiklikler	26
2.6. INCOTERMS’E ATIF ŞEKLİ.....	28
2.7. DENİZ TAŞIMALARINDA YER ALAN TERİMLER.....	29
2.7.1. Genel Olarak	29
2.7.2. Teslim Bakımından	29
2.7.3. Yerler Bakımından	30
2.7.4. Masraflar Bakımından	30
2.7.5. Taşıyan ve Taşıtan Bakımından	31
2.7.6. Yükleten ve Gönderilen Bakımından	31
2.7.7. Menfaat Sahibi	32
2.8. INCOTERMS SINIFLANDIRMASI	33
2.9. INCOTERMS 2020’DE YER ALAN TESLİM ŞEKİLLERİ.....	35
2.9.1. Tüm Taşıma Türleri Bakımından	35
2.9.2. Deniz ve İç Su Taşımaları Bakımından.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENİZ VE İÇ SU TAŞIMACILIĞINDA KULLANILAN INCOTERMS TESLİM ŞEKİLLERİ

3.1. GENEL OLARAK	40
3.2. FAS (<i>FREE ALONGSIDE SHIP</i> – GEMİ DOĞRULTUSUNDA MASRAFSIZ TESLİM)	40
3.3. FOB (<i>FREE ON BOARD</i> – GEMİDE MASRAFSIZ TESLİM)	42
3.4. CFR (<i>COST AND FREIGHT</i> – MAL BEDELİ VE NAVLUN).....	43
3.5. CIF (<i>COST, INSURANCE AND FREIGHT</i> – MAL BEDELİ, SİGORTA VE NAVLUN).....	45

3.6. INCOTERMS 2020'DE DÜZENLENEN TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	48
3.6.1. Genel Borçlar.....	48
3.6.1.1. FAS / FOB / CFR / CIF	48
3.6.1.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	48
3.6.1.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	50
3.6.2. Teslim / Tesellüm	51
3.6.2.1. FAS	51
3.6.2.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	51
3.6.2.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	52
3.6.2.2. FOB	53
3.6.2.2.1. Satıcının Yükümlülükleri	53
3.6.2.2.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	55
3.6.2.3. CFR / CIF	55
3.6.2.3.1. Satıcının Yükümlülükleri	55
3.6.2.3.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	57
3.6.3. Hasarın Geçişi	58
3.6.3.1. FAS	58
3.6.3.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	58
3.6.3.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	59
3.6.3.2. FOB	59
3.6.3.2.1. Satıcının Yükümlülükleri	59
3.6.3.2.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	60
3.6.3.3. CFR	61
3.6.3.3.1. Satıcının Yükümlülükleri	61
3.6.3.3.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	62
3.6.3.4. CIF.....	63
3.6.3.4.1. Satıcının Yükümlülükleri	63
3.6.3.4.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	64
3.6.3.5. Hasarın Geçişi Bakımından Incoterms, CISG ve TBK Karşılaştırması	65

3.6.4. Taşıma	67
3.6.4.1. FAS / FOB.....	67
3.6.4.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	67
3.6.4.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	69
3.6.4.2. CFR / CIF	70
3.6.4.2.1. Satıcının Yükümlülükleri	70
3.6.4.2.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	74
3.6.5. Sigorta	74
3.6.5.1. FAS / FOB / CFR	74
3.6.5.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	74
3.6.5.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	76
3.6.5.2. CIF.....	76
3.6.5.2.1. Satıcının Yükümlülükleri	75
3.6.5.2.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	80
3.6.6. Teslim / Taşıma Belgesi	81
3.6.6.1. FAS / FOB.....	81
3.6.6.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	81
3.6.6.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	82
3.6.6.2. CFR / CIF	82
3.6.6.2.1. Satıcının Yükümlülükleri	82
3.6.6.2.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	85
3.6.7. İhracat ve İthalat Gümrük İşlemleri.....	86
3.6.7.1. FAS / FOB / CFR / CIF	86
3.6.7.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	86
3.6.7.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	88
3.6.8. Kontrol, Ambalajlama ve İşaretleme	88
3.6.8.1. FAS / FOB / CFR / CIF	88
3.6.8.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	89
3.6.8.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	91
3.6.9. Masrafların Paylaşımı	92
3.6.9.1. FAS / FOB.....	92

3.6.9.1.1. Satıcının Yükümlülükleri	92
3.6.9.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	94
3.6.9.2. CFR	95
3.6.9.2.1. Satıcının Yükümlülükleri.....	95
3.6.9.2.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	95
3.6.9.3. CIF	96
3.6.9.3.1. Satıcının Yükümlülükleri	96
3.6.9.3.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	98
3.6.10. İhbarlar	99
3.6.10.1. FAS / FOB / CFR / CIF	99
3.6.10.1.1. Satıcının Yükümlülükleri.....	100
3.6.10.1.2. Alıcının Yükümlülükleri.....	101
SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA	107
EKLER.....	118

KISALTMALAR

ABD	: Amerika
bkz.	: Bakınız
c.	: Cümle
C&F	: <i>Cost and Freight</i> (Mal Bedeli ve Navlun Ödenmiş Olarak Teslim)
CFR	: <i>Cost and Freight</i> (Mal Bedeli ve Navlun Ödenmiş Olarak Teslim)
CIF	: <i>Cost, Insurance and Freight</i> (Mal Bedeli, Navlun ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim)
CIP	: <i>Carriage and Insurance Paid To</i> (Taşıma ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim)
CISG	: <i>United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods</i> (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması)
CPT	: <i>Carriage Paid To</i> (Taşıma Ödenmiş Olarak Teslim)
DAF	: <i>Delivered at Frontier</i> (Sınırdaki Teslim)
DAP	: <i>Delivered at Place</i> (Belirlenen Yerde Teslim)
DAT	: <i>Delivered at Terminal</i> (Terminalde Teslim)
DCP	: <i>Delivered Cost Paid</i> (Masraflar Ödenmiş Olarak Teslim)
DDP	: <i>Delivered Duty Paid</i> (Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim)
DDU	: <i>Delivered Duty Unpaid</i> (Gümrük Resmi Ödenmemiş Olarak Teslim)
DEQ	: <i>Delivered Ex Quay</i> (Varış Limanında Rıhtımda Teslim)
DES	: <i>Delivered Ex Ship</i> (Varış Limanında Gemide Teslim)
DM	: <i>Deutsche Mark</i> (Alman Markı)
dn.	: Dipnot

DPU	: <i>Delivered at Place Unloaded</i> (Belirlenen Yerde Malların Boşaltılmış Olarak Teslimi)
E.	: Esas
e.t.	: Erişim Tarihi
EDI	: <i>Electronic Data Interchange</i> (Elektronik Bilgi Transferi)
EXW	: <i>Ex Works</i> (İş Yerinde Teslim)
f.	: Fıkra
FAS	: <i>Free Alongside Ship</i> (Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim)
FCA	: <i>Free Carrier</i> (Taşıyıcıya Teslim)
FD	: <i>Free Delivered</i> (Boşaltma Masrafları Gemiye Ait Olmaksızın Teslim)
FOB	: <i>Free on Board</i> (Gemide Masrafsız Teslim)
FOR	: <i>Free on Rail</i> (Demiryolunda Teslim)
FOT	: <i>Free on Truck</i> (Kamyonda Teslim)
HD	: Hukuk Dairesi
ICC	: <i>International Chamber of Commerce</i> (Milletlerarası Ticaret Odası)
INCOTERMS	: <i>International Commercial Terms</i> (Milletlerarası Ticari Terimler)
K.	: Karar
md.	: Madde
MTO	: Milletlerarası Ticaret Odası
p.	: Paragraf
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TL	: Türk Lirası
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
UNCITRAL	: <i>United Nations Commission on International Trade Law</i> (Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu)

UNIDROIT : *International Institute for the Unification of Private Law*
(Özel Hukukun Yeknesaklaştırılması için Uluslararası Enstitü)

vb. : Ve Benzeri

vd. : Ve Devamı

ÖZET

Milletlerarası ticari faaliyetlerin taraflar açısından daha rahat ilerleyebilmesi, yükümlülüklerin belirlenmesi ve oluşabilecek uyuşmazlıkların önüne geçebilmesi amacıyla bazı yeknesak kurallar uygulanmaktadır. Bu yeknesak kurallar arasında olan ve ICC (*International Chamber of Commerce* – Milletlerarası Ticaret Odası) tarafından düzenlenen Incoterms milletlerarası ticaretin geliştirilmesini, kolaylaştırılmasını ve taraflar arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların daha kolay çözümlenebilmesini amaçlamaktadır. Incoterms ticari gelişmelere ve yeniliklere uyabilmek amacıyla belirli aralıklarla yenilenmektedir. En son yenilenmiş metin 10 Eylül 2019 yılında yayımlanan ve 1 Ocak 2020 tarihi itibarıyla de yürürlüğe giren Incoterms 2020’dir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde milletlerarası ticaret kavramı, milletlerarası ticarete yeknesaklaşma ihtiyacı, ICC’nin işleyişi ve amacı hakkında bilgiler verilecektir. Birinci bölümün devamında, Incoterms’ün tarihsel gelişimi ve milletlerarası ticari terimlerin hukuki niteliği bakımından doktrinde yer alan görüşlere değinilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde öncelikli olarak Incoterms 2020’nin amaçları ve özellikleri hakkında genel bilgiler verilmesi, Incoterms 2020’nin kapsama aldığı ve almadığı konuların anlatılması ve Incoterms 2010 ile Incoterms 2020 arasında yer alan farkların açıklanması amaçlanmıştır. İkinci bölümün devamında deniz taşımalarında sıkça kullanılan terimlere değinilecektir. Çalışmanın ana konusu deniz taşımalarında kullanılan ticari terimler olduğundan bu bölümde tüm taşıma türlerini kapsayan teslim şekilleri bakımından sadece genel bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümü deniz taşımalarında kullanılan ticari terimleri içermektedir. Deniz ve iç su taşımaları bakımından Incoterms’de dört farklı teslim şekli bulunmaktadır. Bu teslim şekilleri gemi doğrultusunda masrafsız

teslim şekli olan FAS (*Free Alongside Ship*), gemide masrafsız teslim şekli olan FOB (*Free On Board*), mal bedeli ve navlunu içeren teslim şekli olan CFR (*Cost and Freight*) ve son olarak mal bedeli, sigorta ve navlunu içeren teslim şekli olan CIF (*Cost, Insurance and Freight*)’tir. Çalışmanın bu bölümünde sırasıyla FAS, FOB, CFR ve CIF terimlerinin hangi anlamlara geldiklerinin ve söz konusu ticari terimlerde satıcı ve alıcının yükümlülüklerinin detaylı bir şekilde anlatılması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Milletlerarası, Ticari Terimler, Taşıma, Ticaret, Teslim.

ABSTRACT

Some uniform rules are applied in order to ensure that international commercial activities can proceed more easily for the parties, to determine obligations and to prevent possible disputes. Among these uniform rules, Incoterms issued by ICC (International Chamber of Commerce) aim to develop and facilitate international trade and to more easily resolve disputes that may arise between the parties. Incoterms are renewed periodically in order to comply with commercial developments and innovations. The latest revised text is Incoterms 2020, which was published on September 10, 2019, and entered into force on January 1, 2020.

In the first part of this study, information will be given about the concept of international trade, the need for uniformity in international trade, and the functioning and purpose of the ICC. In the continuation of the first part, the historical development of Incoterms and the opinions in the doctrine regarding the legal nature of international commercial terms will be discussed.

In the second part of the study, it is primarily aimed to give general information about the purposes and features of Incoterms 2020, to explain the subjects that are and are not covered by Incoterms 2020 and to explain the differences between Incoterms 2010 and Incoterms 2020. In the continuation of the second part, terms frequently used in maritime transportation will be discussed. Since the main subject of the study is the commercial terms used in sea transportation, this section aims to provide only general information in terms of delivery methods covering all types of transportation.

The third and last part of the study includes commercial terms used in maritime transportation. There are four different delivery methods in Incoterms for sea and inland water transportation. These delivery methods are FAS (Free Alongside Ship) which is a free delivery method alongside the ship, FOB (Free on Board) which is a free delivery method on the ship, CFR (Cost and Freight) which

is a delivery method that includes the cost of goods and freight, and finally, CIF (Cost, Insurance and Freight) which is a delivery method that includes the cost of goods, insurance, and the freight. In this part of the study, it is aimed to explain the meanings of FAS, FOB, CFR and CIF delivery methods and the obligations of the seller and buyer in detail.

Keywords: International, Commercial Terms, Transport, Commerce, Delivery.

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı sonrası devletlerin birbirleriyle daha yakın ilişkiler kurmak istemesi milletlerarası ticaretin gelişmesinde ve hızlanmasında en önemli etkenlerden birisi olmuştur¹. Milletlerarası ticaret, farklı ülkelerin vatandaşlığını haiz gerçek veya tüzel kişiler tarafından gerçekleşen bir ticari sözleşmeye dayanmaktadır. Milletlerarası ticaretin geniş yerlere yayılması ve küresel kapsamda hızlıca gelişmesi bazı sorunlara sebebiyet vermiştir. Bu sorunların nedeni, ticari sözleşmelerin farklı ülkeler arasında gerçekleşmesi sebebiyle sözleşmeye uygulanabilecek hukukun değişkenlik göstermesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum sözleşmeye hangi hukuk kurallarının uygulanacağını tespitini güçleştirmekte ve taraflar arasında uyuşmazlıklara neden olmaktadır².

Milletlerarası ticari sözleşmelerde ortaya çıkabilecek olası uyuşmazlıkların önüne geçilmek istenmesine veya ortaya çıkan bir uyuşmazlıkta hangi kuralların uygulanması gerektiğine dair bir çözüm arayışı başlamıştır. Bu amaçla gerek milletlerarası sözleşmeler gerekse sözleşmeye uygulanabilecek terimler hazırlanmaya başlanmış ve hazırlanan ticari terimler ile de milletlerarası ticarete yer alan bir yeknesaklaşma ihtiyacının giderilmesi istenmiştir³.

Milletlerarası satış ilişkilerinde uygulanmak üzere Milletlerarası Ticaret Odası ve Milletlerarası Ticaret Derneği'nin birlikte gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda 1921 yılında yapılan bir kongrede "*Trade Terms*" adı verilen bir kılavuzun hazırlanmasına karar verilmiştir. Zaman içinde sıkça yenilenen milletlerarası ticari terimlere ilişkin son metin, bu çalışmanın kapsamını içeren Incoterms 2020'dir.

¹ Muhammetnazar İlyasov, Milletlerarası Ticarete Teslim Şekilleri: Incoterms 2010 Kuralları, Birinci Baskı, Ankara, 2019, s. 13.

² Aslıhan Sevinç Kuyucu, Incoterms (Uluslararası Ticari Terimler), 1. Baskı, İstanbul, 2011, s. 1.

³ Tolga Ayoğlu, Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanan Genel Prensipler, Maddi Hükümler ve Ticari Adet- Teamüller Olarak Lex Mercatoria, Birinci Basıdan İkinci Tıpkı Bası, İstanbul, 2011, s. 316.

Çalışmanın ana kapsamı “Deniz Taşımasına İlişkin Milletlerarası Ticari Terimler” den oluşmaktadır. Bu kapsamda öncelikle milletlerarası ticaret kavramı incelenecek daha sonrasında Incoterms hakkında genel bilgiler verilerek, Incoterms 2010 ve Incoterms 2020 arasındaki farklara değinilecektir. Çalışmanın son bölümünde deniz ve iç su taşımalarına özgü teslim şekilleri ayrıntılı bir şekilde incelenerek çalışma sonlandırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI TİCARET VE INCOTERMS

1.1. MİLLETLERARASI TİCARET KAVRAMI

1.1.1. Genel Olarak

Her ülkenin jeolojik konumu veya ekonomik durumu gibi sebeplerden dolayı kendi ihtiyaçlarını kendi kendine karşılaması genellikle mümkün olamamaktadır⁴. Bu durum milletlerarası ticaretin ortaya çıkmasının en temel sebeplerinden birisidir. Milletlerarası ticaret ikametgahları, iş merkezleri veya mutlak meskenleri farklı olan veya farklı devletlerin vatandaşlığını haiz olan tüzel veya gerçek kişilerin arasındaki mal ve hizmetlerin alım ve satımı olarak tanımlanmıştır⁵. Milletlerarası ticaret hem gerçek hem de tüzel kişiler arasında gerçekleşebilmektedir.

Milletlerarası ticaret her ne kadar insan hayatını kolaylaştırır da yanında birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Çünkü taraflar arasındaki hukuki ilişki bir sözleşmeye dayanmakta olup, tarafların haklarının ve yükümlülüklerinin kurulan sözleşme içerisinde belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin kurulan sözleşme ile sözleşmeye konu olan malların bedelinin yanında, yüklemenin, boşaltmanın veya taşımanın nerede ve kim tarafından yapılacağının veya söz konusu mala sigorta yapılmasının hangi tarafın yükümlülüğünde olacağının taraflarca kararlaştırılması gerekmektedir. Milletlerarası ticari faaliyetlerin gelişmesi, alım ve satım konu olan malların daha yaygın pazarlara yayılması ve sözleşmeye taraf olan kişilerin

⁴ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 4; Cahit Ağaoğlu, Incoterms 2020, Public and Private International Law Bulletin, Cilt: 40, Sayı: 2, 2020, s. 1115; Cemre Apaydın, Incoterms 2010 ve 2020 Uyarınca CIF Satışlar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2021, s. 3; Fatma Elif Çalık, Uluslararası Ticarete Yenilenen Incoterms 2020 ile 2010 Kurallarının Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2020, s. 5.

⁵ Cemal Şanlı, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Bası, İstanbul, 2019, s.7.

haklarının ve yükümlölüklerinin belirlenmesinin kolaylaştırılması amacıyla milletlerarası alanda yeknesak kurallara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır.

1.1.2. Milletlerarası Ticaretin Yeknesaklaştırılması İhtiyacı

Satıcı ve alıcı arasında akdedilen ticari sözleşmelerde tarafların hak ve yükümlölüklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, milletlerarası ticari sözleşmelerde taraflar farklı hukuk sistemlerine tabi oldukları için de sözleşmeye uygulanacak hukuk farklılık göstermektedir. Tarafların tabi oldukları hukuk sistemleri farklı olduğundan ve sözleşmeye birden fazla hukuk sistemi dahil olabileceğinden bu durum uygulanabilecek kurallar açısından bir karışıklığa sebep olmakta ve bu da taraflar arasında uyuşmazlıklara yol açabilmektedir⁶. Milletlerarası satış sözleşmelerinde bir uyuşmazlık çıktığı takdirde, bu uyuşmazlığı giderebilecek milletlerarası alanda yetkili bir yargı sistemi bulunmamaktadır. Taraflar da doğal olarak kendi bildikleri ve tabi oldukları milli hukuklarının sözleşmeye uygulanmasını isteyecektir. Bu takdirde de bu durumun tarafsızlık açısından yetersiz kalacağı düşünülmektedir⁷.

Milletlerarası alanda ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünü gidermek amacıyla getirilen çözüm yollarından birisi de milletlerarası tahkim kuruluşlarıdır. Devlet mahkemelerini dışarıda bıraktığımız zaman, kanunların bize tanıdığı imkân çerçevesinde uyuşmazlıkların -özellikle de ticari uyuşmazlıkların- devlet mahkemeleri yerine hakem adını verdiğimiz özel kişilerce çözümlenmesi usulüdür⁸.

Milletlerarası ticaretin yeknesaklaştırılması, farklı ülkeler arasında gerçekleşen ticari işlemlerden ortaya çıkabilecek engellerin kaldırılması için gerçekleştirilen bir durumu temsil etmektedir. Bu nedenle, milletlerarası ticari

⁶ Emine Yazıcıoğlu / Kender - Çetingil Deniz Ticareti Hukuku, Gözden Geçirilmiş On Altıncı Baskı, İstanbul, 2020, s. 8.

⁷ Ziya Akıncı, Milletlerarası Tahkim, 5. Baskı, İstanbul, 2020, s. 10.

⁸ Akıncı, s. 5.

anlaşmalar ve bunlara ilişkin düzenlemeler, taraflar arasında daha adil ve eşit bir ticaret sağlamak amacıyla ortaya çıkmaktadır.

Yeknesak kurallar ile standart sözleşmelerin benzerlik gösterdiği ifade edilmektedir⁹. Belirtmek gerekir ki, yeknesak kurallar da tıpkı standart sözleşmeler gibi önceden belirlenmiş ve hazırlanmış kurallardır. Ancak standart sözleşmeler bir bütünlük arz ederken ve sözleşmenin tamamını oluştururken, buna karşın yeknesak kurallar tarafların iradesiyle sözleşmeye atıf yoluyla dahil edilmektedirler¹⁰.

Milletlerarası ticaretin yeknesaklaştırılması amacıyla yürütülen çalışmaların bir bölümü, bu çalışmaları yapmak amacıyla faaliyet gösterilen kuruluşlar tarafından yerine getirilmektedir¹¹. Milletlerarası ticaretin yeknesaklaştırılması amacıyla faaliyet gösteren iki önemli kuruluş UNIDROIT (*International Institute for the Unification of Private Law*) ve UNCITRAL (*United Nations Commission on International Trade Law*)’dir. UNCITRAL tarafından yapılan en önemli çalışmalardan birisi Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (*United Nations Convention on Contracts for the Sale of Goods – CISG*)’dır. CISG, milletlerarası mal alım ve satımlarında ortaya çıkan veya çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümünü amaçlamaktadır¹².

Ticari faaliyetlerin daha rahat sürdürülebilmesi için faaliyet gösteren bir diğer önemli kuruluş ise Milletlerarası Ticaret Odası’dır. (*International Chamber*

⁹ Ayoğlu, s. 316.

¹⁰ Ayoğlu, s. 316.

¹¹ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 6; Tengiz Sirabidze, Incoterms 2020 Işığında Geçmişten Günümüze Incoterms, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 2021, s. 27.

¹² Zafer Zeytin, Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku CISG- Incoterms, Dördüncü Baskı, Ankara, 2022, s. 43; CISG tam metni için bkz.

https://treaties.un.org/doc/Treaties/1988/01/19880101%2003-03%20AM/Ch_X_10p.pdf (e.t. 05.09.2023); Yeşim Atamer, Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, 1. Bası, Beta Basım Dağıtım, İstanbul, 2005, s. 36 vd.

of Commerce – ICC). Merkezi Paris'te bulunan ICC, 1919 yılında kurulmuş ve ilk kongresini 1920 yılında yapmıştır. ICC dünya genelinde 130 üyeye sahiptir¹³.

ICC, milletlerarası ticaretin gelişimini sağlamak ve tarafların karşılaşabileceği sorunlara çözüm bulmak ve ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla faaliyet göstermektedir¹⁴. ICC ticaretin düzenlenmesi, milletlerarası ticaret hukuku ve uyuşmazlık çözümü alanlarında çalışmalar yürüterek işletmelerin ticaret faaliyetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini hedeflemektedir. ICC'nin çalışma alanlarına ticaret ve yatırım politikaları, finans ve bankacılık, fikri mülkiyet hakları, çevre sürdürülebilirliği, ticari uyuşmazlıkların çözümü ve ticari iş etiği girmektedir¹⁵.

ICC'nin Türkiye'deki faaliyetlerini gerçekleştiren kurum Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Türkiye Milli Komitesi'dir. MTO Türkiye Milli Komitesi 1934 yılında kurulmuştur¹⁶. MTO Türkiye Milli Komitesi, ICC'nin Türkiye'deki temsilcisidir ve Türkiye'de bulunan işletmelerin ICC'nin yürüttüğü faaliyetlere katılmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır¹⁷. MTO Türkiye Milli Komitesi, Türk işletmelerini ICC'nin hizmetlerini kullanmayı teşvik etmek, Türkiye'ye yabancı yatırımcılar çekmek ve milletlerarası ticaretteki Türkiye'nin yerini güçlendirmek için farklı faaliyetler düzenlemektedir.

ICC, milletlerarası yapılan ticari alım ve satım sözleşmelerinde doğmuş ve doğabilecek uyuşmazlıkları önlemek amacıyla “*International Commerce Terms*” adı verilen ticari teslim şekilleri getirmiştir.

¹³ ICC üye sayısı hakkında bkz. [https://icc.tobb.org.tr/icc-millikomite.php#:~:text=ICC%27nin%2095%20ülkede%20milli,toplam%20130%20ülkeden%20üyesi%20bulunmaktadır.\(e.t.:22.05.2023\)](https://icc.tobb.org.tr/icc-millikomite.php#:~:text=ICC%27nin%2095%20ülkede%20milli,toplam%20130%20ülkeden%20üyesi%20bulunmaktadır.(e.t.:22.05.2023))

¹⁴ İlyasov, s. 20; Oğuzhan Kava, Incoterms 2020 ile Getirilen Değişiklikler ve Bu Değişikliklerin Çeşitli Vakalar Üzerinde Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2021, s. 9.

¹⁵ https://icc.tobb.org.tr/ICC_Turkiye_tanitim.pdf (e.t.: 26.09.2023)

¹⁶ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 6; Arzu Beyazıt, Milletlerarası Ticaret Odasının Yapısı ve İşleyişi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2010, s. 2; Kava, s. 8.

¹⁷ MTO Türkiye Milli Komitesi hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. <https://icc.tobb.org.tr/docs/ICC%20TÜRKİYE%20Tanıtım%202022.pdf> (e.t.: 19.09.2023)

1.2. INCOTERMS

1.2.1. Genel Olarak

Milletlerarası ticari sözleşmelerde yer alan tarafların, haklarının ve yükümlülüklerinin daha kolay bir şekilde belirlenebilmesi amacıyla milletlerarası ticari terimler hazırlanmıştır. Söz konusu milletlerarası ticari terimler ile sözleşmeye söz konusu olan malın bedeli, yükleme, boşaltma ve taşımanın nerede ve kim tarafından yapılacağı, söz konusu mala sigorta yapılmasının hangi tarafın yükümlülüğü olacağı belirlenmektedir. ICC milletlerarası ticarete kullanılabilecek Incoterms adı altında yeknesak kurallar uygulamaya koymuştur¹⁸.

1.2.2. Tarihsel Gelişimi

Milletlerarası ticarete kullanılan *International Commercial Terms* (Incoterms), satış ilişkisinde yer verilen ticari terimlerdir. Bu terimler, taraflar arasındaki mal alım ve satımı sürecinde yaşanabilecek sorunların önlenmesi, anlaşmazlıkların giderilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Milletlerarası ticarete kullanılan terimlerin yeknesaklaştırılması amacıyla 1921’de Kongre yapılmış ve “*Trade Terms*” adı verilen bir kitabın hazırlanmasına karar verilmiştir¹⁹. “*Trade Terms*” 1929 yılında yayımlanmıştır. Incoterms, ilk olarak 1936 yılında ICC tarafından yayımlanmış olup²⁰, sadece FOB, FAS, C&F, CIF, Ex Ship ve Ex Quay olarak altı terime sahiptir²¹. İleriki yıllarda demir yolu taşımacılığının öneminin

¹⁸ Karaca, s. 5; Sabih Arkan, Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş Yirmi Altıncı Baskı, Ankara, 2020, s. 24.

¹⁹ Bahar Gürgen, Incoterms Uygulamalarının Gelişimi ve Incoterms 2020 Düzenlenmesine İlişkin Bir Değerlendirme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara, 2020, s. 43.

²⁰ Yusuf Çalışkan, Uluslararası Satımda 2020 Incoterms Kuralları ve Hasarın Geçiş, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, Public and Private International Law Bulletin, Cilt: 41, Sayı:1, 2021, s. 234.

²¹ Ali Anıl Tulgay, Uluslararası Ticarete Incoterms 2010 Deniz ve İç Su Yolu Taşımacılığı Teslim Şekilleri Düzenlemelerine Yönelik İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara, 2019, s. 27; [7](https://iccwbo.org/business-solutions/incoterms-rules/incoterms-rules-history/#:~:text=First%20published%20by%20ICC%20in,for%20the%20sale%20of%20goods.(e.t.: 20.09.2023); Zeytin, s. 379.</p></div><div data-bbox=)

artmasından dolayı yeni terimlerin eklenmesi ihtiyacı doğmuş ve Incoterms 1953 metninde FOR / FOT ve DCP teslim şekilleri yer almıştır²². 1967 yılında Incoterms, Incoterms 1967 adı ile yenilenmiş ve güncellenmiştir. Incoterms 1967’de teslim masraflarının taraflara dağıtılması ele alınmıştır²³. 1980 yılında yayınlanan Incoterms 1980’de, terimlerin anlaşılması ve kullanımı kolaylaştırmak için değişiklikler yapılmıştır²⁴. Sonraki yıllarda, ICC, Incoterms metnini düzenli olarak yenilemeye ve güncelleştirmeye devam etmiştir. 1990 yılında Incoterms 1990, 2000 yılında Incoterms 2000, 2010 yılında Incoterms 2010 ve son olarak 2020 yılında “Incoterms 2020” uygulanmaya başlanmıştır. Her yeni gelen ve güncellenen halinde, milletlerarası ticarete yaşanan gelişmeler de dikkate alınarak Incoterms daha da açık hale getirilmiş ve alıcı ve satıcı açısından kullanımı kolaylaştırılmıştır. Günümüzde, Incoterms terimleri ve kuralları milletlerarası ticarete yaygın olarak kullanılmakta ve tarafların arasında gerçekleşen ticari faaliyetleri kolaylaştırmaktadır.

1.2.3. Incoterms’ün Hukuki Niteliği Bakımından

ICC tarafından getirilen Incoterms’ün hukuki niteliği hakkında doktrinde Incoterms’ün örf adet kuralı niteliğinde olduğunu, ticari teamül niteliğinde olduğunu, *lex mercatoria* niteliğinde olduğunu ve genel işlem şartları niteliğinde olduğunu savunan farklı görüşler bulunmaktadır²⁵. Aşağıda yer alan alt başlıklarda bu görüşler sırasıyla değerlendirilecektir.

²²[https://iccwbo.org/business-solutions/incoterms-rules/incoterms-rules-history/#:~:text=First%20published%20by%20ICC%20in,for%20the%20sale%20of%20goods.\(e.t.: 20.09.2023\); Sirabidze, s. 20; https://blog.intradebook.com/en/incoterms-the-history-of-the-incoterms-rules/ \(e.t.: 20.09.2023\).](https://iccwbo.org/business-solutions/incoterms-rules/incoterms-rules-history/#:~:text=First%20published%20by%20ICC%20in,for%20the%20sale%20of%20goods.(e.t.: 20.09.2023); Sirabidze, s. 20; https://blog.intradebook.com/en/incoterms-the-history-of-the-incoterms-rules/ (e.t.: 20.09.2023).)

²³ Sirabidze, s. 20.

²⁴ Çalık, s. 22.

²⁵ Incoterms’ün hukuki niteliği hakkındaki görüşler için bkz. Nesrin Sunay, Incoterms 2010 Kuralları Hakkında Genel Bilgi ve Bu Kurallar Kapsamında DAT ve DAP Ticari Terimleri, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı: 127, 2012, s. 4.; Salim Serdar Yağcı, Milletlerarası Ticaret Hukukunda Incoterms’lerin Yeri- Bu Kuralların Sözleşmenin İfa Yeri Kapsamında Dikkate Alınıp Alınamayacağı Sorunu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2019, s. 79; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 14; Ayoğlu, s. 322; Karaca, s. 44; İlyasov, s. 41.

1.2.3.1. Örf-Adet Kuralı Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş

Örf ve adet kuralları, belirli bir bölgede uzun zaman içinde kabul görülerek uygulanan ve bu uygulama sonucunda toplumda uyulmasının zorunlu olduğu düşünülen kurallardır²⁶. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) md. 2 f.1'e göre ticari örf ve adetin, kanunda aksine bir hüküm olmadığı takdirde, hakim tarafından re'sen uygulanabileceği belirtilmiştir. Örf ve adet kuralları hakim tarafından re'sen dikkate alınacağından, tarafların örf ve adet kuralının var olduğunu ispat etme yükümlülükleri bulunmamaktadır²⁷. Hakim örf ve adetin varlığının ispat edilmesi amacıyla gereken teknik bilgileri danışabilmek için konuyu haiz olan yetkili kişilere başvuracaktır²⁸. Yargıtay 11. HD'nin bir kararı bu duruma örnek teşkil etmektedir. Yargıtay 11. HD *"Somut olayda, mahkemece, zeytinyağının satıcıya teslimi konusunda yöresel örf ve adet araştırması yeterli değildir. Zira; tek bir kooperatiften uygulama sorulup, tanıklar dinlenmiştir. Bu itibarla, mahkemece, kooperatife emanet makbuzları ile teslim edilen zeytinyağından sonra , satıcıya ihtiyacı nedeniyle teslim edilen zeytinyağı için belge düzenlenip düzenlenmediği, emanet makbuzundan teslim edilen miktarın indirilip indirilmediği hususunun öncelikle, Torbalı Ticaret Odasından sorulmak ve gerektiğinde bu hususta yerel bilirkişi mütalaasına başvurmak ve böyle bir örf ve adetin mevcut olduğu anlaşıldığı takdirde, mevcut tanık ifadeleri değerlendirilmek ve yeminin de ,yemin teklif edildiği zamanki kooperatif temsilcisine yaptırılmak suretiyle sonucuna göre karar vermek gerekirken, yazılı şekilde eksik inceleme ile karar verilmesi doğru görülmemiştir."* şeklinde karar vermiştir²⁹.

²⁶Örf-adet kurallarının tanımı için bkz. Erik, s. 29; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 15; Muhammed Sulu, Ticaret Hukukunun Kaynağı Olarak Ticari Örf ve Adet Üzerine Bazı Değerlendirmeler, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 1, 2022, s. 218; <https://www.hukukihaber.net/normlar-hiyerarsisine-bir-istisna-ticari-orf-ve-adet> (e.t. 18.09.2023)

²⁷ Arkan, s.101.

²⁸ Sulu, s. 225.

²⁹ Yargıtay 11. HD, E. 2003/11, K. 2003/5784, T. 02.06.2003. www.kazanci.com.tr (e.t.: 19.09.2023); Sulu, s. 225.

Incoterms milletlerarası ticarete yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu nedenle milletlerarası mal alım ve satımlarında Incoterms'ün de uzun süreyi kapsayan ve yıllar içinde yerleşmiş bir uygulama olduğunu söylemek doğru olacaktır. Bu açıdan bakıldığında Incoterms'ün uygulanmasının örf ve adet niteliğinde olduğuna dair görüş ile benzerlik gösterdiği söylenebilecektir. Fakat Incoterms tarafların sözleşmede ortak iradeleriyle atıfta bulunması halinde uygulama alanı bulabilmektedir³⁰. Oysa TTK md. 2'de örf ve adet kurallarının uygulanacak bir hüküm bulunmadığında hakim tarafından kendiliğinden uygulanacağı belirtilmiştir. Incoterms'ün bu doğrultuda örf ve adet kuralı niteliğinde olduğunu belirtmek yerinde olmayacaktır.

Milletlerarası ticari terimlerin örf-adet kuralı niteliğinde olduğuna dair görüş bakımından değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise Incoterms'ün ticari gelişmelere ve yeniliklere adapte edilebilmesi amacıyla belirli aralıklarla revize edilmesidir. Daha önce belirtildiği üzere³¹ örf-adet kuralları belirli bir bölgede uzun zaman içinde kabul görülerek uygulanan kurallar iken, Incoterms 1936 yılından itibaren günümüze kadar milletlerarası ticarete gerçekleşen yeniliklere uyması amacıyla birçok kez değiştirilmiştir. Milletlerarası ticarete yaşanan hızlı gelişmelere adapte edilebilmesi amacıyla yenilenme ihtiyacı duyulan Incoterms'ün bu sebeple de örf-adet kuralları olarak nitelendirilemeyeceği söylenebilecektir.

1.2.3.2. Ticari Teamül Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş

Milletlerarası ticari terimlerin hukuki niteliği hakkında bir diğer görüş bunların ticari teamül niteliği taşıdığıdır³². Teamül, bir yerde çok eskiden beri belirli mesleklerde veya bölgede süregelen davranışlardır³³. Ticari teamül de bu şekilde, ticari faaliyetlerde eskiden beri gelmiş ve kabul görmüş davranış kurallarını ifade

³⁰ Erik, s. 18.

³¹ bkz. 1.2.3.1. p.1.c.1.

³² Sunay, s. 4.

³³ Demet Özdamar, Avrupa Sözleşmeler Hukuku'nda ve Türk Borçlar Hukuku'nda Örf ve Adetler ile Teamül ve Uygulamaların Yeri, D.E.Ü Hukuk Fakültesi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, Cilt: 19, Özel Sayı, 2017, s. 129.

etmektedir³⁴. Belirtmek gerekir ki, ticari teamüller örf ve adet kuralı olarak sayılmamaktadırlar. Ticari teamüllerin, kanunda açık bir hüküm olmadıkça ve söz konusu olan hususa ilişkin bir örf ve adet kuralı olarak kabul görmedikçe uygulanamayacakları belirtilmiştir³⁵. Ticari teamüller, örf ve adet kurallarından farklı olarak hakim tarafından re'sen dikkate alınmamaktadır³⁶. TTK md. 2 f. 3 gereği ticari örf ve âdet, tacir sıfatını haiz bulunmayanlar hakkında ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulanırken, teamüller ise irade beyanlarının yorumlanmasında dikkate alınmakta olup, tarafların ticari teamülün varlığını ispat etmesi gerekmektedir³⁷.

Alman Hukuku, Incoterms'ü ticari teamül niteliğinde kabul etmektedir. Bu niteliği kabul etmelerinin nedeni tarafların sözleşmeye Incoterms'ü dahil etmemesi halinde dahi, Incoterms'ün kendiliğinden uygulama bulabilmesinden kaynaklanmasıdır³⁸.

Ticari teamüller sözleşme boşlukları doldurmak ve sözleşme hükümlerini yorumlamak amacı taşımaktadır³⁹. Incoterms de sözleşmeye atıf yoluyla dahil edilmektedirler, fakat bu sebeple Incoterms'ün doğrudan ticari teamül niteliğinde olduğunu belirtmek yerinde değildir. Bir başka deyişle, Incoterms tarafların sözleşmeye atıf yapmasıyla uygulama alanı bulup, belli aralıklarla güncellenen ticari terimlerdir. Tarafların sözleşmeye Incoterms'ü sözleşmeye dahil etmesiyle uygulanabileceğinden de tarafların bu husus bakımından bir ispat yükümlülüğü de bulunmamaktadır⁴⁰. Söz konusu nedenler göz önüne alındığında Incoterms'ün ticari teamül niteliğinde olduğunu söylemek mümkün olmayacaktır.

³⁴ Işıl Özkan / Ceyda Süral Efeçinar / Bengül Kavlak (Işıl Özkan), Yeni Lex Mercatoria ve Kaynakları, 1.Baskı, İstanbul, 2021, s. 15.

³⁵ TTK md.2 f.1'e göre ticari teamüllerin, ancak ticari örf ve adet olarak kabul gördüğü takdirde hükme esas alınabileceği söylenmektedir.

³⁶ H. Ercüment Erdem, Viyana Satım Antlaşması Uyarınca Teamüllerin Önemi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 3, 2016, s. 1029.

³⁷ Özdamar, s. 130.

³⁸ Ağaoğlu, s. 1120.

³⁹ Çalık, s. 40.

⁴⁰ Çalık, s. 27.

1.2.3.3. *Lex Mercatoria* Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş

Doktrinde bir başka görüş, Incoterms'ün *lex mercatoria*⁴¹ olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır⁴². *Lex mercatoria*, kendine has bir hukuk düzeni içeren, ulusal ve milletlerarası hukuktan bağımsız kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır⁴³. Aynı zamanda *lex mercatoria*, milletlerarası ticari ilişkilerde tarafların karşılıklı ilişkilerini düzenlemek için kullandıkları örf ve adet ve ticari teamüllerin tamamını ifade etmesidir⁴⁴. Incoterms'ün *lex mercatoria* niteliği taşıdığını savunan görüşlere göre⁴⁵ tarafların sözleşmede atıfta bulunmadığı takdirde Incoterms'ün uygulanıp uygulanamayacağı hakkında tartışma bulunmaktadır. Incoterms'ün milletlerarası ticaret ile ilgilenen kişiler tarafından bilinmesi ve bu kuralların ticari adet taşıdığının kabul edilmesi gerektiğini ve sözleşmede Incoterms'e atıfta bulunulmasa dahi sözleşmeye uygulanabileceği belirtilmektedir⁴⁶.

Daha önce de açıklandığı üzere, Incoterms'ün örf ve adet kuralları veya ticari teamül kuralları niteliğinde değerlendirilmesi mümkün değildir⁴⁷. *Lex mercatoria* kapsamında tekrardan değerlendirmek gerekir ise, Incoterms'ün *lex mercatoria* olarak da değerlendirilemeyeceğini söylemek mümkün olacaktır. Bir başka deyişle, *lex mercatoria* ticari teamüllerin, örf ve adetlerin tamamını kapsamakta olan milletlerarası ticari ilişkileri düzenleyen kurallardır. Ancak, Incoterms'ün belirli aralıklarla revize edilmesi dolayısıyla ticari teamül veya örf-adet kuralları kapsamına dahil olmaması ve tarafların arasında yer alan sözleşmede

⁴¹ “Lex Mercatoria” terimi, Orta Çağ’dan itibaren kullanılmakta olup, ticaret hukukunda yerleşmiş hukuk kurallarını ve uygulamalarını ifade etmektedir. Lex Mercatoria, küreselleşmenin artması ile birlikte milletlerarası ticarete artan önemi sebebiyle, milletlerarası hukukta yaygın olarak kullanılmaktadır.

⁴² Ayoğlu, s. 323; Özkan / Efeçinar / Kavlak (Dilek Karaman), s. 32.

⁴³ Ayoğlu, s. 2; H. Ercüment Erdem (Editörler: Ahmet Cemil Yıldırım, Serhat Eskiörük), Lex Mercatoria ve Uluslararası Ticarete Örf ve Adetin Önemi, Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria, 1.Baskı, İstanbul, 2014, s. 38.;

⁴⁴ Erdem, Lex Mercatoria ve Uluslararası Ticarete Örf ve Adetin Önemi, s. 38.

⁴⁵ Ayoğlu, s. 323; Özkan / Efeçinar / Kavlak (Dilek Karaman), s. 32.

⁴⁶ Özkan / Efeçinar / Kavlak (Dilek Karaman), s. 32.

⁴⁷ bkz. 1.2.3.1. ve 1.2.3.2.

her iki tarafın da irade açıklamasıyla milletlerarası ticari terim kurallarına atıf yapılması halinde uygulanması mümkün olabileceğinden Incoterms'ün *lex mercatoria* olarak değerlendirilemeyeceği söylenebilecektir.

1.2.3.4. Genel İşlem Koşulları Niteliğinde Olduğuna Dair Görüş

Türk Borçlar Kanunu (TBK) md. 20'ye göre genel işlem koşulları, bir sözleşme hazırlanırken düzenleyen kişinin ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanmak için, tek başına hazırlayıp karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleri olarak tanımlanmaktadır⁴⁸. Şöyle ki, genel işlem koşulları, bir satıcı tarafından veya hizmet sağlayan tarafından müşterilere sunulan ve hizmetlerle veya ürünlerle ilgili olan koşullardır. Bu koşullar, satıcı veya hizmet sağlayan tarafından belirlenen ve müşterinin veya alıcının kabul ettiği şartlar kapsamında geçerli olmaktadır. Genel işlem koşulları satıcı veya hizmet sağlayan ile müşterinin veya alıcının yaptığı sözleşmelerde yer almaktadır. Bu tür sözleşmelerde, tarafların hakları, yükümlülükleri, ödeme şekilleri gibi hususlar belirtilmektedir.

Incoterms'ün sözleşmede geçerli olup olmayacağı satıcı ve alıcı tarafından belirlenmektedir ve Incoterms daha önceden belirlenmiş kurallardan oluşmaktadır. Bu takdirde Incoterms'ün genel işlem koşulları niteliği taşıdığını veya taşımadığını değerlendirmek gerekmektedir⁴⁹.

Sözleşmede yer alan koşulların, genel işlem koşullarının niteliğini oluşturması için, koşulların daha sonra birçok sözleşmede kullanılması için önceden hazırlanması ve koşulların bir tarafa dayatılması şeklinde olması gerekmektedir⁵⁰. Incoterms her ne kadar önceden belirlenmiş kurallar olsa da taraflar bu kuralları sözleşmeye karşılıklı anlaşarak kendi irade beyanlarıyla karar

⁴⁸ Genel işlem koşullarının tanımı için bkz. TBK md.20 ve genel işlem koşullarına ilişkin hükümler için bkz. TBK md. 20-25.

⁴⁹ Bu konuda yapılan önceki tarihli değerlendirmeler için bkz. Sevinç Kuyucu, 2011, s. 18.

⁵⁰ M. Kemal Oğuzman / M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul 2014, s. 165.

verdikleri ve sözleşmeye ekledikleri için, genel işlem koşullarında olduğu gibi bir tarafın diğerine kabul ettirme veya dayatma gibi bir durum söz konusu değildir. Bu nedenle ilk bakışta Incoterms'ün genel işlem koşullarına yakın olduğu ve benzerlik taşıdığı düşünülse bile, Incoterms'ün genel işlem koşulları niteliğini taşıdığını söylemek mümkün olmayacaktır⁵¹.

Incoterms sözleşmeye “sözleşme serbestisi ilkesi” ile dahil olmaktadır. Sözleşme serbestisi ilkesi TBK md. 26'da düzenlenmektedir. Söz konusu maddeye göre taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilmektedirler⁵². Incoterms bağlayıcı nitelikte kurallar değildir. Taraflar Incoterms'ü sözleşme serbestisi ilkesi ışığında irade açıklamalarıyla sözleşmeye dahil ettikleri için Incoterms'ün bağlayıcı olmayan ihtiyari nitelikte kurallar olduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

⁵¹ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 18.

⁵² H. Kübra Ercoşkun Şenol, Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK M. 27, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 74, Sayı: 2, s. 718; Oğuzman / Öz, s. 24.: “...*Borçlar Hukukunda fertlerin irade serbestisi hakimdir... Kural olarak bir kişi, dilediği kimse ile dilediği sözleşmeyi yapmakta serbest olduğu gibi istemediği bir sözleşmeyi yapmaya da mecbur değildir... Bir sözleşme yapmak isteyen taraflar bu sözleşmenin konusunu diledikleri gibi belirleyebilirler...*”

İKİNCİ BÖLÜM

INCOTERMS 2020 DÜZENLEMELERİ

ICC'nin milletlerarası ticaret alanında en kapsamlı ve önemli çalışmalarının başında Incoterms gelmektedir. Incoterms 1936 yılından itibaren toplamda sekiz kez değiştirilmiştir⁵³. Yedinci metin olan Incoterms 2010 kurallarından sonra, milletlerarası ticarete yaşanan gelişmeler sonucunda tekrar bir yenilenme ihtiyacı duyulmuştur. Bu nedenle ICC tarafından birkaç yıl süren çalışmalar sonucunda sekizinci metin olan Incoterms 2020'nin 2019 yılında son hali oluşturulmuş ve 1 Ocak 2020 tarihi itibarıyla de yürürlüğe girmiştir.

2.1. INCOTERMS 2020'NİN GETİRİLİŞ AMACI

Incoterms 2020'nin getirilmesinin en büyük nedeni milletlerarası ticari terimlerin daha net ve anlaşılır bir biçime getirilmesini, ticari terimlerin daha doğru kullanılmasını ve ticari terimlerin daha işlevsel hale getirilmesini sağlamaktır⁵⁴.

Incoterms 2020'de yer alan değişikliklerin amacı kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayarak ticari terimlerin daha kolay kullanılmasını sağlamaktır⁵⁵. Bu sebeple Incoterms 2020 terimlerin daha pratik hale getirilmesi amacıyla grafikler, tablolar ve açıklama notları ile yayımlanmıştır⁵⁶.

2.2. INCOTERMS 2020'NİN HAZIRLANMA SÜRECİ

ICC, milletlerarası ticarete kullanılan teslim şekillerinin standardizasyon edilmesi için uzun yıllardır birçok çalışma yürütmekte ve Incoterms teslim

⁵³ Özge Elmas Günaydın, Incoterms 2000, 2010 ve 2020 Revizyonlarına Genel Bakış, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, 2021, s.758.

⁵⁴ Ağaoğlu, s. 1127; Erdem, 2020, s. 57.

⁵⁵ Erik, s. 71.

⁵⁶ Gürgen, s. 51.

şekillerini belirli aralıklarla güncellemektedir. ICC tarafından Incoterms 2010 kurallarının revizyon edilmesi ihtiyacı üzerine, “*Drafting Group*” adı verilen bir hazırlık grubu oluşturulmuş ve Incoterms 2020’nin hazırlıklarına başlanmıştır⁵⁷.

ICC tarafından farklı ülke ve sektörlerden gelen uzmanlar ile oluşturulan komite, Incoterms 2020’nin hazırlık sürecini yürütmüştür⁵⁸. Bu komite, Incoterms 2010 teslim şekillerinin uygulanmasını ve dünyada hızla gelişen ticari trendleri incelemiş ve bunlara bağlı olarak mevcut terimlerde değişiklik yapılmasının gerekli olup olmadığına dair karar vermiştir⁵⁹.

Incoterms 2010’un revize edilmesi için uygulamada yer alan sorunlar hakkında anketler hazırlanmış ve anketlerde yer alan sonuçlara bakılarak Incoterms 2020 için bir taslak oluşturulmuş ve oluşturulan ilk taslak için komiteden ve uzmanlardan görüşler alınmıştır⁶⁰. Alınan görüşler neticesinde de ikinci taslak oluşturulmuştur. Yapılan son taslak da son kez tartışıldıktan sonra metin oluşturulmuş, “Incoterms 2020’ye Giriş” ve “Açıklayıcı Notlar” bölümleri hazırlanmıştır. Oluşturulan nihai Incoterms 2020 kuralları ICC İcra Kurulu ve ICC Ticaret Hukuku ve Uygulaması Komisyonu’na sunulmuştur⁶¹.

Incoterms 2020 Kuralları 2019’da son halini almış ve 1 Ocak 2020 tarihi itibarıyla de yürürlüğe girmiştir.

2.3. INCOTERMS 2020’NİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Incoterms 2020’nin “Incoterms 2020’ye Giriş” bölümü geniş kapsamlı bir şekilde düzenlemiştir⁶². Yer alan bu giriş bölümünün amacı, tarafların Incoterms

⁵⁷ Ağaoğlu, s. 1118; Kava, s. 15.

⁵⁸ Gürgen, s. 49; Ağaoğlu, s. 1118.

⁵⁹ Kava, s. 15.

⁶⁰ Kava, s. 15.

⁶¹ Gürgen, s. 50; Kava, s. 16.

⁶² Çalışkan, , s. 240; Gürgen, s. 50.

terimlerini daha kolay yorumlamasını sağlamak ve terimler hakkında genel bilgiler vermektir. Incoterms 2020'nin "Incoterms 2020'ye Giriş" bölümü şu şekildedir:

[1] Incoterms 2020'nin amaçları şu şekildedir⁶³:

[a] Incoterms'ün neyi yapıp, neyi yapmadıklarını ve bu kuralların en iyi şekilde nasıl dahil edileceklerini açıklamak;

[b] Incoterms'ün önemli temellerini göstermek: satıcı ve alıcının temel rolleri ve sorumlulukları, teslim, risk ve ithalat/ihracat satışlarını çevreleyen tipik bir sözleşme arasındaki ilişki

[c] Belirli bir satış sözleşmesi için en iyi şekilde doğru Incoterms teslim şeklini seçilmesini açıklamak

[d] Incoterms 2010 ve Incoterms 2020 arasındaki merkezi değişiklikleri göstermek

[2] Giriş bölümü bu yapıyı takip etmektedir⁶⁴:

[a] Incoterms'ün kapsadığı hususlar

[b] Incoterms'ün kapsamadığı hususlar

[c] Incoterms'ün sözleşmeye en iyi hangi şekilde dahil edilebilecekleri

[d] Incoterms 2020'de yer alan teslim, hasar ve masraflara ilişkin kurallar

[e] Incoterms 2020 kuralları ve taşıyan

[f] Satış sözleşmesinin kuralları ve diğer sözleşmelerle ilişkisi

[g] Incoterms 2020 kuralları: Her türlü taşıma için ve deniz ve iç su taşımaları için kullanılan

[ğ] Incoterms 2020 kurallarının düzeni

[h] Incoterms 2010 ve Incoterms 2020 arasında yer alan farklar

[ı] Incoterms'ün varyantlarına dikkat edilmesi

⁶³ Incoterms 2020; s. 1.

⁶⁴ Incoterms 2020, s. 1.

Giriş bölümünde verilen bu başlıklar ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır. Bu şekilde tarafların daha kolay bir seçim yapmaları amaçlanmıştır⁶⁵.

2.4. INCOTERMS'ÜN KAPSAM ALANI

Milletlerarası satış sözleşmesine ilişkin bazı yükümlülükler Incoterms kapsamında yer verilmişken, bazı yükümlülükler Incoterms kapsamı dışında bırakılmıştır⁶⁶. Aşağıda yer alan başlıklarda Incoterms 2020 kapsamında düzenlenmiş ve düzenlenmemiş hususlar işlenecektir.

2.4.1. Incoterms 2020'de Düzenlenen Konular

Incoterms 2020 tarafların yükümlülükleri açısından on önemli unsur barındırmakta olup, bu yükümlülükleri hem satıcı hem de alıcı için farklı maddelerde düzenlemiştir⁶⁷. Incoterms 2020'de düzenlenen yükümlülükler bakımından satıcının yükümlülükleri “A1 ve A10” maddeleri arasında, alıcının yükümlülükleri ise “B1 ve B10” maddeleri arasında düzenlenmektedir. Satıcı ve alıcının yükümlülükleri arasında genel borçlar, teslim, hasarın geçişi, taşıma sözleşmesi, sigorta sözleşmesi, teslim ve taşıma belgesi, ithalat ve ihracat için gereken gümrük işlemleri, kontrol/ambalajlama/işaretleme işlemleri, masrafların paylaşılması ve tarafların birbirine karşı olan ihbar yükümlülükleri yer almaktadır⁶⁸.

Incoterms 2020 kurallarının A1⁶⁹ maddesi satıcının, satış sözleşmesi uyarınca malları, ticari faturayı ve mallara ilişkin diğer her türlü belgeleri hazırlamakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Incoterms malların teslimi için bir

⁶⁵ Erdem, 2020, s. 55.

⁶⁶ Erdem, 2020, s. 68-69.

⁶⁷ Incoterms 2020'de tarafların yükümlülüklerini gösteren tablo için bkz. EK 6, s. 123.

⁶⁸ Apaydın, s. 27-28; ICC, Incoterms® 2020: ICC Rules for the Use of Domestic and International Trade Terms, Paris: ICC Publication, No. 723E, 2019, s. 2. (buradan itibaren söz konusu eser dn. larda “Incoterms 2020” olarak anılacaktır.)

⁶⁹ Incoterms 2020, s. 24.

coğrafi bölge göstermemektedir. Bunun yerine teslim yeri olarak işyerleri, gemiler veya güvertede teslim gibi yerler belirlenmiştir. Incoterms tarafların sözleşmede milletlerarası ticari terimlere atıf yapması halinde uygulanabilmektedir. Taraflar Incoterms'ün sözleşmeye dahil edilmesi bakımından serbestiye sahip oldukları gibi, teslim şekli ve yeri bakımından da serbestiye sahiptirler. Örneğin *Ex Works* (EXW) terimi sözleşmede belirlenmiş ise, satıcının malları kendi işyerinde teslim etmesi anlamına gelmektedir. EXW teriminde “iş yeri” ile kastedilen, satıcının iş yeri olabileceği gibi tarafların belirlediği bir depo veya bir fabrika da olabilmektedir⁷⁰.

Incoterms'e göre genel kural, satıcının malları teslim etmesinden itibaren hasarın alıcıya geçmesidir⁷¹. Fakat alıcı üzerine düşen görevi yerine getirmezse, örneğin, malların teslimi için gerekenleri yapmaması veya malları teslim almaması nedeniyle hasar, mallar teslim edilmese dahi alıcıya geçebilmektedir. Örneğin FAS terimi ile kararlaştırılmış bir ticari ilişkide eşyanın teslimi yükleme limanında gemi doğrultusunda gerçekleşir. Fakat alıcı teslim gününü belirlememiş veya malların gemi doğrultusunda nerede bırakılacağını satıcıya ihbar etmemiş ise hasar, kararlaştırılan sürenin sonunda alıcıya geçmiş olacaktır⁷². Hasarın geçişine ilişkin maddelerde⁷³, satıcı açısından A3 maddelerinde, alıcı açısından ise B3 maddelerinde düzenlenmiştir.

Incoterms 2020 kapsamında düzenlenen bir diğer husus satıcı ve alıcı arasında olan masrafların paylaşılmasıdır. Incoterms'e göre masrafların geçişi de aynı hasarın geçişi gibidir. Bir başka deyişle, satıcı malları sözleşmeye uygun olarak teslim ettiği ana kadar masraflar satıcıya ait olup; teslim edildiği andan itibaren mallara ait tüm masraflar alıcıya geçecektir⁷⁴.

⁷⁰ Gürgen, s. 58.

⁷¹ Erdem, 2020, s. 70.

⁷² FAS teslim şekli hasarın geçişinde yükümlülükler bakımından bkz. 3.6.3.1 vd.; Incoterms, s. 97; Karaca, s.36; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 90; Erdem, 2020, s. 127.

⁷³ Incoterms 2020, s. 4.

⁷⁴ Gürgen, s. 34.

Incoterms 2020 kurallarına göre, teslim işlemi yapıldığını gösteren ve kanıtlayan bir belge verilmektedir. Söz konusu bu belge bir senet, bir makbuz veya elektronik bir belge olabilmektedir⁷⁵.

2.4.2. Incoterms 2020’de Düzenlenmeyen Konular

Incoterms 2020, satıcı ve alıcı arasında bir satış sözleşmesi olup olmadığını, satılan malın özelliklerini, bedelin ödeme zamanını, yerini, yöntemini veya para birimini, aynı zamanda satış sözleşmesinin ihlal edilmesi durumunda başvurulabilecek hukuk yollarını, sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesindeki gecikme ve diğer ihlallerin sonucunu, ihracat veya ithalat yasaklarını, mücbir sebep veya imkansızlık hallerini, fikri mülkiyet haklarını, veya sözleşmede bir ihlal yaşanması durumunda uyuşmazlık çözümünün yöntemini, uyuşmazlık çözüm yerini ve uyuşmazlığa hangi düzenlemelerin uygulanacağını kapsam alanına almamaktadır⁷⁶. Incoterms’de uyuşmazlığın çözümü hakkında bir düzenleme getirilmemiştir. Bu nedenle sözleşmeye uygulanacak hukuk taraflarca sözleşmede belirlenmelidir⁷⁷.

Türk hukuk sisteminde bazı sözleşmelerde şekil zorunluluğu bulunsa da, örneğin alacağın temlik sözleşmesi, mal rejimi sözleşmesi veya taşınmaz satış sözleşmesi gibi, TBK md. 12 uyarınca kanunda aksi öngörülmedikçe sözleşmelerin geçerliliğinin bir şekil şartına bağlı olmadığı görülmektedir⁷⁸. Milletlerarası yapılan sözleşmelerde şekil serbestisi benimsenmiştir. Ancak bir yandan, sözleşme milletlerarası olduğundan ve farklı ülkelerde bulunan gerçek veya tüzel kişiler arasında yapıldığından bir şekil şartının olması doğabilecek uyuşmazlıkları önleyebilmektedir. Incoterms 2020 kapsamında, sözleşmenin şekline dair bir kural belirtilmemiştir⁷⁹. Bu nedenle bu kuralların satıcı ve alıcı tarafından belirlenmesi

⁷⁵ bkz. 3.6.6.

⁷⁶ Kaya, s. 24-25; Erik, s. 26; Erdem, 2020, s. 73 – 77.

⁷⁷ Erdem, 2020, s. 78.

⁷⁸ Oğuzman / Öz, s. 141.

⁷⁹ İlyasov, s. 29.

gerekmektedir. Ek olarak, Incoterms 2020 satış bedelinin kapsamını belirlese de satış bedelinin ödenmesi bakımından bir kural öngörmemiştir. Ödemenin de ne şekilde yapılacağı, teslimden önce veya sonra yapılacağı yine taraflar tarafından belirlenebilmektedir.

Incoterms 2020 kuralları aynı zamanda mülkiyetin geçişine dair bir kural getirmemiştir. Mülkiyetin geçişinin nasıl olacağını, sözleşmenin esasına uygulanacak hukuk tarafından belirlenmesi gerekmektedir⁸⁰.

Incoterms 2020’de özel olarak düzenlenmeyen bir diğer husus ise sigorta bakımındandır. Her ne kadar Incoterms 2020’de yer alan terimlerin çoğunda sigortaya dair bir yükümlülük verilmemişse de CIP⁸¹ ve CIF⁸² terimleri için sigorta sözleşmesinin yapılmasının satıcının yükümlülüğü olduğu görülmektedir⁸³. CIP ve CIF terimleri dışındaki teslim şekillerinde mallara sigorta yaptırılıp, yaptırılmayacağı tarafların inisiyatiflerine bırakılmıştır⁸⁴.

Incoterms’de düzenlenmeyen başka bir husus ise Incoterms’ün varyantlarıdır. Varyantlar ile kastedilen teslim şekillerinin yanına getirilen terimler ile tarafların yükümlülüklerini daha iyi bir şekilde belirlemek için yapılan düzenlemelerdir⁸⁵. Incoterms teslim şekilleri yanına getirilen bu terimlere ilişkin bir düzenleme getirmemektedir. Bir başka deyişle, bu düzenlemelerin getirilmesine engel olmamakta, fakat aynı zamanda nasıl yapılacağına ilişkin bir kural da içermemektedir. Bu düzenlemeler “KDV *excluded*” (KDV hariç), “... *stowed*” (... istiflenmiş), “... *loaded*” (... yüklenmiş), “*free out*” (boşaltma masrafları hariç)

⁸⁰ Erik, s. 24; İlyasov, s. 31.

⁸¹ Erik, s. 41; İlyasov, s. 78; Karaca, s. 30; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 143.

⁸² İlyasov, s. 128; Karaca, s. 42; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 132; Erik, s. 67.

⁸³ Erdem, 2020, s. 74.

⁸⁴ Erdem, 2020, s. 74 – 75.

⁸⁵ Apaydın, s. 20.

gibi olabilir⁸⁶. Taraflar teslim şekillerinin yanına bu düzenlemeleri getirirken dikkat etmelidirler, zira yorumlanma bakımından pek çok sorun meydana gelmektedir⁸⁷.

2.5. INCOTERMS 2010 VE INCOTERMS 2020 ARASINDA YER ALAN FARKLAR

Yukarıda belirtildiği üzere milletlerarası ticaretin hızlıca gelişmesi, yeni trendlerin ortaya çıkması gibi sebeplerle mevcut durumlara adapte olabilmesi amacıyla Incoterms 2010'un revize edilmesi ihtiyacı doğmuş ve bu ihtiyaç nedeniyle Incoterms'ün en son metni olan Incoterms 2020 yayımlanmıştır⁸⁸. Incoterms 2010 ve Incoterms 2020'ye baktığımızda terimlerin sınıflandırılması bakımından aynı olsalar da Incoterms 2020 ile teslim şekillerinin düzenlenmesi ve içerikleri bakımından önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu bölümde Incoterms 2010 ve Incoterms 2020'nin aralarında yer alan farklara değinilecektir.

2.5.1. Düzenlenme ve Şekil Bakımından Yapılan Değişiklikler

Incoterms 2020'nin amaçladığı en önemli hususlardan birisi tarafların daha rahat bir şekilde sözleşmelerine en uygun teslim şeklini seçmelerini sağlamaktır⁸⁹. Bu nedenle tarafların sözleşmelerine en uygun olacak teslim şeklini tercih edebilmeleri için ayrıntılı bilgi ve açıklamalara yer verilmiştir⁹⁰.

Incoterms 2020 kapsamında yapılan ilk değişiklik satıcı ve alıcının yükümlülüklerinin düzenlenmesi bakımından yapılmıştır. Bu yapılan değişiklikte yükümlülüklerin sıralaması değiştirilmiştir. Şöyle ki, Incoterms 2010'da sıralama;

⁸⁶ Erdem, 2020, s. 75; Apaydın, s. 21.

⁸⁷ Erdem, 2020, s. 75.: "...EXW yüklenmiş teriminde, satıcının malları alıcının aracına yüklenmesini ve buna ilişkin masrafları üstlenmesini mi yoksa bununla beraber yükleme sırasındaki ziya ve hasarlardan da sorumlu olmasını arzuladıkları belli değildir. Bu nedenle tarafların bu konularda niyetlerini açıkça ortaya koymaları önerilir..."

⁸⁸ bkz. 2.1 ve 2.2.

⁸⁹ Erdem, 2020, s. 55.

⁹⁰ Gürgeç, s. 51.

[A] Satıcının Yükümlülükleri:

A1: Satıcının Genel Borçları

A2: Lisanslar, İzinler, Güvenliğe İlişkin Gümrük İşlemleri ve Diğer Formaliteler

A3: Taşıma ve Sigorta Sözleşmeleri

A4: Teslim

A5: Hasarın Geçışı

A6: Masrafların Paylaşımı

A7: Alıcıya İhbarlar

A8: Teslim Belgesi

A9: Kontrol, Ambalajlama ve İşaretleme

A10: Bilgi Sağlama Yardımı ve İlgili Masraflar

[B] Alıcının Yükümlülükleri:

B1: Alıcının Genel Borçları

B2: Lisanslar, İzinler, Güvenliğe İlişkin Gümrük İşlemleri ve Diğer Formaliteler

B3: Taşıma ve Sigorta Sözleşmeleri

B4: Teslim

B5: Hasarın Geçışı

B6: Masrafların Paylaşımı

B7: Satıcıya İhbarlar

B8: Teslim Belgesi

B9: Malların Muayenesi

B10: Bilgi Sağlama Yardımı ve İlgili Masraflar

şeklinde yer almaktaydı⁹¹. Incoterms 2020’de yapılan değişiklik ile satıcının genel borçlarından sonra teslim ve hasarın geçışı maddelerinin geleceği şekilde düzenlenmiştir. Incoterms 2020’de yükümlülüklerin sıralaması⁹²:

⁹¹ ICC, Incoterms® Q&A, Paris: ICC Publication, 2013, No.744E, s. 5.

⁹² Incoterms 2020, s. 11-12; Erdem, 2020, s. 66.

[A] Satıcının Yükümlülükleri⁹³:

- A1: Genel Borçlar
- A2: Teslim
- A3: Hasarın Geçışı
- A4: Taşıma
- A5: Sigorta
- A6: Teslim/Taşıma Belgesi
- A7: İhracat ve İthalat Gümrük İşlemleri
- A8: Kontrol, Ambalajlama ve İşaretleme
- A9: Masrafların Paylaşımı
- A10: İhbarlar

[B] Alıcının Yükümlülükleri⁹⁴:

- B1: Genel Borçlar
- B2: Tesellüm
- B3: Hasarın Geçışı
- B4: Taşıma
- B5: Sigorta
- B6: Teslim/Taşıma Belgesi
- B7: İhracat ve İthalat Gümrük İşlemleri
- B8: Kontrol, Ambalajlama ve İşaretleme
- B9: Masrafların Paylaşımı
- B10: İhbarlar

şeklindedir. İkinci yapılan değişiklik ise tarafların teslim şekillerini daha kolay ayırt edebilmeleri ve daha rahat seçim yapabilmeleri için dikey dizilim şeklinde belirtilen satıcı ve alıcının yükümlülüklerinin yanı sıra yatay dizilim şeklinde de bir tablo

⁹³ Incoterms 2020, s. 11-12; Erdem, 2020, s. 66.

⁹⁴ Incoterms 2020, s. 11-12; Erdem, 2020, s. 66.

verilmesidir⁹⁵. Verilen yatay dizilim şeklindeki ek tablo ile de tarafların daha rahat teslim şekillerini seçebilmesi hedeflenmiştir⁹⁶.

Incoterms 2020’de düzenlenme bakımından yapılan üçüncü değişiklik ise açıklamalar bakımından yapılmıştır. Incoterms 2010’da “Rehber Açıklamalar” adı altında teslim şekillerine dair bilgiler yer almaktaydı. Incoterms 2020’de ise bu bilgiler “Kullanıcılar için Açıklama Notları” adı altında yer almakta olup, teslim şekillerine ilişkin daha detaylı ve daha kapsamlı bilgiler yer almaktadır⁹⁷. Söz konusu Kullanıcılar için Açıklama Notları her bir Incoterms teslim şekli teriminin öncesinde yer almaktadır⁹⁸. Bu notlarda yer alan Incoterms teslim şekillerinde teslimin, hasarın geçişinin, hangi taşıma şekillerinde kullanılabileceğinin, teslim yerinin ve masrafların satıcı ve alıcı arasında nasıl paylaşılacağına detaylı olarak gösterilmesi ve anlatılması mevcuttur. Söz konusu bu açıklamalar Incoterms 2010 kapsamında da yer alsa da Incoterms 2020’de milletlerarası ticari terimlerin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla çok daha detaylı bir şekilde düzenlendiği görülmektedir.

Bir diğer değişiklik ise her türlü taşıma şekilleri için kullanılabilen DAP ve DPU teslim şekillerinin aralarında sıralama bakımından yer değişikliğinin yapılmasıdır. Incoterms 2010 metninde ilk olarak DAT sonrasında DAP teslim şekli yer almaktaydı. Incoterms 2020 ile getirilen değişiklikle DAT teslim şekli DPU olarak değiştirilmiş ve DPU teslim şekli DAP teslim şeklinden sonra yer almıştır⁹⁹.

Incoterms 2020 ile yapılan son değişiklik ise masrafların paylaşılmasına dairdir. Daha önce Incoterms 2010 kapsamında masraflar satıcılar için A6, alıcılar için B6 maddesinde “Masrafların Paylaşılması” adı altında yer almaktaydı.

⁹⁵Tayfin Ercan, Incoterms 2020 Kılavuzundaki Teslim Şekillerinin, Analizi, Gaziantep University Journal of Social Sciences, Cilt: 20, Sayı: 3, 2021, s. 1190.

⁹⁶ Erdem, 2020, s. 65.

⁹⁷ Polat, s. 213; Lamiha Öztürk/ Emine Öztürk, Incoterms 2010 ve 2010’un Mukayeseli Analizi Sosyal ve Beşeri İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, 2021, s. 43.

⁹⁸ Ercan, s. 1194.

⁹⁹ Erik, s. 83; Ercan, s. 1196; Erdem, 2020, s. 67.

Masrafların paylaşılması masrafların şekline göre ayrı olarak belirtilmekteydi ve bu durum da uygulamada karışıklığa yol açmaktaydı¹⁰⁰. Incoterms 2020 ile satıcılar için A9, alıcılar için B9 maddesi ile düzenleme yapılarak tarafların masrafların paylaşılmasına ilişkin kuralları daha sağlıklı bir biçimde görmeleri ve anlamaları amaçlanmıştır.

2.5.2. İçerik Bakımından Yapılan Değişiklikler

Incoterms 2010'un revize edilmesiyle meydana getirilen Incoterms 2020 düzenlemesinde bazı teslim şekillerinin içeriklerinde farklı düzenlemeler getirilmiştir. Incoterms 2020 bakımından yapılan ilk içeriğe ilişkin değişiklik tüm taşıma şekilleri bakımından kullanılabilen FCA teslim şeklinde yer almaktadır. FCA teslim şekli satıcının malların gümrükten çıkma işlemlerini gerçekleştirmiş olarak alıcı tarafından belirlenmiş taşıyıcıya ve alıcı tarafından belirlenmiş yerde malların teslim etmesi şekline denmektedir¹⁰¹. FCA teslim şeklinde taraflar ödeme işlemini akreditif yoluyla yapmak isteyebilmektedirler¹⁰². Eğer FCA teslim şekli bir deniz yoluyla taşıma için tercih edilmiş ise, bankalar akreditif ile ödeme şeklinde satıcıdan bir yükleme konișmentosu vermesini istemektedir. Fakat FCA teslim şeklinde malların teslimi gemiye yüklenmeden gerçekleşmekte ve bu nedenle taşıyıcı, satıcıya mallar gemiye yüklenmediği için bir yükleme konișmentosu vermemektedir. Böyle bir durumun yaşanması halinde Incoterms 2010 kapsamında bir düzenleme bulunmamaktaydı¹⁰³. Uygulamada bu duruma dair sorunların giderilebilmesi amacıyla Incoterms 2020'de bir değişiklik getirilmiştir. Incoterms 2020 ile getirilen söz konusu değişiklikte, FCA teslim şeklinde yer alan A6 ve B6 maddelerinin yeni düzenlemesine göre alıcının taşıyıcıya bir belge düzenlenmesi talimatı verilmesi halinde satıcıya yükleme kaydı içeren bir teslim/taşıma belgesi sağlanması gerekmektedir¹⁰⁴. Bir başka deyişle Incoterms 2020 ile yapılan bu

¹⁰⁰ Gürge, s. 55; Erdem, 2020, s. 60.

¹⁰¹ bkz. 2.9.1.

¹⁰² Ekşi, s. 204.

¹⁰³ Gürge, s. 55.

¹⁰⁴ Ekşi, s. 204; Erdem, 2020, s. 59; Günaydın, s. 762; Ağaoğlu, s. 1133.

değişiklik sayesinde artık FCA teslim şekli md. A6 ve B6 gereğince, satıcı ve alıcının bir yükleme konişmentosu verilmesi hakkında anlaşması mümkün olacaktır¹⁰⁵.

İçerik olarak getirilen ikinci değişiklik ise CIF ve CIP teslim şekilleri bakımından yer almaktadır. Tarafların yükümlülükleri bakımından CIF ve CIP teslim şekilleri benzerlik göstermektedir. CIF teslim şekli sadece deniz ve iç su taşımaları bakımından kullanılabilirken, CIP teslim şekli ise her türlü taşımalar için kullanılabilir. CIF ve CIP teslim şekillerinde Incoterms 2010'un A3 maddesinde satıcının sözleşmeye konu olan mallar için masrafları kendisi üstlenerek asgari bir sigorta teminatı yaptırmayı yükümlülüğü bulunmaktaydı. Incoterms 2020 ile getirilen değişiklikle CIF terimi bakımından sigorta teminatının kapsamında herhangi bir değişiklik getirilmemiştir, fakat CIP teslim şekli bakımından sigorta teminatının tüm riskler bakımından ((LMA/IUA) uyarınca A klotu) yapılması getirilmiş ve sigorta teminatının kapsamı yükseltilmiştir¹⁰⁶. CIF bakımından da her ne kadar aynı değişikliğin yapılması istenmişse de yıllarca yerleşmiş olan uygulama ve maliyetlerin artması gibi sebeplerden dolayı değişiklik sadece CIP taşıma şekli bakımından getirilmiştir¹⁰⁷.

Bir diğer yeni değişiklik ise taşıma aracına ilişkin olarak FCA, DAP, DPU ve DDP teslim şekillerinde getirilmiştir. Incoterms 2010'da sözleşmede tarafların seçmiş olduğu teslim şekline göre taşıma yükümlülüğü kim tarafından yerine getirilecek ise, onun tarafından üçüncü kişi bir taşıyıcıyla anlaşarak taşımanın gerçekleştirileceği düzenlenmekteydi. Incoterms 2020 ile getirilen değişikliğe göre üçüncü bir kişi olmadan da taşımayı üstlenen satıcı veya alıcının kendi araçlarıyla da sözleşmeye konu olan malların taşınabileceği düzenlenmiştir¹⁰⁸. Incoterms 2020 kapsamında FCA teslim şekline göre taşıma yükümlülüğü alıcıya; DAP, DPU ve DDP teslim şekilleri bakımından da taşıma yükümlülüğü satıcıya aittir. Yeni

¹⁰⁵ Erdem, 2020, s. 60.

¹⁰⁶ Ercan, s. 1192.

¹⁰⁷ Erdem, s. 61.

¹⁰⁸ Günaydın, s. 763; Erdem, 2020, s. 62.

getirilen bu düzenleme ile amaçlanan taşıma yükümlülüğünü üstlenen tarafların masraflarının azaltılmasıdır¹⁰⁹.

İçerik bakımından Incoterms 2020’de yapılan son değişiklik ise güvenlik bakımından getirilmiştir. Güvenliğe ilişkin yapılan düzenlenmelerin nedeni milletlerarasında gerçekleşen terör ve saldırılara dayanmaktadır. Incoterms 2010 kılavuzunda A2-B2 ve A10-B10 maddelerinde güvenliğe ilişkin açıklamalar yer almaktaydı. Incoterms 2020’de ise A2-B2, A10-B10 maddelerinin yanı sıra A4-B4 maddelerine de taşıma ve gümrük işlemlerine dair olan düzenlemelerde de güvenliğe ilişkin açıklamalar getirilmiştir¹¹⁰.

2.6. INCOTERMS’E ATIF ŞEKLİ

Incoterms tarafların sözleşmelerinde milletlerarası ticari terimlere atıf yapmasıyla uygulama alanı bulabilmektedir. Bu sayede Incoterms sözleşmeye dahil edilerek uygulanabilirlik kazanabilecek ve tarafların hak ve yükümlülükleri belirlenecektir¹¹¹. Incoterms sözleşmeye hükümler getirerek tarafların hak ve yükümlülüklerini belirlemekte olup, yasal bir düzenleme niteliği taşımamaktadır¹¹².

Incoterms’e atıfta bulunmanın en sağlıklı biçimi tarafların niyetlerini açık ve net bir şekilde belirterek sözleşmeye eklemelerinde yer almaktadır¹¹³. Örneğin taraflar sözleşmeye “CFR Abu Dhabi Limanı (Incoterms 2020)” şeklinde bir kayıt düşülebilir.

Atıf şeklinde bir diğer önem arz eden husus Incoterms revizyonlarında yer almaktadır. Incoterms’ün revize edilmesi ve güncellenmesi daha önceki versiyonlarının sözleşmelerde kullanılmasına engel teşkil etmemektedir¹¹⁴. Az

¹⁰⁹ Erik, s. 78.

¹¹⁰ Ağaoğlu, s. 1128; Erik, s. 56-57; Erdem, 2020, s. 63.

¹¹¹ Gürgen, s. 37.

¹¹² Özkan / Efeçinar / Kavlak (Dilek Karaman), s. 40.

¹¹³ Apaydın, s. 19.

¹¹⁴ Gürgen, s. 37; Apaydın, s. 20.

önceki örneği ele alırsak, eğer taraflar Incoterms 2020 kurallarına sözleşmelerinde atıfta bulunmak istiyorlarsa “CFR Abu Dhabi Limanı (Incoterms 2020)” şeklinde veya Incoterms 2010 kurallarının uygulanmasını istiyorlarsa “CFR Abu Dhabi Limanı (Incoterms 2010)” şeklinde atıfta bulunarak milletlerarası ticari terimleri sözleşmelerine ekleyebileceklerdir.

Atıf yapılırken belirtilmesi gereken bir diğer durum Incoterms’e atıf yapılırken tarih belirtilmemesi durumudur. Eğer Incoterms’e atıf yapılmış, fakat tarih olarak hangi versiyona atıf yapıldığı belirtilmemiş ise 1 Ocak 2020’den itibaren imzalanmış bir sözleşmede Incoterms 2020 kuralları dikkate alınacaktır¹¹⁵.

2.7. DENİZ TAŞIMALARINDA YER ALAN TERİMLER

2.7.1. Genel Olarak

Incoterms 2020 terimlerini detaylı bir şekilde incelemeyen önce tarafların hak ve yükümlülüklerini daha iyi açıklayabilmek amacıyla bazı kavramlar hakkında bilgi vermek gerekmektedir.

2.7.2. Teslim Bakımından

Incoterms kapsamında yer alan teslim ibaresi hem satıcının teslim borcunu ve teslim borcunun ne zaman yerine getirileceğini hem de alıcının malları teslim alması yükümlülüklerini ifade etmektedir¹¹⁶. Bir başka deyişle teslim ibaresi hem satıcının hem de alıcının yükümlülüklerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. FOB teslim şekli ele alındığında, Incoterms’de yer alan A2 maddesi¹¹⁷ satıcının teslim yükümlülüğünü belirlerken, B2 maddesi¹¹⁸ de alıcının teslim alma yükümlülüğünü

¹¹⁵ <https://ista.org.tr/blog/haberler/uluslararası-ticari-tahkim/incoterms-2020-ve-tahkim/>
(e.t. 17.07.2023)

¹¹⁶ Sirabidze, s. 29.

¹¹⁷ Incoterms 2020, s. 106.

¹¹⁸ Incoterms 2020, s. 107.

düzenlemektedir. Örneğin FOB A2 maddesine göre satıcı, kararlaştırılmış olan yerde ve tarihte alıcı tarafından tayin edilmiş olan gemiye malları teslim etme yükümlülüğü altında olup, FOB B2 maddesine göre ise satıcı malları belirlenen yerde ve tarihte teslim ettiğinde ve ihbarda bulunduğu alıcı da malları teslim alma yükümlülüğü altındadır¹¹⁹.

2.7.3. Yerler Bakımından

Incoterms'e baktığımız zaman deniz taşımacılığında kullanılan limanlar, yerler, noktalar, mahaller, boşaltma limanı, yükleme limanı gibi birçok farklı yer karşımıza çıkmaktadır. Deniz ticareti bakımından ise Incoterms'de en çok yükleme limanları ve boşaltma limanları karşımıza çıkmaktadır. Incoterms'de yükleme limanı ve boşaltma limanının neresi olduğu açıkça belirtilmemiştir, bu halde tarafların noktasal bir şekilde yükleme ve boşaltma limanını kararlaştırması gerekmektedir. Örneğin sözleşmeye “FOB Marmara Limanı” kaydı düşülmüş ise aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça alıcı Marmara limanlarından birini seçebilecektir¹²⁰. Bu halde alıcı İstanbul limanında bir yer seçebileceği gibi İzmit limanını da seçebilecektir¹²¹.

2.7.4. Masraflar Bakımından

Incoterms bakımından bir diğer önem arz eden terim masraflardır. Zira masraf denilince akla ilk gelen satış bedeline ait olan masraflardır. Ancak Incoterms 2020'de masrafların kapsamına satış bedeli, taşıma sözleşmesi yani navlun sözleşmesinin bedeli ve belirlenen limana kadar olan taşıma masrafları, sigorta sözleşmesine ilişkin sigorta primi, ithalat ve ihracat işlemlerine ilişkin işlem ve gümrük masrafları gibi pek çok masraf şekli dahil olmaktadır. Incoterms 2020

¹¹⁹ Gürgeç, s. 89-90.

¹²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekşi, s. 218, p. 2.

¹²¹ Ekşi, s. 218, p. 2.

kuralları açısından her ticari terimde A9 ve B9 maddeleri masrafların paylaşılmasına ilişkin düzenlemeler getirmektedir¹²².

2.7.5. Taşıyan ve Taşıtan Bakımından

TTK md. 1138 uyarınca taşıyan, navlun karşılığında eşyayı, denizde taşımayı üstlenen kişidir¹²³. Taşıtan ise TTK md. 1200’ de yer almaktadır. Söz konusu maddeye göre, navlunun borçlusu taşıtandır. Bir navlun sözleşmesi kurulduğunda bir tarafta taşıyan bulunurken, diğer tarafta da taşıtan bulunmaktadır.

Eşyayı taşımayı üstlenen kişi taşıyandır ve taşıyan geminin maliki olmak zorunda değildir. Bu halde de taşımanın gerçekleştirilmesi kısmen veya tamamen bir fiili taşıyana bırakılabilmektedir (TTK md.1191 f.1). Fiili taşıyan ise TTK md. 1248 f.2 uyarınca, taşıyandan farklı bir kişi olup, bir geminin maliki, kiracısı veya işleteni olarak, taşımanın tamamını veya bir kısmını fiilen gerçekleştiren kişidir¹²⁴. Bir navlun sözleşmesi ilişki çerçevesinde navlun borçlusu taşıtandır, eşyayı taşıyacak olan kişi ise taşıyandır. Bir alt taşıma sözleşmesi kurulduğunda sözleşme ilişkisi çerçevesinde alt sözleşmedeki taşıyan, fiili taşıyan olacaktır.

2.7.6. Yükleten ve Gönderilen Bakımından

TTK md. 1228 f.2’ye göre taşıyan yükletenin istediği kadar nüshada yükleme konişmentosu düzenlemekle yükümlüdür¹²⁵. Burada yükleten olarak bahsedilen kişi navlun sözleşmesi uyarınca eşyaları yükleme limanında taşınmak

¹²² Polat, s. 216.

¹²³ Cüneyt Süzel, Deniz Ticareti Hukukunda Taşıtan ve Yükleten, 1. Baskı, İstanbul, 2014, s. 99.

¹²⁴ Yazıcıoğlu, s. 338; Nil Kula Değirmenci, Taşıyanın “Fiili Taşıyanın Hata ve İhmallerinden” Doğan Sorumluluğu ile Yararlanabileceği Sorumsuzluk Şartı, Cilt: 73, Sayı: 1, 2015, s. 390; Serap Amasya, Denizyoluyla Yapılan Eşya Taşımalarında Fiili Taşıyan Kavramı, GSÜHFD, Sayı:2, 2020, s. 1131.

¹²⁵ Meltem Deniz Güner Özbek, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Konişmento ve Konişmentonun İspat Kuvveti, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 3, 2012, s. 236.

üzere taşıyana teslim eden kişi olarak karşımıza çıkmaktadır¹²⁶. Yükleten ve taşıtan aynı kişi olabileceği gibi, bazen de aynı kişi olmayabilmektedirler. Bu hallerde, bir diğer deyişle, yükleten kişi taşıyana karşı taşıtanın temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gönderilen kişi boşaltma limanında eşyaları teslim almaya yetkili olan kişidir (TTK md. 1204 f.1)¹²⁷. Gönderilenin yetkisi konişmentoda yer almaktadır. Ancak konişmentoda böyle bir yetki görülemiyor ise navlun sözleşmesine bakılması gerekmektedir.

2.7.7. Menfaat Sahibi

TTK md. 1401’de sigorta sözleşmesinin tanımı yer almaktadır. Söz konusu maddeye göre, sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir. Maddeye baktığımızda menfaat kavramı sigorta sözleşmesinin en önemli unsurlarından birisi olarak yer almaktadır. Öyle ki TTK md. 1408 sigorta sözleşmesinin yapılması anında, sigortalanan menfaat mevcut değilse, sigorta sözleşmesinin geçersiz olacağını söylemektedir¹²⁸. Belirtmek gerekir ki, menfaat sahibi kişi eşyanın maliki olmak zorunda değildir. Menfaat sahibi eşyalar taşınırken taşıma riskine katlanan kişi olacaktır¹²⁹.

¹²⁶ Yazıcıoğlu, s. 338; Zeynep Özgenç, Milletlerarası Özel Hukukta Navlun Sözleşmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2014, s. 56.

¹²⁷ Yazıcıoğlu, s. 339; Özgenç, s. 57.

¹²⁸ Aslıhan Sevinç Kuyucu, CIF Satışlarda Kurulacak Sigorta Sözleşmesi ve Satış Bedelinin Ödenmemesinin Sigorta Konusu Menfaat Bakımından Değerlendirilmesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, 2020, s. 736.

¹²⁹ Ecehan Yeşilova Aras, FCA Terimiyle ve Varma Yerinde Muayene Şartıyla Akdedilen Uluslararası Satım Sözleşmesinin Taşıma Sigortasına Etkisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, 2021, s. 649.

TTK md. 1454 sigorta ettirenin, üçüncü bir kişinin menfaatini, kişinin adını belirterek veya belirtmeyerek sigorta ettirilebileceğini düzenlemektedir. Burada kastedilen durum sigortalı kişinin karşısına emre kaydı konulabileceğidir. Deniz taşımalarında gerçekleştirilen sigortalarda malların sıkça el değiştirebileceği öngörülebildiğinden sigortalı kısmı boş bırakılabilecektir. Bu halde de üçüncü kişinin menfaati olduğu anlaşılırsa TTK md. 1454 hükmü uygulama alanı bulacaktır.

2.8. INCOTERMS SINIFLANDIRILMASI

Incoterms 2010 getirilene kadar Incoterms terimleri dört farklı grup olarak sınıflandırılmaktaydı¹³⁰. Yapılan dörtlü gruplandırma teslim şekillerinin baş harflerini içeren gruplardan oluşmaktaydı. Söz konusu Incoterms grupları E grubu, F grubu, C grubu ve D grubu olarak yer almıştır. ICC, Incoterms 2010 metninde değişikliğe giderek dörtlü gruplandırma yerine iki grup sınıflandırmasını kabul etmiştir¹³¹. Önceden teslim şekilleri baş harflerine göre gruplandırılarak sınıflandırma yapılırken, Incoterms 2010'dan beri teslim şekilleri tüm taşıma türlerini kapsayan teslim şekilleri ile deniz ve iç su taşımalarını kapsayan teslim şekilleri olarak iki grupta sınıflandırılmaktadır¹³². Daha sonradan ikili grup sınıflandırması olarak anlatacağımız Incoterms teslim şekillerini, burada Incoterms 2010'dan önceki dönemlerde yer alan dörtlü gruplandırma ile bahsetmek faydalı olacaktır.

[1] E Grubu: E grubu bakımından yer alan tek teslim şekli EXW (*Ex Works*) teslim şeklidir. EXW teslim şekli her türlü taşıma için kullanılabilir¹³³.

¹³⁰ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 32; Erik, s. 31; Ayoğlu, s. 324.

¹³¹ Süzel, s. 103; İlyasov, s. 40; Karaca, s. 20; Ayoğlu, s. 325.

¹³² Ekşi, s. 204.

¹³³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020 s. 21-27; Özkan / Süral Efeçınar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 29; Ayoğlu, s. 326.

[2] F Grubu: F grubu üç farklı teslim şekillerinden oluşmaktadır. Bu teslim şekilleri FAS (*Free Alongside Ship*), FOB (*Free on Board*) ve FCA (*Free Carrier*) teslim şekilleridir. F grubu terimleri bakımından teslimler yükleme limanında gerçekleşmektedir. Burada satıcının malları alıcı tarafından tayin edilmiş taşıyıcıya teslim edilmesi ile teslim yükümlülüğü gerçekleştirilmektedir. FCA teslim şekli her türlü taşıma için kullanılabilirken, FAS ve FOB teslim şekilleri sadece deniz ve iç su taşımacılığında kullanılabilir¹³⁴.

[3] C Grubu: C grubu dört farklı teslim şekillerinden oluşmaktadır. Bu teslim şekilleri CIF (*Cost, Insurance, Freight*), CFR (*Cost and Freight*), CIP (*Carriage and Insurance Paid*) ve CPT (*Carriage Paid To*) teslim şekilleridir. CIP ve CPT teslim şekilleri her türlü taşıma için kullanılabilirken, CFR ve CIF teslim şekilleri sadece deniz ve iç su taşımacılığında kullanılabilir¹³⁵.

[4] D Grubu: D grubu üç farklı teslim şekillerinden oluşmaktadır. Bu teslim şekilleri DDP (*Delivered Duty Paid*), DAP (*Delivered at Place*) ve DAT (*Delivered at Terminal*) teslim şekilleridir. D grubuna ait DDP, DAT ve DAP teslim şekilleri her türlü taşıma için kullanılabilir¹³⁶.

¹³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. FCA teslim şekli için Incoterms 2020 s. 29- 39; FAS ve FOB teslim şekli için Incoterms 2020, s. 93- 112.

¹³⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. CPT ve CIP teslim şekli için Incoterms 2020 s. 41- 52; CFR ve CIF teslim şekli için Incoterms 2020, s. 113- 133.

¹³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020 s. 62- 81.

2.9. INCOTERMS 2020'DE YER ALAN TESLİM ŞEKİLLERİ

2.9.1. Tüm Taşıma Türleri Bakımından

Incoterms 2020 kapsamında tüm taşıma türlerini kapsayan yedi farklı teslim şekli düzenlenmiştir. Bu teslim şekilleri EXW, FCA, CPT, CIP, DAP, DPU ve DDP terimlerinden oluşmaktadır¹³⁷.

“*Ex Works*” yani EXW terimi¹³⁸ iş yerinde teslim demektir. EXW terimi, Incoterms terimleri arasında satıcının yükümlülüğünün en az olduğu terimdir¹³⁹. EXW yani iş yerinde teslim, satıcının malları kendi işyerinde veya tarafların kararlaştırdığı yerde (depo, fabrika vb. gibi) alıcıya hazır hâle getirilmesi ile satıcının yükümlülüğünün sona ermesidir¹⁴⁰. Bir başka deyişle, EXW terimi satıcı açısından en elverişli teslim şeklidir.

“*Free Carrier*” yani FCA terimi¹⁴¹, satıcının malların gümrükten çıkış işlemlerini gerçekleştirmiş olarak alıcı tarafından belirlenmiş taşıyıcıya ve alıcı tarafından belirlenmiş yerde malların teslim etmesidir¹⁴². Alıcı taşıyıcıdan farklı bir kişiyi de malları teslim alması için görevlendirebilir. Bu halde bu kişiye teslim edilmesi halinde de satıcı, teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır.

Incoterms 2020 ile getirilen değişikliğe göre, FCA terimi ile konişmento arasındaki ilişki gözetilerek, alıcı ve satıcının anlaşması sonucu, alıcının taşıyana malların gemiye yükletilmesinden önce konişmentonun düzenlenebilmesi için

¹³⁷ Gürgen, s. 57; Ekşi, s. 202; Karaca, s. 20.; Tüm taşıma şekillerinde kullanılan teslim şekillerine ilişkin Incoterms 2020 kılavuzunda yer alan şekiller için bkz. EK 1, s. 118.

¹³⁸ EXW teslim şeklinde ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020 s. 21-27; Özkan / Süral Efeçinar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 29; Ayoğlu, s. 326.

¹³⁹ Süzel, s. 110.

¹⁴⁰ Incoterms 2020, s. 21.

¹⁴¹ FCA teslim şeklinde ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020 s. 29-39; Özkan / Süral Efeçinar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 29; Ayoğlu, s. 327.

¹⁴² Incoterms 2020, s. 32.

talimat verme yetkisi kabul edilmiştir¹⁴³. Yenilikle getirilen bu yetki ihtiyari niteliktedir. Bu getirilen değişikliğin amacı, satıcının malların gemiye yüklenmesinden önce bankaya verilebilecek belgeler arasında konişmentoya da ihtiyaç duyabilmesi ve bu ihtiyacın giderilmesidir¹⁴⁴.

“*Carriage Paid To*” yani CPT teslim şekli¹⁴⁵, satıcı tarafından belirlenen malların taşınması için taşıma sözleşmesi yapan taşıyana teslim etmesidir¹⁴⁶. Eğer yapılan sözleşmede birden fazla taşıyan bulunuyor ise, bu halde malların ilk taşıyana teslim edilmesi halinde satıcı teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olmaktadır.

“*Carriage and Insurance Paid To*” yani CIP teslim şekli¹⁴⁷, satıcının kendisinin belirlediği taşıyıcıya malları teslim etmesi ve malların ulaşması için gerekli navlun sözleşmesini ödemesini ifade etmektedir. CIP ve CPT teslim şekilleri benzerlik göstermektedir. Fakat CIP satışlarda CPT’den farklı olarak satıcı malların hasar ve zarara uğramasına karşın mallara bir sigorta yaptırmak yükümlülüğü altındadır¹⁴⁸. Satıcı burada bir sigorta sözleşmesi kurar ve bu sigorta sözleşmesine dair masraf ve ücreti öder.

Taşıma sözleşmesinin yapılması ve taşıma sözleşmesine dair masraflar satıcıya aittir. Bununla birlikte satıcı malları da sigortalamakla yükümlüdür¹⁴⁹. CIP bakımından malların sigortasıyla ilgili olarak Incoterms 2020 kapsamında önemli bir değişiklik getirilmiştir. Incoterms 2010 kapsamında CIP satışlarda satıcının malları sigortalaması bakımından asgari bir güvencenin sağlanması yeterliydi.

¹⁴³ Erik, s. 74.

¹⁴⁴ Incoterms 2020 kapsamında FCA teslim şekline ilişkin değişiklik hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. 2.5.2.

¹⁴⁵ CPT teslim şeklinde ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020 s. 41-49; Özkan / Süral Efeçinar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 29; Ayoğlu, s. 327.

¹⁴⁶ Karaca, s. 28; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 136; İlyasov, s. 68.

¹⁴⁷ CIP teslim şeklinde ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020 s. 51-61; Özkan / Süral Efeçinar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 29; Ayoğlu, s. 328.

¹⁴⁸ Incoterms 2020, s. 56.

¹⁴⁹ Karaca, s. 42; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 142.

Fakat artık Incoterms 2020 kurallarına göre satıcı tüm oluşabilecek riskler için ((LMA/IUA) uyarınca A klozu) sigorta yaptırma yükümlülüğü altındadır¹⁵⁰.

“*Delivered at Place*” yani DAP teslim şekli¹⁵¹, satıcı tarafından alıcının kendi ülkesinde belirlenmiş olan yerde malların boşaltılmadan alıcıya teslim edilmesini ifade etmektedir¹⁵². DAP terimi, her türlü taşıma için kullanılabilir.

Incoterms 2010 ile getirilen değişiklikler ile DAF, DEQ, DES ve DDU terimlerinin yerine kullanılmak üzere DAP ve DAT teslim şekilleri gelmiştir¹⁵³.

DAP teslim şekli kapsamında satıcı, malların alıcının ülkesine götürülmesi için gerekli taşıma sözleşmelerini yapmak durumundadır¹⁵⁴.

“*Delivered at Place Unloaded*” yani DPU teslim şeklinde¹⁵⁵ satıcı, alıcının ülkesinde belirlenmiş olan yerde, malların boşaltılarak alıcıya teslim edilmesini ifade etmektedir. Burada satıcı, malların ulaşacağı boşaltma limanı noktasına kadar

¹⁵⁰ Gürgen, s. 56.

¹⁵¹ DAP teslim şeklinde ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020 s. 63-71; Ayoğlu, s. 331.

¹⁵² Özkan / Süral Efeçinar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 30.

¹⁵³ Incoterms 2010 ile DAF, DEQ, DES ve DDU terimlerinin yerine kullanılmak üzere DAP ve DAT teslim şekilleri gelmiştir: DAF (*Delivered at Frontier*- Sınırdaki Teslim): DAF teslim şeklinde satıcı, malların taraflar tarafından kararlaştırılmış tarihte sınırda belirlenen yerde, malların boşaltılmadan alıcıya teslim etmesi anlamına gelmektedir. DAF teslim şekli her türlü taşıma için kullanılabilir. DAF terimi kullanılırken yanına teslimin gerçekleşeceği sınırın adının da yazılması gerekmektedir. DES (*Delivered Ex Ship*- Gemide Teslim): DES teslim şeklinde satıcının malları teslim tarihinde belirlenen varış limanında, malların boşaltılmasına olanaklı bir şekilde hazır bırakılmasıyla teslim edilmesi anlamına gelmektedir. DES teslim şekli her türlü taşıma için kullanılmaktadır. DEQ (*Delivered at Ex Quay*- Rıhtımda Teslim): DEQ teslim şeklinde satıcının, malları belirlenmiş olan varış limanında rıhtımda teslim etmesi demektir. DEQ teslim şekli her türlü taşıma için kullanılabilir. DDU (*Delivered Duty Unpaid*- Gümrük Resmi Ödenmemiş Olarak Teslim): DDU teslim şekli, alıcının ülkesinde belirlenmiş olan yerde malların hazır bulundurulması ile teslim edilmesi demektir. DDU teslim şekli her türlü taşıma için kullanılabilir.; Mutlu Yılmaz, Dış Ticarete Teslim Şekilleri (Incoterms), 1.Basım, Ankara, 2015, s. 28; Süzel, s. 112; Oğuz Caner, Incoterms 2010 (ICC Rules For The Use of, Domestic and International Trade Terms, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, s. 239.

¹⁵⁴ Karaca, s. 34.

¹⁵⁵ DPU teslim şeklinde ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020, s. 73-81; Özkan / Süral Efeçinar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 30

taşıması için gerekli taşıma sözleşmesini yapar ve yapılan taşıma sözleşmesine dair ücreti öder¹⁵⁶.

“*Delivered Duty Paid*” yani DDP teslim şekli¹⁵⁷ mallarının alıcının ülkesinde belirlenmiş olan yerde hazır olmasıyla yani hem ihracata dair hem de ithalata dair işlemlerin tamamlanmasıyla teslim edilmesi anlamına gelmektedir. Anlaşıldığı üzere diğer incelenen her türlü taşıma için kullanılabilen terimlere göre DDP teslim şeklinde satıcının yükümlülüğü en fazla olacak şekilde karşımıza çıkmaktadır.

DDP teslim şekli her türlü taşıma için kullanılabilir. DDP teslim şeklinde satıcı gümrük vergilerinin ödenmesinden tamamen sorumlu konumundandır. Fakat satıcı örneğin KDV ödemek istemeyebilir. Zira KDV değerleri her ülkede farklı hesaplanmaktadır ve buna bağlı olarak farklı değerlere sahiptir. Böyle bir durum söz konusu olduğu zaman sözleşmeye mutlaka DDP teriminin yanında “KDV hariç (DDP- VAT *excluded*)” ibaresi eklenmesi gerekmektedir¹⁵⁸.

2.9.2. Deniz ve İç Su Taşımaları Bakımından

Deniz taşımacılığı milletlerarası ticarete en çok kullanılan taşıma şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Deniz taşımacılığı milletlerarası ticarete dünya genelinde %83 oranında kullanılırken, ülkemizde de %89 oranında tercih edilmektedir¹⁵⁹. Ülkemizdeki nehirler iç su taşımacılığına elverişli olmadığından, iç su taşımacılığı ülkemizde tercih edilen bir taşıma yöntemi değildir¹⁶⁰.

¹⁵⁶ Ekşi, s. 213; Karaca, s. 34; Gürgen, s. 79.

¹⁵⁷ DDP teslim şeklinde ayrıntılı bilgi için bkz. Incoterms 2020, s. 83-89; Özkan / Süral Efeçinar / Kavlak (Işıl Özkan), s. 30; Ayoğlu, s. 332.

¹⁵⁸ Ekşi, s. 215.

¹⁵⁹ [https://www.dha.com.tr/son-dakika/dunya-ticaretinin-yuzde-83-u-deniz-tasimaciligi-ile-yapiliyor-1675770#:~:text=“8%20bin%20333%20km%20uzunluğundaki,da%20ithalat%20ve%20ihracat%20taşımacılığıdır.\(e.t.:19.09.2023\)”](https://www.dha.com.tr/son-dakika/dunya-ticaretinin-yuzde-83-u-deniz-tasimaciligi-ile-yapiliyor-1675770#:~:text=“8%20bin%20333%20km%20uzunluğundaki,da%20ithalat%20ve%20ihracat%20taşımacılığıdır.(e.t.:19.09.2023)”)

¹⁶⁰ Gürgen, s. 58.

Incoterms 2020 kapsamında sadece deniz ve iç su taşımalarına ait dört farklı teslim şekli düzenlenmiştir. Bu teslim şekilleri FAS, FOB, CFR ve CIF terimlerinden oluşmaktadır¹⁶¹. Söz konusu teslim şekilleri bir sonraki bölümde detaylıca incelenecektir.

¹⁶¹ Ekşi, s. 203; Karaca, s. 21.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENİZ VE İÇ SU TAŞIMACILIĞINDA KULLANILAN INCOTERMS TESLİM ŞEKİLLERİ

3.1. GENEL OLARAK

Bu bölümde deniz taşımaları bakımından kullanılan ve önem arz eden Incoterms teslim şekilleri incelenecektir. Deniz ve iç su taşımacılığında kullanılmak üzere getirilen ve Incoterms 2020 kapsamında düzenlenmiş olan terimler FAS, FOB, CFR ve CIF teslim şekilleridir. Söz konusu terimler öncelikle genel bir şekilde açıklanacak, ardından Incoterms 2020’de satıcı ve alıcı açısından getirilmiş yükümlülüklerin altında detaylıca incelenecektir.

Incoterms teslim şekilleri tarafların yükümlülüklerini belirlemesinden dolayı tarafların sözleşmeye konu olan mallar için teslim şekillerini kendilerine en uygun bir biçimde seçmeleri gerekmektedir. Belirtmek gerekmektedir ki, satıcı açısından yükümlülük arttıkça, satıcı da sözleşme bedelini artıracaktır¹⁶².

3.2. FAS (*FREE ALONGSIDE SHIP* – GEMİ DOĞRULTUSUNDA MASRAFSIZ TESLİM)

FAS terimi, Incoterms 2020 kapsamındaki belirlenen kurallardan “gemi doğrultusunda masrafsız” teslim şeklidir¹⁶³. Gemi doğrultusunda ifadesiyle anlatılmak istenen, satıcının alıcı tarafından belirlenmiş geminin olduğu rıhtımda veya mavnada¹⁶⁴ malları bırakarak teslim etmesidir¹⁶⁵. Örneğin sözleşmede “FAS

¹⁶² Karaca, s. 22.

¹⁶³ Mutlu Yılmaz/ Ahmet Özken, 111 Soruda Incoterms, 1. Baskı, İstanbul, 2013, s. 140; Incoterms 2020 kılavuzunda FAS teslim şekli bakımından teslim ve hasarın geçişine ilişkin şekil için bkz. EK 2, s. 119.

¹⁶⁴ Mavna, gemilere ve yakın kıyılara yük taşıyan, güvertesiz büyük tekne anlamına gelmektedir. bkz. <https://www.seslisozluk.net/mavna-nedir-ne-demek/> (e.t.: 12.02.2023)

¹⁶⁵ Erdem, 2020, s. 125.

Baltimore Limanı (Incoterms 2020)’’ kaydı düşüldüğünde, satıcının malları Baltimore limanında gemi doğrultusuna kadar getirme ve orada teslim etmesi gerekmektedir.

FAS teslim şekli sadece deniz ve iç su taşımaları bakımından kullanılabilen teslim şekillerindendir ve genellikle hammadde, tahıl gibi ürünlerde ve toptan malların taşınmasında kullanılmaktadır¹⁶⁶.

Satıcının malları gemi doğrultusunda teslim etmesine kadar olan zamanda mallarla ilgili tüm hasar, zarar ve masraflar satıcıya ait olmakta¹⁶⁷, satıcının malları gemi doğrultusunda tesliminden itibaren mallarla ilgili bütün hasar ve mala özgün masraflar Incoterms 2020 md. B3 uyarınca¹⁶⁸ alıcıya geçmektedir. Örneğin, alıcı tarafından malların teslim alınmasından itibaren alıcının kendi işyerine veya bir depoya kadar olan taşıma masrafları alıcıya aittir.

Satıcının FAS teslim şekli kapsamında taşıma ve sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü yoktur. Aynı şekilde alıcıya da sigorta yaptırma yükümlülüğü getirilmemiştir. Satıcının ihracat için malları gümrüklemesi ve buna ilişkin masrafları ödemesi gerekmektedir¹⁶⁹.

Satıcı malların kalitesinin kontrolünü, ölçümünü, ağırlık tartımını ve malların sayısı gibi tüm kontrol işlemlerini yapmak ve bu işlemlere dair masrafları ödemekle yükümlüdür¹⁷⁰.

¹⁶⁶ Kwai Wing Luk, International Trade Finance (A Practical Guide), Second Edition, Hong Kong, 2011, s. 47.

¹⁶⁷ Ekşi, s. 216; Karaca, s. 36; Erik, s. 57.

¹⁶⁸ Erik, s. 57; Incoterms 2020, s. 97; Ekşi, s. 216; Karaca, s. 36.

¹⁶⁹ İlyasov, s. 106.

¹⁷⁰ Incoterms 2020, s. 100.

Malların konteyner ile taşınması gereken hallerde konteynerler konteyner terminalinde taşıyıcıya teslim edilebilir. Bu durumlarda FAS yerine FCA teriminin kullanılması önerilmektedir¹⁷¹.

3.3. FOB (*FREE ON BOARD – GEMİDE MASRAFSIZ TESLİM*)

“Free on Board” yani FOB teslim şekli şu an sadece deniz ve iç su taşımalarında kullanılsa da önceki dönemlerde demiryolu, karayolu ve havayolu ile taşımalarda da kullanılmaktaydı. Demiryolu için “FOR (*Free on Rail*)”, karayolu için “FOT (*Free on Truck*)” ve havayolu için “FOB airport” kaydı düşünülmekteydi¹⁷². 1990 yılında ise Incoterms 1990 ile her türlü taşımada kullanılabilmek amacıyla FCA teslim şekli getirilmiş ve FOB teslim şekli sadece deniz ve iç su taşımalarına mahsus olarak kullanılmaya başlanmıştır¹⁷³. Bu nedenle FOB terimi artık yalnızca deniz ve iç su taşımalarında kullanılmaktadır¹⁷⁴. Yargıtay da 2021 tarihli bir kararında “... FOB teslim şeklinin kara taşımalarında geçerli olmadığını...” yönünde karar vermiştir¹⁷⁵.

FOB teslim şekli petrol, sıvılaştırılmış gaz ve dökme yük satışlarında çok tercih edilen bir teslim şekli yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁷⁶.

FOB teslim şekli, satıcının ülkesinde daha önce belirlenmiş olan yükleme limanında alıcının tayin etmiş olduğu gemide malların teslim edilmesi anlamına gelmektedir¹⁷⁷. FAS kaydında malların gemi doğrultusunda gemiye yüklenmeden teslimi gerçekleşirken, FOB kaydında malların gemide temin edilmesi ile teslim gerçekleşmiş sayılacaktır. Örneğin sözleşmeye “FOB Berlin Limanı Incoterms

¹⁷¹ Erdem, 2020, s. 126.

¹⁷² Sevinç Kuyucu, 2011, s. 95.

¹⁷³ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 95.

¹⁷⁴ Yılmaz/Özken, s. 148.

¹⁷⁵ Yargıtay 11. HD, E. 2020/6778, K. 2021/91, T. 12.01.2021 www.lexpera.com.tr (e.t.: 26.09.2023)

¹⁷⁶ Erdem, 2020, s. 132.

¹⁷⁷ İlyasov, s. 112; Incoterms 2020 kılavuzunda FOB teslim şekli bakımından teslim ve hasarın geçişine ilişkin şekil için bkz. EK 3, s. 120.

2020” kaydı düşülmüş ise Berlin limanında alıcının tayin ettiği gemide malların temin edilmesi ile satıcı teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır.

Satıcının FOB teslim şekli kapsamında taşıma ve sigorta sözleşmesi kurma ve bunlara bağlı olarak navlun ve sigorta primi ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır¹⁷⁸. Satıcının ihracat için malları gümrüklemesi ve buna ilişkin masrafları ödemesi gerekmektedir.

Satıcının şartlara uygun bir şekilde gerçekleştirdiği teslimden itibaren mallara dair tüm masraflar, hasar ve zararlar alıcıya geçecektir. Buna karşın, malların gemide temin edilmesine kadar olan süre zarfında masraflar, hasar ve zararlar satıcıya ait olacaktır¹⁷⁹.

Satıcı malların kalitesinin kontrolünü, ölçümünü, ağırlık tartımını ve malların sayısı gibi tüm kontrol işlemlerini yapmak ve bu işlemlere dair masrafları ödemekle yükümlüdür¹⁸⁰.

Mallar gemiye yüklenmesinin öncesinde konteyner terminalinde taşıyıcıya teslim edilebilir. Bu durumlarda FOB yerine FCA teriminin kullanılması önerilmektedir¹⁸¹.

3.4. CFR (COST AND FREIGHT – MAL BEDELİ VE NAVLUN)

“*Cost and Freight*” yani CFR teslim şekli mal bedeli ve navlunu ifade etmekte olup¹⁸², sadece deniz ve iç su taşımacılığında kullanılabilir.

¹⁷⁸ Karaca, s. 38; Yargıtay 11. HD de bir kararında FOB teslim şekillerinde navlun sözleşmesi ve sigorta sözleşmesinin kurulmasının alıcının yükümlülüğünde olduğunu belirtmiştir.

Yargıtay 11.HD, E. 2005/10230, K.2007/353, T.18.01.2007. www.kazanci.com.tr (e.t.: 28.05.2023)

¹⁷⁹ Ekşi, s. 220.

¹⁸⁰ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 100; Erdem, 1996, s. 62; Incoterms 2020, s. 110.

¹⁸¹ Erdem, 2020, s. 132.

¹⁸² Yılmaz/Özken, s. 158; Incoterms 2020 kılavuzunda CFR teslim şekli bakımından teslim ve hasarın geçişine ilişkin şekil için bkz. EK 4, s. 121.

Mal bedeli ve navlun ödenmiş olarak, satıcının malları yükleme limanına getirmesi ile satıcının gemide malları teslim etmesidir. FOB teslim şekli ile aynı olarak CFR teslim şekli de teslim gemide gerçekleşmektedir. Fakat burada CFR teslim şeklini, FOB teslim şeklinden ayıran önemli bir husus bulunmaktadır. Sözleşmede CFR kaydı yer aldığı takdirde satıcının malların boşaltma limanına ulaşması için bir taşıma (navlun) sözleşmesi yapması ve masraflarla birlikte navlun bedelini de ödemesi gerekmektedir¹⁸³.

CFR teslim şeklinde yükleme limanında malların gemi bordasına yüklenmesi ile satıcı teslim yükümlülüğü yerine getirmiş olacaktır. Bu halde mallar gemi bordasına aktarılınca kadar olan sürede masraflar ve hasarlar satıcıya aitken, malların gemi bordasına yüklenmesiyle birlikte masraflar ve hasarlar alıcıya geçecektir¹⁸⁴.

Sözleşmeye CFR kaydı düşüldüğü takdirde CFR ibaresinden sonra boşaltma limanının adı yazılması gerekmektedir. Örneğin boşaltma limanı eğer Mersin limanı ise sözleşmeye “CFR Mersin Limanı Incoterms 2020” kaydı düşülmelidir.

CFR teslim şekliyle birlikte varma limanının adı yazılmaktadır. Fakat hasarın geçişinin belirlenebilmesi açısından sözleşmeye yükleme limanının da yazılmasında fayda vardır¹⁸⁵. Zira mallar yükleme limanında gemiye yüklendiği andan itibaren mala ilişkin hasarlar alıcıya geçecektir. Yargıtay 2021 tarihli bir kararında¹⁸⁶ “CFR teslim şeklinde malları bu teslim şeklinde gemiye yüklemesi ve malların gemi küpeştesini geçmesinden sonra tüm riskinin, nefi ve hasarın alıcıya geçmiş olmasına...” şeklinde karar vermiştir.

¹⁸³ Ayoğlu, s. 335.

¹⁸⁴ Ekşi, s. 221- 222.

¹⁸⁵ Apaydın, s. 32.

¹⁸⁶ Yargıtay 11. HD, E. 2019/4326, K. 2021/3962, T. 22.04.2021. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023)

Satıcının ihracat için malları gümrüklemesi ve buna ilişkin masrafları ödemesi gerekmektedir¹⁸⁷.

Satıcının boşaltma limanında malları gemiden boşaltma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Eğer satıcının boşaltma limanında malları gemiden boşaltması isteniyor ise bu durumun satıcı ve alıcı tarafından sözleşmede açıkça kararlaştırması gerekmektedir¹⁸⁸. Eğer satıcı boşaltma limanında gemiden malları boşaltmak zorunda ise sözleşmede aksi bir hüküm olmadıkça, boşaltma işlemine dair çıkan ek masrafların tazminini alıcıdan isteyememektedir¹⁸⁹.

Satıcı malların kalitesinin kontrolünü, ölçümünü, ağırlık tartımını ve malların sayısı gibi tüm kontrol işlemlerini yapmak ve bu işlemlere dair masrafları ödemekle yükümlüdür¹⁹⁰.

Mallar gemiye yüklenmesinin öncesinde konteyner terminalinde taşıyıcıya teslim edilebilir. Bu durumlarda CFR yerine CPT teriminin kullanılması önerilmektedir¹⁹¹.

3.5. CIF (COST, INSURANCE AND FREIGHT – MAL BEDELİ, SİGORTA VE NAVLUN)

“Cost, Insurance and Freight” in kısaltması olarak kullanılan CIF teslim şekli mal bedeli, sigorta ve navlun anlamına gelmektedir¹⁹². CIF teslim şekli de FAS, FOB ve CFR teslim şekilleri gibi sadece deniz ve iç su taşımacılığında kullanılabilen bir teslim şeklidir¹⁹³. CIF teslim şekli milletlerarası ticarete dökme

¹⁸⁷ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 116.

¹⁸⁸ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 118.

¹⁸⁹ Apaydın, s. 60.

¹⁹⁰ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 118.

¹⁹¹ Erdem, 2020, s. 139.

¹⁹² Günaydın, s. 767; Incoterms 2020 kılavuzunda CIF teslim şekli bakımından teslim ve hasarın geçişine ilişkin şekil için bkz. EK 5, s. 122.

¹⁹³ Sevinç Kuyucu, 2011, 128.

malların yanında, konteynerlerde taşınması olanaksız olan büyük malların ve ağırlığı yüksek olan malların taşınmasında tercih edilmektedir¹⁹⁴.

CIF teslim şekline göre satıcının, sözleşmeye konu olan malları gemide teslim etmesi gerekmektedir. CFR satışta olduğu gibi, CIF satışlarda da satıcının malları alıcıya ulaştırması için bir taşıma sözleşmesi yapması ve bu sözleşme kapsamında da gereken masrafları ve navlun bedelini ödemesi gerekmektedir¹⁹⁵. Diğer deniz ve iç su taşımalarından farklı olarak CIF satışı ayıran en önemli nokta satıcının sigorta yapma yükümlülüğünün bulunmasında yer almaktadır. Satıcı tarafından gerçekleştirilecek olan sigortanın sözleşmeye konu olan malların taşınması sırasında oluşabilecek hasar ve zıya riskine karşı asgari bir teminat¹⁹⁶ ((LMA/IUA) uyarınca C klotu) sağlayabilecek bir sigorta sözleşmesi yapılması yeterlidir. Alıcının malların sigortasına dair daha kapsamlı bir sigorta teminatı isteğinin bulunması halinde satıcıyla açıkça aralarında anlaşması ya da kendisinin ayrıyeten ek bir sigorta yaptırması gerekmektedir.

CIF teslim şekli kapsamında satıcının gereken masrafları, taşıma sözleşmesi sonucu oluşan navlun bedelini ve mallara yapılacak sigortanın primini ödemesi gerekmektedir. Bir başka deyişle satıcı bakımından satış sözleşmesinin kapsamını, yaptığı masraflar, navlun bedeli ve sigorta primi oluşturacaktır¹⁹⁷. Bu nedenle satıcı bütün bu tutarları kendisi ödeyeceğinden dolayı, sözleşme kapsamında fiyat teklifi aşamasında bu hususları değerlendirecektir. FAS, FOB ve CFR teslim şekillerine nazaran bu nedenlerden dolayı CIF teslim şeklinin bedelinin daha yüksek olduğu görülmektedir. CIF teslim şeklinin bedeli daha yüksek olmasına rağmen, milletlerarası ticarete deniz ve iç su taşımalarında en çok kullanılan terimlerden biridir. Bu durumun nedeni alıcıların çoğu zaman fazla risk almak istememesinden kaynaklanmaktadır. Zira alıcı daha yüksek bedel ödemesine rağmen, fazla risk

¹⁹⁴ İlyasov, s. 126.

¹⁹⁵ İlyasov, s. 224; Ekşi, s. 224.

¹⁹⁶ Ekşi, 222.

¹⁹⁷ Erdem, 2020, s. 151-152.

almak istemez ve konişmentoyla kendisine ulaşan malları teslim almak istemektedir.

CIF satışlarda satıcı sözleşmeye konu olan malların taşınması için gemi tayin etmek durumundadır. Satıcının malları gemide temin etmesiyle birlikte, teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır. Satıcının malları gemide temin etmesinden sonra, malların gemide taşınma esnasında oluşan hasarlardan alıcı sorumlu olacaktır¹⁹⁸. Ancak alıcı taşıma sırasında malların zarar görmesi halinde, satıcının gerçekleştirmiş olduğu sigorta sözleşmesi kapsamında, sigortalı olarak zararının tazminini sigorta şirketinden talep edebilecektir.

CIF teslim şekli ile sözleşme konusu malların ulaşacağı boşaltma limanı sözleşmede birlikte kullanılmaktadır. Örneğın malların Samsun limanına ulaşması kararlaştırılmış ise sözleşmeye “CIF Samsun Limanı Incoterms 2020” kaydı düşölmektedir. Belirtmek gerekir ki CIF kaydının yanında yer alan liman ismi yükleme limanını değıl malların ulaşacağı nihai nokta olan boşaltma limanını göstermektedir. Ek olarak tıpkı CFR teriminde olduğu gibi burada da hasarın geçişi bakımından tarafların sözleşmede yükleme limanını belirlemede fayda vardır.

CIF teslim şekli sadece deniz ve iç su taşımalarda kullanılabilir, fakat bazen uygulamada CIF teslim şeklinin karayolu ile yapılan taşımalarda da kullanıldığı görölmektedir. Bu durumun bir örneğı Yargıtay 19. HD’nin 1995 tarihli bir kararında yer almaktadır. Söz konusu karara göre taraflar arasında CIF teslim şekli kararlaştırılmış ve sözleşmeye “CIF-Kapıkule” ibaresi düşölmüştür. Davacı kişi olan satıcı sözleşmeye konu olan malları Slovakya’da trene yüklemiştir. Yargıtay sözleşmede “CIF- Kapıkule” kaydı olduğu için boşaltma yerinin Kapıkule/Türkiye’de olduğunu, CIF teslim şeklinde ifa yerinin malların yüklendiğı

¹⁹⁸ Karaca, s. 41.

yer olduğunu ve satıcının malları Slovakya’da trene yüklediği için ifa yerinin de Slovakya olduğunu söylemiştir¹⁹⁹.

CIF satışlar bakımından da satıcı malların kalitesinin kontrolünü, ölçümünü, ağırlık tartımını ve malların sayısı gibi tüm kontrol işlemlerini yapmak ve bu işlemlere dair masrafları ödemekle yükümlüdür²⁰⁰.

Mallar gemiye yüklenmesinin öncesinde konteyner terminalinde taşıyıcıya teslim edilebilir. Bu durumlarda CIF yerine CIP teriminin kullanılması önerilmektedir²⁰¹.

3.6. INCOTERMS 2020’DE DÜZENLENEN TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

3.6.1. Genel Borçlar

3.6.1.1. FAS / FOB / CFR / CIF

Teslim şekillerine ait A1 ve B1 hükümlerinde yer alan genel borçlar maddeleri dört teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.1.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcıya ilişkin A1 maddeleri²⁰² kapsamında, satıcının sözleşmeye konu olan malları sağlaması ve bu malları teslim etme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Satıcı söz konusu madde uyarınca faturayı ve mallara ilişkin diğer belgeleri

¹⁹⁹ Ekşi, s. 223; Yargıtay 19. HD, E. 1994/6589, K. 1995/2726, T. 24.03.1995. www.kazanci.com.tr (e.t.: 27.05.2023)

²⁰⁰ CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 131.

²⁰¹ Erdem, 2020, s. 145; Apaydın, s. 63.

²⁰² FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 96; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 106; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 116; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 126.

hazırlamakla yükümlüdür. Sözleşmeye konu olan mallara ilişkin faturayı, malların ihracatına ilişkin gümrük tarafından talep edilebilecek belgeleri hazırlamakla ve malların teslim edildiğine dair olan teslim belgesini de alıcıya vermekle yükümlüdür. Söz konusu belgeler basılı veya elektronik olabilmektedir²⁰³.

Teknolojinin ilerlemesi ve Incoterms'ün de bu gelişmelere adapte olabilmesi amacıyla Incoterms 1990 metninde elektronik bilgi transferi (EDI / *Electronic Data Interchange*) düzenlemesi getirilmiştir²⁰⁴. EDI ile ticari faturaların, taşıma belgelerinin ve gümrük belgelerinin iletilebileceği belirtilmiştir. Incoterms 2010'dan önceki metinlerde EDI ile verilebilecek belgeler tek tek belirtilmekteyken, Incoterms 2010'da tüm belgelere yönelik olarak düzenlenmiştir²⁰⁵. Satıcı ve alıcı aralarında açıkça belge asıllarının verilmesi yerine EDI sisteminin kullanılacağı kararlaştırılmamış ise satıcı belgeleri sağlama yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılamayacaktır²⁰⁶.

Sunulması gereken belgeler, fatura, taşıma belgesi, sigorta poliçesi, ithalat veya ihracat için gümrük işlemlerine dair olan belgeler ve alıcı ile satıcının sözleşmede kararlaştırdıkları diğer belgeler olabilmektedir²⁰⁷. Yargıtay'ın 1979 tarihli bir kararı bu duruma örnek teşkil etmektedir. Söz konusu kararda “ ... *Vesikalar ithalatçının emir verdiği bankaya gelince ve işbu vesikalar sözleşme şartlarına uygun ise banka mal bedelini ihracatçıya gönderir ve vesikaları poliçenin kabulü veya ödenmesi mukabili ithalatçı firmaya verir ve ithalatçı firma da vesikaları ibraz ile malı çeker. bu vesikalar genel olarak konşimento (taşıma senedi veya ilmühabiri), fatura, poliçe, sigorta poliçesi, muayene raporu vs.den ibarettir. Gönderilen mal ancak bu vesikalanan ibrası karşılığı alıcıya teslim edilir.*

²⁰³ Erdem, 2020, s. 126; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 96; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 115.

²⁰⁴ Ağaoğlu, s. 1126; Erdem, 2020, s. 56.

²⁰⁵ Apaydın, s. 29.

²⁰⁶ Apaydın, s. 29.

²⁰⁷ Erdem, 2020, s. 56; Apaydın, s. 30.

Alıcının bu vesikaları elde edebilmesi ise bankaya bedeli ödemesi veya poliçeyi kabul etmesiyle mümkün olabilir...” şeklinde karar verilmiştir²⁰⁸.

3.6.1.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcının B1 maddeleri²⁰⁹ uyarınca ilk temel yükümlüğü satış sözleşmesine konu olan malların satış bedelini ödemesidir. Daha önce belirtildiği üzere²¹⁰ Incoterms 2020 malların bedelinin ödenmesinde, ödemenin nasıl olacağını, ödemenin şeklini ve ödeme zamanına ilişkin bir düzenleme içermemektedir. Dolayısıyla taraflar mallarının satış bedelinin tutarı, para cinsi, ödeme tarihi ve ödeme şekli gibi hususları aralarında yer alan sözleşmede kararlaştırmaları gerekmektedir²¹¹.

Taraflar sözleşmede ödeme yönteminin ne şekilde olacağını kararlaştırırken milletlerarası ticarete kullanılan ödeme yöntemi şekillerinden peşin ödeme, alıcı firma prefinansmanı, akreditifli ödeme, vesaik mukabili ödeme, mal mukabili ödeme, kabul kredili ödeme veya banka ödeme yükümlülüğünü seçebilirler²¹².

²⁰⁸ Yargıtay 11. HD, E. 1979/2362, K. 1979/3338, T. 25.06.1979. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.09.2023)

²⁰⁹ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 97; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 107; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 117; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 127.

²¹⁰ bkz. 3.5.2.

²¹¹ Çağlar, s. 81.

²¹² Ekşi, s. 17; Apaydın, s. 31.

3.6.2. Teslim / Tesellüm

3.6.2.1. FAS

3.6.2.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satış sözleşmesi bakımından satıcının temel borcu, satılan malları alıcıya teslim etmesidir. Satıcının malları zamanında teslim etmemesi sözleşmeye aykırılık oluşturmaktadır²¹³. Incoterms 2020’de FAS’a ilişkin teslim şartları A2 maddesinde²¹⁴ düzenlenmektedir. FAS teslim şekli satıcının malları, gemi doğrultusunda belirlenmiş olan yükleme limanında gemi doğrultusunda mavnaya veya rıhtıma getirilmesi ve yerleştirilmesiyle birlikte teslim yükümlülüğünü gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir²¹⁵. Örneğin sözleşmede “FAS Seattle Incoterms 2020” kaydı düşüldüğünde, satıcının malları Seattle limanında gemi doğrultusunda bırakması ve teslim etmesi gerekmektedir. Alıcı tarafından belirlenmiş bir teslim noktası gösterilmemesi halinde, satıcı gemi doğrultusunda kendisine makul ve uygun gözüken bir noktada malları teslim edebilir²¹⁶.

FAS teslim şeklinde satıcı malları üç farklı şekilde teslim edebilecektir. İlk olarak satıcının malları yükleme limanında rıhtıma bırakması ile satıcı teslim yükümlülüğünü yerine getirebilmektedir. Taraflarca belirlenen yükleme limanına mallar yükleninceye kadar oluşabilecek hasarlar satıcıya ait olduğundan, sözleşmede yer alan tarafların yükleme noktasının açıkça kararlaştırılması büyük önem arz etmekte ve bu şekilde ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların önlenmesi gerekmektedir. Yükleme noktasına mallar getirildikten sonra malların gemiye yükletilmesi alıcının yükümlülüğü altındadır²¹⁷. Bazı durumlarda gemi limana

²¹³ Çağlar, s. 49.

²¹⁴ Incoterms 2020, s. 96.

²¹⁵ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 81; Erdem, 2020, s.125; Karaca, s. 35.

²¹⁶ İlyasov, s. 108; Erdem, 2020, s. 126.

²¹⁷ Ekşi, s. 215.

giremeyebilir ve bu sebeple satıcının malları gemi doğrultusuna götürebilmek için bir mavnaya temin etmesi gerekmektedir.

FAS teslim şekli için olabilecek son teslim şekli ise “*free on lighter*” ibaresi olabilmektedir. Eğer sözleşmede “*free on lighter*” ibaresi konulmuş ise satıcı malları sadece mavnaya üzerinde teslim etmekle yükümlü olup, gemi doğrultusunda malları bırakması yükümlülüğü altında değildir²¹⁸. Zira “*free on lighter*” ibaresi ile satıcının gemi doğrultusunda teslim yükümlülüğü ortadan kalkmıştır. “*Free on lighter*” ibaresi Incoterms’ün varyantlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer sözleşmede “*free on lighter*” kaydı bulunuyor ise, satıcı malları sadece mavnaya üzerinde teslim etmekle yükümlü olup, gemi doğrultusunda malları bırakma yükümlülüğü altında değildir²¹⁹.

3.6.2.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

FAS teslim şekline ilişkin alıcının yükümlülüklerinde yer alan B2 maddesine göre alıcı, satıcı malları A2 maddesine göre teslim ettiğinde malları teslim almakla yükümlüdür²²⁰. Ek olarak B6 maddesine²²¹ göre de alıcı, satıcının kendisine sağladığı teslim ettiğini ispat eden belgeyi veya ona eş değer olabilecek elektronik bir kaydı kabul etmekle yükümlüdür²²².

Satıcının teslim şekline uygun olarak teslim etmesine rağmen, alıcı malları teslim almaktan kaçınır ise bazı sonuçlar ile karşı karşıya kalacaktır. Bu durumda teslim gerçekleşmemiş olmasına rağmen hasar ve masraflar alıcıya geçmiş olacak ve bu nedenle de oluşan diğer masraflarla da alıcı yükümlü olacaktır²²³. Örneğin

²¹⁸ Ekşi, s. 216.

²¹⁹ Ekşi, s. 216.

²²⁰ Incoterms, 2020, s. 97; Erdem, 2020, s. 126.

²²¹ Incoterms 2020, s. 99.

²²² Gürgeç, s. 87.

²²³ Incoterms, s. 97; Karaca, s. 36; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 90; Erdem, 2020, s. 127.

alıcının malları teslim almaması nedeniyle malların bir depoda tutulması ve buna ilişkin depo masrafları alıcının yükümlülüğünde olacaktır²²⁴.

3.6.2.2. FOB

3.6.2.2.1. Satıcının Yükümlülükleri

FOB teslim şekli A2 maddesinde²²⁵ satıcının teslim yükümlülüğü düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre satıcı, malların tarafların kararlaştırdığı tarihte, belirlenmiş olan yükleme limanında alıcının tayin ettiği gemide bırakıldığında teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olmaktadır²²⁶.

Satıcının malları, sözleşmede kararlaştırılmış olan nicelik ve niteliklere uygun olarak sağlaması gerekmektedir²²⁷.

Daha önceki Incoterms metinlerinde FOB teslim şeklinde teslimin gerçekleşmiş olmasının malların geminin küpeştesini²²⁸ geçmesi şeklinde olduğu belirtilmekteydi. Fakat bu durum uygulamada karışıklıklara yol açmaktaydı. Bu nedenle Incoterms 2010'da gelen değişiklik ile teslim yükümlülüğü ile hasarın geçişi hallerinin uygulamada karışıklığa yol açmasından dolayı teslimin tanımında küpeşte kavramı kaldırılmıştır²²⁹. Artık malların geminin bordasına aktarılmasıyla

²²⁴ Incoterms, s. 97; Karaca, s. 36; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 90; Erdem, 2020, s. 127.

²²⁵ Incoterms 2020, s. 106.

²²⁶ Yılmaz, s. 7; Serap Amasya, FOB ve CIF Satışlarda Alıcı ve Satıcının Taşıma İlişkisindeki Sıfatları ve Fiof Kaydının Etkisi, GÜHFD, Sayı: 2, 2021, s. 1878; H. Ercüment Erdem, Denizaşırı Satış Olarak FOB Satış, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 4, 1996, s. 58.

²²⁷ Cansu Çakan, FOB Satışlarda Tarafların Yükümlülükleri ile Hasarın Geçişi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2012, s. 76.

²²⁸ Küpeşte, gemilerde güverte parmaklığına ya da parmaklıkların üzerine yerleştirilmiş olan ağaç bölüm anlamına gelmektedir. Anlamı için bkz. <https://www.hukukmedeniyeti.org/kupeste/nedir/> (e.t.: 25.02.2023)

²²⁹ Yılmaz, s. 19.

satıcı teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılacaktır²³⁰. FOB teslim şeklinde malların hangi gemiye yükleneceğini ise alıcı tayin etmektedir.

Yargıtay 11. HD FOB teriminde satıcının teslim yükümlülüğünü “... yükün teslim şeklinin FOB İzmir olduğu, FOB satış türünün satıcının malları belirlenen yükleme limanında alıcı tarafından seçilen gemide veya bu şekilde teslim edilen malları temin ederek teslim etmesini ifade ettiği...” şeklinde ifade etmiştir²³¹.

Yine başka bir kararda Yargıtay 11. HD FOB satışlarda satıcının teslim yükümlülüğünü “ yükün teslim şeklinin FOB İzmir olduğu, FOB satış türünün satıcının malları belirlenen yükleme limanında alıcı tarafından seçilen gemide veya bu şekilde teslim edilen malları temin ederek teslim etmesini ifade ettiği, bu teslim şeklinde satıcı malları belirlenen tarihte veya yerde alıcı tarafından temin edilen gemiye yüklemeyi gerçekleştirdiğini, yük geminin küpeştesine geçtikten sonra meydana gelebilecek her türlü hasar, kayıp ve masrafların alıcının sorumluluğunda bulunduğunu...” şeklinde ifade etmiştir²³².

FOB terimiyle birlikte mallarının yükleneceği geminin bulunduğu liman ismi genellikle birlikte kullanılmaktadır²³³. Örneğin sözleşmede “FOB Lyon Limanı Incoterms 2020” kaydı görüldüğünde, satıcının malları Fransa’nın Lyon limanında alıcının tayin ettiği gemide teslim etmesi gerekmektedir.

FOB teslim şekillerinde karşımıza “FOB stowed” veya “FOB trimmed” gibi Incoterms’ün varyantları karşımıza çıkabilmektedir. Söz konusu terimler satıcının

²³⁰ Borda, geminin yan kısmına veya tamamen su içinde kalan iskele vb. yapıların yan tarafına gelmektedir. Anlamı için bkz. <https://www.hukukmedeniyeti.org/borda/nedir/> (e.t.: 25.02.2023); Çağlar, s. 50.: “...Bazı eski tarihli Yargıtay kararlarında “borda” terimi, geminin vinci ifade edilmiş ancak bu ifadenin dayanağı belirtilmemiştir. Örneğin Yargıtay Ticaret Dairesinin (YTD) 25.1.1968 tarihli bir kararında, “FOB satışta, teslim limanına yanaşan vapurun bordasına (vincine) kadar masraflar satıcıya aittir ki, doğal olarak mal bedeli buna dahildir.” denmektedir...”

²³¹ Yargıtay 11. HD, E. 2013/15076, K. 2014/5208, T. 18.03.2014 www.lexpera.com.tr (e.t.: 01.10.2023)

²³² Yargıtay 11. HD, E. 2013/15076, K. 2014/5208, T. 18.03.2014 www.lexpera.com.tr (e.t.: 01.10.2023)

²³³ Amasya, 2021, s. 1877, dn. 15.

teslim yükümlülüğüne ek olarak istifleme ve dengeleme gibi masrafları da üstlendiğini göstermektedir²³⁴.

3.6.2.2.2. Alıcının Yükümlülükleri

FOB B2 maddesine göre²³⁵ alıcı, satıcı malları gemide taşıyıcıya teslim ettiğinde ve kendisine ihbarda bulunduğunda malları teslim almak durumundadır²³⁶. Eğer alıcı mallar gemide teslim edilmiş olmasına rağmen, malları teslim almaz ise mallara ilişkin satış bedelini ödeme yükümlülüğünden kaçınamayacaktır. Ayrıca alıcının B3 maddesine göre hasarın daha erken bir şekilde kendisine geçmesine neden olacağını da belirtmek gerekmektedir²³⁷.

Fransız hukukunda malların boşaltılması için alıcıya azami bir süre verilmiş olması halinde bu süre içinde alıcı malları boşaltmaz ise bu sürenin kesin vade olarak kabul edilip satıcının yararına bildirimsiz fesih olduğu kabul görmektedir²³⁸. İngiliz hukukunda ise teslim alma zamanının sözleşmenin esaslı unsurlarından birisi olduğu kabul edilmektedir²³⁹.

3.6.2.3. CFR / CIF

3.6.2.3.1. Satıcının Yükümlülükleri

A2 maddesinde²⁴⁰ satıcının teslim yükümlülüğü düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre satıcı, malları kararlaştırılan tarihte ve belirlenmiş olan yükleme limanında malları gemide teslim etmekle birlikte teslim yükümlülüğünü yerine

²³⁴ Erdem, 2020, s. 75; Çakan, s. 78.

²³⁵ Incoterms 2020, s. 107.

²³⁶ Erik, s. 61.

²³⁷ Incoterms 2020, s. 107.; İlyasov, s. 117.

²³⁸ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 108; Çakan, s. 111; Erdem, 1996, s. 78.

²³⁹ Erdem, 1996, s. 78.

²⁴⁰ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 116; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 127.

getirmiş olmaktadır²⁴¹. Yargıtay da bir kararında CIF satışlarda teslim yükümlülüğünü “... *taraflar arasındaki sözleşmede uluslararası satımın bir türü olan CIF teslim şeklinin benimsendiği, bu teslim türünde satıcının, satıma konu emtianın navlun bedelini, sigorta primini ve diğer masraflarını kendisinin ödeyeceği ve emtiayı gemi küpeştesine teslim etmekle, teslim borcunu yerine getirmiş olacağı...*” ifadesiyle dile getirmiştir²⁴².

CFR ve CIF teslim şekilleriyle birlikte mallarının ulaşacağı varma limanının ismi genellikle birlikte kullanılmaktadır²⁴³. Örneğin sözleşmede “CFR İzmir (Incoterms 2020)” kaydı görüldüğünde, malların ulaşacağı varma limanının Türkiye - İzmir limanı olduğu anlaşılmaktadır. Ancak örneğin malların Türkiye - İzmir limanına ulaşması için satıcının malları Hamburg limanında teslim etmesi gerekiyor ise satıcı açısından teslim yükümlülüğü Hamburg limanında satıcı tarafından tayin edilmiş olan gemide gerçekleşecektir²⁴⁴.

Bölge Adliye Mahkemesi CFR satışlarda teslimi “... *CFR teslim şekilli sözleşmelerde, satıcı tüm masraf ve riskleri üstlenerek malları yükleneceği limana kadar getirir, gümrük işlemlerini yaptırır ve navlun ücretini ödeyerek yüklemeyi gerçekleştirir. Bu andan itibaren navlun dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Satıcı, taşıma acentesi ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Malların gemi küpeştesine geçmesinden sonra navlun dışında meydana gelen tüm masraf ve riskler alıcıya aittir...*” şeklinde ifade etmiştir²⁴⁵.

Satıcı malları gemiye ulaştırıp teslim etmekle sorumlu olduğu gibi, malların gemiye kadar olan ulaşmasından da sorumlu ve yükümlüdür²⁴⁶. Satıcının malları

²⁴¹ Karaca, s. 39; Apaydın, s. 31.

²⁴²Yargıtay 11. HD, E. 2021/4416, K. 2023/336, T. 18.01.2023. www.kazanci.com.tr (e.t.:28.09.2023)

²⁴³ Amasya, 2021, s. 1877, dn. 15.

²⁴⁴ Karaca, s. 39; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 113, 116; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 123, 127; Apaydın, s. 31.

²⁴⁵ Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 7. HD, E. 2021/1471, K. 2022/1129, T. 27.05.2022 www.lexpera.com.tr (e.t.: 28.09.2023)

²⁴⁶ Ekşi, s. 224.

gemide teslim etmesi gerektiğinden malların gemiye yüklenmesi bakımından da kendisi sorumlu olacaktır. Ek olarak belirtmek gerekmektedir ki, eğer satıcının tayin ettiği gemiye, geminin teknik sebepleri nedeniyle mallar yüklenemiyor ise, satıcı yine de malları gemiye yükleyemedikçe teslim sorumluluğundan kurtulmuş olamayacaktır²⁴⁷.

CFR ve CIF satışlarda varma limanı belirtilirken, yükleme limanı belirtilmemiş olabilmektedir. Ancak taraflarca sözleşmelerinde yükleme limanının karşılaştırılmasında önem vardır²⁴⁸. Zira bu ayrımın yapılması hasarın geçişi bakımından önem arz etmektedir²⁴⁹.

3.6.2.3.2. Alıcının Yükümlülükleri

B2 uyarınca²⁵⁰ alıcı, satıcının malları A2 maddesine uygun olarak teslim etmesi halinde satıcının teslimini kabul etmekle ve boşaltma limanında malları teslim almakla yükümlüdür. Bu halde alıcının iki şekilde tesellüm yükümlülüğü ortaya çıkmaktadır. İlk olarak, yükleme limanında malların yüklenmesi ile alıcının söz konusu malların tesliminin kabulüdür²⁵¹. İkinci olarak ise, satıcının navlun sözleşmesi kurması nedeniyle sözleşmeye konu olan mallar varma limanına ulaştığında alıcının taşıyandan malları teslim almasıdır²⁵².

²⁴⁷ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 116.

²⁴⁸ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 114; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020 , s. 134.

²⁴⁹ Apaydın, s. 32.

²⁵⁰ Incoterms 2020, s. 117.

²⁵¹ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 123.

²⁵² Erik, s. 64; Sevinç Kuyucu, s. 123.

3.6.3. Hasarın Geçişi

3.6.3.1. FAS

3.6.3.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

FAS teslim şekline göre hasarın geçişi sözleşmede A3 maddesinde²⁵³ düzenlenmiştir. Incoterms 2020’de yer alan FAS kurallarına göre temel kural, satıcının malları gemi doğrultusunda teslim etmesiyle birlikte mala dair tüm hasar ve zararlar alıcıya geçmektedir. Bir başka deyişle, FAS terimine göre satıcı yükleme limanında malları gemi doğrultusunda teslim ettiği ana kadar hasar satıcıdayken, teslim anından itibaren tüm hasar alıcıya geçmektedir²⁵⁴. Fakat Incoterms hasarın geçişine dair bazı istisnai düzenlemelere yer vermiştir. Bu istisnalara göre alıcı, eğer malların gemi doğrultusuna geleceğine dair bir zaman belirtmez ise veya malları teslim almazsa hasar alıcıya daha erken geçebilmektedir. Söz konusu hasarın geçişindeki istisna alıcının yükümlülüklerini belirten B3 maddesinde yer almaktadır. FAS’a ilişkin B3 maddesi uyarınca, eğer alıcı tarafından tayin edilmiş olan gemi zamanında gelmez ise veya teslimden önce gemi yük alma kabulünü durdurursa hasar ve zararlar alıcıya daha erken geçmektedir²⁵⁵.

Bölge Adliye Mahkemesi’ne konu olan bir olayda taraflar aralarında yer alan satış sözleşmesinde FAS teslim şeklini kabul etmiştir. Söz konusu olayda davalının deposundan limana taşınması sırasında dört konteyner çalınmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi kararında “...*Davaya konu emtia satışı FAS satış şeklinde olup, FAS kayıtlı satışta hasar emtianın yükleme limanında gemiye yüklenmesi ile birlikte alıcıya geçecek ise de somut olayda multi modal bir taşıma mevcut olmayıp, dava kara taşıması esnasında meydana geldiği iddia olunan hasar nedeniyle sigortalıya ödenen bedelin kara taşımacısından rücen tahsili istemine ilişkin olup, kara*

²⁵³ Incoterms 2020, s. 96.

²⁵⁴ Ayoğlu, s. 333; Erik, s. 56; Gürgen, s. 86.

²⁵⁵ Incoterms, s. 97; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 85.

taşımasını da dava dışı sigortalının üstlenmesi ve taşıtan olmasına göre kara taşımasında FAS teslim şeklinin uygulama yeri bulunmamaktadır...” şeklinde karar vererek, kara taşımasında meydana gelen hasarlarda FAS teslim şekli kurallarının uygulanamayacağını belirtmiştir²⁵⁶.

3.6.3.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Incoterms 2020’de FAS’a ilişkin maddelerde yer alan B3 maddesi²⁵⁷ alıcı açısından hasarın geçişini düzenlemektedir. B3’e göre alıcı, satıcının malları teslim ettiği andan itibaren tüm hasarları kendisi üstlenecektir²⁵⁸. Yukarıda da belirtildiği üzere²⁵⁹, alıcı tarafından tayin edilmiş olan geminin zamanında gelmemesi, teslimden önce geminin yük kabulünü durdurması veya alıcının malları teslim alamaması gibi hallerde hasar ve zararlar alıcıya daha erken geçmektedir. Ancak FAS B3 maddesine göre hasarın bu şekilde satıcıdan alıcıya geçebilmesi için malların sözleşme konusu mallar olduğunun açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir²⁶⁰.

3.6.3.2. FOB

3.6.3.2.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcı bakımından hasara ilişkin madde FOB A3’te²⁶¹ düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre, malların satıcının ülkesinde yer alan yükleme limanında gemide teslim kadar olan tüm hasarlardan satıcı sorumlu iken, teslim edilmesinden itibaren tüm hasarlar alıcıya geçmiş olacaktır²⁶². Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (HD)

²⁵⁶ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, 43. HD, E. 2020/8, K. 2020/127, T. 08.10.2020 www.lexpera.com.tr (e.t.: 28.09.2023)

²⁵⁷ Incoterms 2020, s. 97.

²⁵⁸ Karaca, s. 36.

²⁵⁹ bkz. 3.6.3.1.1., p. 1.

²⁶⁰ Erdem, 2020, s. 127.

²⁶¹ Incoterms 2020, s. 106.

²⁶² Ekşi, s. 220.

bir kararında sözleşme konusu olan malların FOB teslim şeklinin usulüne uygun teslim edilmesi nedeniyle teslim ile birlikte hasarın alıcıya geçtiğine karar vermiştir. Söz konusu bu karara göre; davacı vekili müvekkilinin Almanya Aachen şehrine FOB teslim şekli olarak yapacağı beş yüz altmış takım eşofmanın taşınması için davalıya 11.10.1991 tarihinde teslim edilmiş olunduğunu fakat malların alıcıya teslim edilmeden önce davalının deposunda yandığını ve davacıya mal bedeli ödemesinin yapılmadığını belirtmiştir. Davalı kişi olan taşıyanın vekili ise, malların FOB esasına göre teslim alındığından hasarın alıcıya geçtiğini, malların teslim yerine götürülerek alıcıya ihbar yapıldığının, malların zayi olması nedeniyle alıcının mal bedelini davacıya ödemesi gerektiğini iddia etmiştir. İlk derece mahkemesi tarafından malların FOB teslim şeklinin esasına göre tesliminin yapılması ve malın araca yüklendiği anda artık nefi ve hasarların alıcıya geçmesi nedeniyle davanın reddine karar vermiş ve Yargıtay tarafından da bu karar onanmıştır²⁶³.

Bir başka kararda²⁶⁴ yine Yargıtay, satıcının FOB teslim şeklinin usulüne uygun olarak malların teslim edilmesi nedeniyle teslimden itibaren hasarın alıcıya geçtiğini belirtmiştir.

3.6.3.2.2. Alıcının Yükümlülükleri

Incoterms 2020’de FOB’a ilişkin maddelerde yer alan B3 maddesi²⁶⁵ alıcı açısından hasarın geçişini düzenlemektedir. B3’e göre alıcı, satıcının malları gemide teslim ettiği andan itibaren tüm hasarı kendisi üstelenecektir²⁶⁶. Yargıtay’ın 1987 tarihli bir kararında²⁶⁷ FOB teslim şekli ile yapılan satışlarda, satış

²⁶³Yargıtay 11.HD, E. 1994/732, K. 1994/4758, T. 06.06.1994. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023)

²⁶⁴ Yargıtay 19. HD, E. 1996/10078, K. 1997/3268, T. 28.03.1997. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023); Bir başka örnek için bkz. Yargıtay 11. HD, E. 2000/2831, K. 2000/3875, T. 08.05.2000. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023)

²⁶⁵ Incoterms 2020, s. 107.

²⁶⁶ Ekşi, s. 220.

²⁶⁷ Yargıtay 11. HD E. 1987/5569, K.1987/6086, T. 10.11.1987. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023); Ekşi, s. 218.

sözleşmesine konu olan malların gemiye fiilen yüklenmesi anından itibaren malların nefi ve hasarlarının alıcıya geçeceğini belirtmiştir. Yargıtay'ın söz kararında malların gemi küpeştesini geçmesinin değil, fiilen gemiye yüklenmesinin hasarın geçişi bakımından belirleyici bir husus olduğu görülmektedir.

FAS teslim şeklinde olduğu gibi FOB teslim şekilli satışlarda da alıcı tarafından tayin edilmiş olan geminin zamanında gelmemesi veya teslimden önce geminin yük alma kabulünün durdurulması gibi hallerde hasar ve zararlar alıcıya daha erken geçebilmektedir²⁶⁸.

Daha önce belirtildiği üzere, FOB teslim şekli sadece deniz ve iç su taşımacılığına özgü bir teslim şeklidir²⁶⁹. Ancak sözleşmeye konu olan malların karayolu ile taşınmasına karar verilmesi halinde de FOB teslim şeklinin seçildiği de bazen uygulamada görülmektedir. Bu hususa ilişkin yukarıda belirtilen Yargıtay kararında²⁷⁰ karayolu ile taşımada taraflar FOB teslim şeklini seçmiş ve taşıma esnasında alıcıya gönderilen mobilyalar yanmıştır. Yargıtay söz konusu kararda, tarafların FOB teslim şeklini seçmesi ve malların tıra yüklenmesinden itibaren hasarın alıcıya geçmiş olduğuna karar vermiştir.

3.6.3.3. CFR

3.6.3.3.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcı bakımından hasara ilişkin madde CFR A3 maddesinde²⁷¹ düzenlenmektedir. A3'e göre, malların satıcının ülkesinde yer alan yükleme

²⁶⁸ Incoterms 2020, s. 107.

²⁶⁹ bkz. 3.3.

²⁷⁰ bkz. 3.6.3.2.2, c.3.; Yargıtay 11. HD, E. 1987/5569, K. 1987/6086, T. 10.11.1987. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023); Ekşi, s. 218.

²⁷¹ Incoterms 2020, s. 116.

limanında geminin bordasına kadar olan tüm hasarlardan satıcı sorumlu iken, teslim edilmesinden itibaren tüm hasarlar alıcıya geçmiş olacaktır²⁷².

Yargıtay'ın CFR teslim şekline ait 2017 tarihli bir kararına²⁷³ konu olan olayda “ ... malların gemi küpeştesini geçinceye kadar satıcının malların ziyayı ve hasarından sorumlu olduğunu, bu noktadan itibaren ziyayı ve hasardan itibaren tüm sorumluluklarının alıcıya geçtiğini...” şeklinde karar vermiştir.

3.6.3.3.2. Alıcının Yükümlülükleri

Incoterms 2020 CFR B3 maddesi²⁷⁴ alıcı açısından hasarın geçişini düzenlemektedir. B3'e göre alıcı, satıcının malları gemide teslim ettiği andan itibaren tüm hasar ve zararları kendisi üstelenecektir²⁷⁵.

Alıcı tarafından satıcıya yeteri kadar süre önceden ihbarda bulunulmadığı takdirde, sözleşmede kararlaştırılmış olan yükleme tarihinden itibaren tüm hasar ve zarar alıcıya geçmektedir.

B9 maddesi kapsamında satıcıya karşı ihbar yükümlülüğü bulunan alıcı, bu yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde sözleşmede kararlaştırılmış olan yükleme tarihinin sona ermesinden itibaren tüm hasar ve zarar alıcıya geçmektedir.

²⁷² Ekşi, s. 221.; Incoterms 2020, s. 117: Alıcı, B10 maddesi uyarınca yeteri kadar süre öncesinde satıcıya ihbarda bulunulmadığı takdirde kararlaştırılan sürenin sonundan itibaren hasar ve zararları kendisi üstlenir.

²⁷³ Yargıtay 11. HD, E.2016/5531, K. 2017/7576, T. 25.12.2017.

www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023)

²⁷⁴ Incoterms 2020, s. 117.

²⁷⁵ Çalık, s. 70.

3.6.3.4. CIF

3.6.3.4.1. Satıcının Yükümlülükleri

CIF teslim şekli kapsamında satıcı bakımından hasara ilişkin madde CIF A3 maddesinde²⁷⁶ düzenlenmektedir. A3'e göre, malların satıcının ülkesinde yer alan yükleme limanında geminin bordasına kadar olan tüm hasarlardan satıcı sorumlu iken, teslim edilmesinden itibaren tüm hasarlar alıcıya geçmiş olacaktır²⁷⁷. Ancak CIF teslim şekli gereği alıcı artık sigortalı olarak taşıma sırasında mallarda meydana gelen zararlar için tazminini satıcının sigorta sözleşmesi kurmuş olduğu sigorta şirketinden talep edebilecektir²⁷⁸.

Yargıtay'ın 2019 tarihli kararına²⁷⁹ konu olan bir olayda sözleşmeye konu olan mallar deniz yoluyla ABD'ye taşınması sırasında hasara uğramıştır. Oluşan hasar sonucu satıcı konumundaki Genfar Şirketi taşıyandan zararı talep etmiştir. İlk derece mahkemesi malların CIF teslim şekline göre satıldığı ve CIF satışlarda malın gemiye yüklenmesinden itibaren hasarın alıcıya geçtiğini, bu nedenle Genfar Şirketinin taşıyana karşı dava hakkının bulunmadığına karar vermiştir. İlk derece mahkemesinin söz konusu kararı istinaf edilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de “*...taşıma sözleşmesinin kurulduğu tarihte yürürlükte olan 6762 Sayılı TTK.nun 1143, 1147 ve 1139. maddeleri hükümleri karşısında CIF kaydı ile yapılan satışta hasarın emtianın yükleme limanında gemiye yüklenmesi ile birlikte alıcıya geçtiğinden satıcının sigortalanabilir bir menfaati bulunmadığı...*” gerekçesiyle istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Temyiz edilen istinaf kararı Yargıtay tarafından da onanmıştır.

²⁷⁶ Incoterms 2020, s. 126.

²⁷⁷ Gürgen, s. 94; Amasya, 2021, s. 1878.

²⁷⁸ Ayoğlu, s. 336.

²⁷⁹ Yargıtay 11. HD, E. 2018/786, K. 2019/3072, T.17.04.2019.
www.kazanci.com.tr (e.t.: 27.05.2023)

3.6.3.4.2. Alıcının Yükümlülükleri

Incoterms 2020 CIF B3 maddesi²⁸⁰ alıcı açısından hasarın geçişini düzenlemektedir. B3'e göre alıcı, satıcının malları gemide teslim etmesi anından itibaren tüm hasar ve zararları kendisi üstelenecektir²⁸¹.

Daha önce belirtildiği üzere, CIF teslim şekli satışlarda satıcı bir sigorta sözleşmesi kurmakla yükümlü olup, bu kapsamda da alıcı artık satıcının kurmuş olduğu sigorta sözleşmesi bağlamında taşıma sırasında mallarda meydana gelen zararlar için tazminini satıcının sigorta sözleşmesi yaptığı sigorta şirketinden talep edebilecektir²⁸². Yargıtay'ın 2021 tarihli bir kararı²⁸³ bu duruma örnek olarak gösterilebilecektir. Şöyle ki karar “...CIF (cost, insurance and freight) satış türü, mal bedeli, taşıma ve sigorta bedeli ödenmiş olarak yapılan satış ve teslim şeklini ifade etmekte olup münhasıran deniz aşan taşımalara konu edilen emtianın satış türüne işaret etmektedir. CIF satışlarda emtia üzerindeki hasar ve menfaat alıcıya yükleme limanında geçecek, taşıma esnasındaki rizikolara karşı satıcı alıcı taraf yararına bir sigorta sözleşmesi yapmakla mükellef olacaktır...” şeklindedir.

Yine başka bir kararında Yargıtay satıcının alıcı yararına bir sigorta sözleşmesi kurması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: “ ... söz konusu emtianın ... 'ye CIF satış şekliyle satıldığı anlaşılmaktadır. CIF satışta hasar, emtianın yükleme limanında gemiye yüklenmesi ile birlikte alıcıya geçtiğinden, satıcının alıcı adına malları sigorta ettirmesi, sigorta bedelini ödemesi, rizikodan sonra sigortacının sigortalı konumundaki alıcıya ödemedede bulunması halinde sigortacının halefiyet hakkı doğar...”

²⁸⁰ Incoterms 2020, s. 127.

²⁸¹ Ayoğlu, s. 336.

²⁸² bkz. s. 57, Ayoğlu, s. 336.

²⁸³ Yargıtay 11. HD, E.2020/7756, K. 2021/5053, T. 14.06.2021.

www.kazanci.com.tr (e.t. : 29.05.2023)

Alıcı tarafından satıcıya yeteri kadar süre önceden ihbarda bulunulmadığı takdirde, sözleşmede kararlaştırılmış olan yükleme tarihinden itibaren tüm hasar ve zarar alıcıya geçmektedir²⁸⁴.

B9 maddesi kapsamında satıcıya karşı ihbar yükümlülüğü bulunan alıcı, bu yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde sözleşmede kararlaştırılmış olan yükleme tarihinin sona ermesinden itibaren tüm hasar ve zarar alıcıya geçmektedir²⁸⁵.

3.6.3.5. Hasarın Geçişİ Bakımından Incoterms, CISG ve TBK Karşılaştırması

CISG’de hasarın geçişı 66 - 70 maddeleri arasında düzenlenmektedir²⁸⁶. Çalışma konusu gereğı bu bölümde sadece gönderme borcu içeren sözleşmelerde hasarın geçişini düzenleyen CISG md. 67 ele alınacaktır. CISG md. 67 “(1) Satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve satıcı malları belirli bir yerde vermeye mecbur değilse hasar, malların, alıcıya ulaştırılması amacıyla, satım sözleşmesine uygun olarak ilk taşıyıcıya verilmesi ile alıcıya geçer. Satıcının malları belirli bir yerde taşıyıcıya vermesi gerekiyorsa malların o yerde taşıyıcıya verilmesine kadar hasar alıcıya geçmez. Satıcının malları temsil eden belgeleri alıkoyma hakkı olsa bile, bu, hasarın intikaline etki etmez. (2) Ancak mallar, üzerlerindeki ayırt edici işaretler, taşıma belgeleri, alıcıya yapılacak bildirim veya diğer herhangi bir yolla açıkça sözleşmeye tahsis edilmediğı sürece hasar alıcıya geçmez.” düzenlemesini getirmektedir²⁸⁷. Söz konusu maddeye göre CISG’de taşınacak mallar için hasar satıcının malları kararlaştırılan yerde ilk taşıyana vermesi ile hasar alıcıya geçmiş olacaktır. Bir başka deyişle, hasarın geçişı için satıcının malları ilk taşıyana vermesi yeterli olmayıp, aynı zamanda kararlaştırılmış olan yerde malları vermesi gerekmektedir²⁸⁸. İsviçre hukuku CISG md. 67

²⁸⁴ Incoterms 2020, s. 127.

²⁸⁵ Incoterms 2020, s. 133.

²⁸⁶ CISG kapsamında hasarın geçişinde ayrıntılı bilgi için bkz. Atamer, s. 262 vd.

²⁸⁷ <https://cisg.bilgi.edu.tr/tr/sayfa/cisg-metni/> (e.t. 06.09.2023)

²⁸⁸ Yılmaz Özdeş, s. 48.

kapsamında malın belirli bir yerde taşıyana teslim edilmesi gerektiği hallerde belirlenen yerde teslim gerçekleşmedikçe hasarın alıcıya geçmeyeceğini söylemektedir²⁸⁹.

Hasarın geçişi bakımından değinilmesi gereken bir diğer düzenleme ise TBK bakımındandır. TBK’da hasarın geçişi satış ilişkilerinde yer alan hükümlerin 208. maddesinde düzenlenmiştir. TBK md. 208 “ (1) Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayrık haller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir. (2) Taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişçesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer. (3) Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse, yarar ve hasar, satılanın taşıyıcıya teslim edildiği anda geçer. ” şeklindedir. Deniz taşımaları açısından baktığımızda özellikle TBK md. 208 f. 3 önem kazanmaktadır. TBK md. 208 f. 3’te CISG md. 67’de belirtildiği gibi hasarın geçişi bakımından taşıyana teslim edilme anını esas almıştır. TBK taşımayı yapan kişinin satıcıya bağımlı veya bağımsız olmasına ilişkin bir düzenleme getirmemiştir. Yargıtay da bu konuya ilişkin bir kararında, malların ancak satıcıdan bağımsız bir taşıyana teslim edilmesi halinde hasarın alıcıya geçtiğini kabul etmiştir²⁹⁰. Yargıtay’ın bu kararının kanunun lafzına ve amacına da uygun olduğu söylenebilmektedir²⁹¹.

Taraflar arasında gerçekleşen satış sözleşmesi kapsamında malların taşınması gerekiyorsa CISG md. 67 ilk taşıyana verilme, TBK md. 208 f. 3 ise taşıyana teslim edilme şartını getirmiştir. İlk taşıyana teslim yerinin genellikle satıcının iş yerinin bulunduğu yer olacağı söylenilmektedir²⁹². Fakat deniz taşımaları bakımından düşünüldüğünde satıcının kendisinin yükleme limanına

²⁸⁹ Atamer, s. 265.

²⁹⁰ Aydın Zevkliler / K. Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 16. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, s. 50.

²⁹¹ Zevkliler / Gökyayla, s. 50.

²⁹² Atamer, s. 265.

getirmesi ve yükleme limanında da ilk taşıyana teslim etmesi veya kendi iş yerinde taşıyana vermesi söz konusu olabilecektir²⁹³. Bu durumda , deniz taşımaları bakımından, satıcı malları kendi iş yerinde, fabrikasında veya deposunda ilk taşıyana vermesiyle hasar CISG ve TBK bakımından Incoterms’ den daha önceki bir noktada alıcıya geçecektir. Ancak satıcı malları yükleme limanında ilk taşıyana teslim eder ise CISG, TBK ve Incoterms’ün hasarın geçişi bakımından benzerlik göstereceği söylenebilecektir.

3.6.4. Taşıma

3.6.4.1. FAS / FOB

FAS ve FOB teslim şekillerine ait A4 ve B4 hükümlerinde yer alan taşımaya ilişkin hükümler iki teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.4.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Incoterms 2020 kurallarında A4 maddesi belirtmektedir ki, satıcının taşıma sözleşmesi kurması bağlamında herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır²⁹⁴. Fakat her ne kadar satıcının bir taşıma sözleşmesi kurma zorunluluğu bulunmasa da, alıcıya karşı taşımaya ilişkin gereken bilgileri ve riskleri bildirmesi gerekmektedir²⁹⁵.

Alıcı ve satıcı arasında yapılan bir anlaşma dahilinde, satıcı masraf ve hasarların alıcıya ait olması koşuluyla bir taşıma sözleşmesi yapabilmektedir²⁹⁶. Fakat belirtmek gerekmektedir ki satıcının taşıma sözleşmesi yapması halinde doğan masraflar FOB satış bedeline dahil olmamaktadır. Bu durum FOB teslim

²⁹³ Çakan, s. 136.

²⁹⁴ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 98; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 108

²⁹⁵ Erdem, 2020, s. 134.

²⁹⁶ Erdem, 2020, s. 127; Tulgay, s. 58.

şeklini taşıma sözleşmesi bakımından CFR ve CIF teslim şeklinden ayırmaktadır. Zira CFR ve CIF teslim şeklinde taşıma sözleşmesi bedeli, satış bedeline dahildir ve FOB teslim şekline göre daha maliyetlidir. Yargıtay 1997 tarihli bir kararında²⁹⁷ bu durumu “... *Taraflar arasındaki satış FOB satış, ikame alımla ilgili satışın CİF olduğu anlaşılmaktadır. Bu iki satış arasındaki fark da gözetilmek suretiyle davacının ikame alımla ilgili uğradığı gerçek zararın saptanması gerekir. Bu konuda bilirkişiden ek rapor alınarak davacının zararı belirlenmelidir...*” şeklinde ifade etmiştir.

İstanbul 17. Asliye Ticaret Mahkemesi’ne konu olan bir olayda zigon sehpa satışı gerçekleştirilmiş ve bu satış sözleşmesi kapsamında satıcı ve alıcı teslimin FOB teslim şekli ile yapılacağına anlaşmışlardır. Söz konusu olayda davacı vekili, malların FOB teslim şekli ile alıcıya teslim edileceğini fakat davalı şirket tarafından yükün teslimi ile ilgili bilgi verilmediğini, alıcıdan navlun bedelinin alınmadığını ve konişmento nüshasının müvekkiline verilmediğini iddia etmiştir. Davalı vekili ise taşımanın müvekkili tarafından gerçekleştirildiğini, taşımanın FOB usulüyle kararlaştırılmış olsa da davacının navlunun alıcı tarafından ödenmesi gerektiğinin öne savunulmasının gerçek dışı olduğunu savunmuştur. İstanbul 17. Ticaret Mahkemesi “*satıcı ... Mobilya' nın, 455 takım zigon sehpa takımını alıcı ...'a FOB teslim şartına bağlı olarak sattığı, FOB teslime alıcının satış limanında veya kendi bulunduğu bir yerde bir acente veya lojistik firması ile irtibata geçerek nakliye organizasyonu için fiyat teklifi aldığı, alıcı verilen navlunu teklifini kabul ederse lojistik şirketi taşımayı yapacak gemiyi, limanı, tarihi belirleyeceği ve alıcının satıcıya ilgili bilgileri vereceği, gümrük işlemleri yapıldıktan sonra satıcının, lojistik şirketinin belirlediği tarihte malı gemiye kadar teslim ile ilgili olarak iç nakliye masraflarını üstlenerek malı gemiye teslim edeceği, taşıyanın düzenlediği konşimentoyu alarak malın bedelini atanmış bankadan tahsil edeceği, bundan sonra sorumluluk ve masrafların alıcıya geçeceği, FOB teslimde navlunu alıcının ödeyeceği, lojistik şirketinin tespitinde alıcıya yardımcı olmak amacıyla satıcının*

²⁹⁷ Yargıtay 19. HD, E. 1997/4595, K. 1997/8465, T. 16.10.1997 www.kazanci.com.tr (e.t.: 28.09.2023); Çağlar, s. 82.

da, güvendiği veya daha önce iş yaptığı bir lojistik şirketini alıcıya tavsiye edebileceği, dava konusu taşımaya ait konişmentoda “...” (navlun peşin ödenmiştir) kaydı bulunduğu, ancak lojistik şirketi gelen evrakları dikkatli değerlendirmemiş, FOB teslim olduğunu gözden kaçırmış (belki önceki taşımaların benzeri olarak kabul edip) navlunu ödemiş veya alıcıdan tahsil edememiş ise navlunu satıcıdan talep etme isteğinin haklı bir talep olarak değerlendirilemeyeceği,” yönünde karar vermiştir²⁹⁸.

3.6.4.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcının taşıma sözleşmesine ilişkin yükümlülüğü B4 maddesinde yer almaktadır²⁹⁹. Söz konusu maddeye göre alıcı, masrafları kendisine ait olmak üzere bir taşıma sözleşmesi kurmakla yükümlüdür.

FOB teslim şekli ele alındığında, malların taşınması için gerekli navlun sözleşmesini taşıyan ile alıcının yapması gerekmekte ve bu durumda alıcı da navlun borçlusu taşıtan sıfatını haiz olmaktadır. FOB satışlar açısından bakıldığında yükleten kişi satıcı olacaktır. Satıcı ise malların gemiye yüklenmesinden sonra yükleme konişmentosunun düzenlenmesini isteyecektir. Konişmento taşıtan dışında başka birisine devredilmedikçe varna limanında alıcıya teslim edilecek, bu durumda da alıcı aynı zamanda gönderilen sıfatını haiz olacaktır³⁰⁰.

Alıcı taşıyan ile navlun sözleşmesi yapar ve taşımayı yapacak olan gemiyi kararlaştırır³⁰¹. TTK md. 932 uyarınca alıcının kararlaştırdığı geminin denize, yola ve yüke elverişli olması gerekmektedir. Incoterms 2020’de geminin belirlenmesine ilişkin bir zaman öngörülmemiştir. Bu nedenle taraflarca kararlaştırılması gerekmektedir. Eğer sözleşmede bu hususa ilişkin bir düzenleme yok ise, geminin

²⁹⁸ İstanbul 17. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2016/413, K. 2018/358, T. 02.10.2018 www.lexpera.com.tr (e.t.: 01.10.2023)

²⁹⁹ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 99; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 109.

³⁰⁰ Amasya, 2021, s. 1881.

³⁰¹ Çakan, s. 108.

malların yüklenmesine olanak sağlayacak zamanda tayin edilmesi gerekmektedir³⁰². İngiliz mahkemelerine konu olan *J. And J. Cunningham Ltd. v. Robert A. Monroe & Co. Ltd.* kararı bu duruma örnek gösterilebilir. Yargıç Lord Heward “...Kararlaştırılan yerde ve satıcının malları geminin hizasına getirmesine ve geminin küpeştesini geçirmek suretiyle yüklenmesine imkân verecek zamanda, gemiyi önceden hazır bulundurmak alıcının yükümlülüğündedir. Böylece alıcı da malları kararlaştırılan zamanda teslim alabilecektir. Böyle bir sözleşmede alışlagelmiş uygulama, alıcının gemiyi tayin etmesi ve (yükleme limanına) varışını satıcıya ihbar etmesi yolundadır. Bu şekilde satıcı sözleşmenin kendisine düşen kısmını ifa edebilecek durumda olabilecektir.” ifadesiyle alıcının gemiyi belirleme zamanı bakımından satıcının malları yüklemesine olanak sağlayacak makul bir süre vermesinin alıcının yükümlülüğünde olduğunu belirtmiştir³⁰³.

3.6.4.2. CFR / CIF

CFR ve CIF teslim şekillerine ait A4 ve B4 hükümlerinde yer alan taşımaya ilişkin hükümler iki teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.4.2.1. Satıcının Yükümlülükleri

A4 kapsamında³⁰⁴ satıcının taşıma sözleşmesi kurma yükümlülüğü mevcuttur. Söz konusu maddeye göre satıcı, masrafları kendisi üstlenmek üzere sözleşmeye konu olan malların boşaltma limanına kadar olan taşınması için bir taşıma sözleşmesi kurması gerekmektedir³⁰⁵. Malların boşaltma limanına ulaşması için geminin ara limanlara uğraması gerekiyor ve bu ara limanlara da farklı taşıma sözleşmeleri yapılıyor ise satıcı bu ara sözleşmeler için gereken bedelleri de ödemekle yükümlüdür³⁰⁶.

³⁰² Çakan, s. 108.

³⁰³ Erdem, 1996, s. 76.

³⁰⁴ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 116; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 126.

³⁰⁵ Kava, s. 54; Yılmaz/Özken, s. 165.

³⁰⁶ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 131.

CFR ve CIF teslim şeklinde satıcının kurduğu navlun sözleşmesinin bazı şartları sağlaması gerekmektedir. Öncelikle navlun sözleşmesi malların yükleme limanından varma limanındaki teslim kadar olan süreyi kapsamaması gerekmektedir³⁰⁷. İkinci olarak ise geminin elverişli olması gerekmektedir. Elverişli olmakla kastedilen geminin denize, yola ve yüke elverişli olmasıdır.

TTK md. 932 f. 1 uyarınca gövde, genel donatım, makine, kazan gibi esas kısımları bakımından, yolculuğun yapılacağı sudan ileri gelen, tamamıyla anormal tehlikeler hariç, tehlikelere karşı koyabilecek bir gemi denize elverişli sayılmaktadır³⁰⁸. TTK md. 932 kapsamına girmeyen gemiler, örneğin geminin su alması, denize elverişsiz sayılmaktadırlar. Denize elverişsizlik bakımından *Philips Puerto Rico Core Inc. v. Tradaz Perroleum Ltd.* davası³⁰⁹ örnek gösterilebilir. Söz konusu olayda verilen karar “... satıcı daha önce kullanılanlara göre daha modern dizaynda bir gemi tayin etmiştir. Gemi limandan ayrıldıktan sonra, önceden anlaşılamayan gizli bir ayıptan dolayı arızalanmış ve yol alamamıştır. Alıcı davada, satıcının tayin ettiği geminin sözleşmeye aykırılık oluşturduğunu iddia etmiştir. Mahkeme, geminin dizaynı olağan olmasa dahi, kontrolden geçmiş ise sonradan ortaya çıkan gizli ayıpların Incoterms CIF hükümlerine aykırı tayin edilmiş sayılmasını gerektirmeyeceğine ve dolayısıyla satıcının sözleşmeye uygun davranmış olduğuna karar vermiştir³¹⁰...” şeklindedir.

TTK md. 932 f. 2 uyarınca denize elverişli olan gemi, teşkilatı, yükleme durumu, yakıtı, kumanyası, gemi adamlarının yeterliği ve sayısı bakımından, tamamıyla anormal tehlikeler hariç, yapacağı yolculuğun tehlikelerine karşı koyabilmek için gerekli niteliklere sahip bulunduğu takdirde yola elverişli

³⁰⁷ Erdem, 1999, s. 98.

³⁰⁸ Gülten Venüs Cömert, Taşıyanın Gemiye Denize, Yola ve Yüke Elverişli Bulundurma Borcu, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 33 – 53.

³⁰⁹ *Philips Puerto Rico Core Inc. v. Tradaz Perroleum Ltd.* (782 F.2d 314), <https://law.resource.org/pub/us/case/reporter/F2/782/782.F2d.314.84-7789.618.html> (e.t.: 29.09.2023); Apaydın, s.37.

³¹⁰ Erdem, 1999, s. 100, dn. 289.

sayılmaktadır³¹¹. Yola elverişlilik bakımından yakın zamanda dünya genelinde yaşanan Covid-19 pandemisinden bahsetmek yerinde olacaktır. Covid-19'un özellikle yola elverişlilik bakımından değerlendirilmesinin nedeni denize ve yüke elverişlilik bakımından bir etki yaratmamasından kaynaklanmaktadır³¹². Buna karşılık yaşanan bu salgın gemi adamları arasında yaşanabileceğinden geminin yola elverişliliği bakımından önem arz etmektedir. Bu durumun nedeni ise TTK md. 932 f. 2 kapsamında gemi adamlarının uygun yeterlilik ve sayı şartlarına sahip olması gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Covid-19 on dört gün kuluçka süresine sahip olup, son derece kolay bulaşabilen hastalıktır³¹³. Sefer başlangıcında tek bir gemi adamının Covid-19 virüsünü taşıması dahi gemiyi yola elverişsiz hale getirebilir³¹⁴. Çünkü gemi adamları kapalı bir yerde uzun süre kaldıklarından dolayı yolculuk sırasında yayılma ihtimali çok yüksek olup, geminin karantinaya alınması da gemiyi elverişsiz hale getirecektir. Geminin yola elverişsiz hale gelmesi de belirtilen salgın durumu gibi beklenmedik bir halden dolayı da ortaya çıkabilmektedir³¹⁵.

TTK md. 932 f. 3 uyarınca soğutma tesisatı da dahil olmak üzere, eşya taşımada kullanılan kısımları eşyanın kabulüne, taşınmasına ve muhafazasına elverişli olan bir gemi yüke elverişli sayılmaktadır³¹⁶. Örneğin meyve veya sebze taşıyor ise taze kalabilmeleri amacıyla gemide gerekli donanımların olması gerekmektedir³¹⁷, aksi takdirde gemi yüke elverişsiz sayılacaktır.

CFR ve CIF teslim şeklinde malların taşınması için gerekli navlun sözleşmesini taşıyan ile satıcının yapması gerekmektedir. Bu durumda satıcı taşıtan

³¹¹ Cömert, s. 53 – 79.

³¹² Kübra Yetiş Şamlı, Covid-19 Pandemisinin Taşıyanın Sorumluluğu ve Navlun Alacağı Üzerindeki Etkileri, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt: 78, Sayı:2, 2020, s. 305.

³¹³ Covid-19 hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. [https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html#:~:text=Yeni%20Koronavirüs%20Hastalığı%20\(COVID%2D19,2020%27de%20tanımlanan%20bir%20virüstür.\(e.t.:29.09.2023\)](https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html#:~:text=Yeni%20Koronavirüs%20Hastalığı%20(COVID%2D19,2020%27de%20tanımlanan%20bir%20virüstür.(e.t.:29.09.2023))

³¹⁴ Yetiş Şamlı, s. 307.

³¹⁵ Yetiş Şamlı, s. 306.

³¹⁶ Cömert, s. 80 vd.

³¹⁷ Erdem, 1999, s. 101.

sıfatına ve aynı zamanda sözleşmeye konu olan malları gemide teslim edeceğinden yükleten sıfatını da haiz olacaktır³¹⁸. Söz konusu navlun sözleşmesinde de gönderilen kişi ise alıcı olacaktır.

TTK md. 1200 navlun borçlusunun taşıtanın olduğunu ifade etmektedir³¹⁹. Bu halde de navlun borçlusu satıcı olacaktır. Fakat CFR ve CIF satışlarda alıcı bedeli öderken içerisine taşımayı kapsayan navlun bedeli (*freight*) dahil olacağından satıcı, satış bedeline dahil olan navlun bedeli ile taşıtan sıfatıyla navlun ücretini ödeyecektir.

TTK md. 1203 “Eşya, taşıtandan başka bir kişiye teslim edilecekse, bu kişi, navlun sözleşmesi veya konişmento ya da diğer bir denizde taşıma senedi uyarınca eşyanın teslimini istediğinde, bu istemin dayandığı sözleşmenin veya konişmentonun yahut diğer bir denizde taşıma senedinin hükümlerine göre ödemeye yetkili kılındığı bütün alacakları ödemekle, kendi hesabına gümrük resmi ödenmiş ve başka giderler yapılmış ise bunları da vermekle ve üstüne düşen diğer bütün borçları yerine getirmekle yükümlü olur.” düzenlemesini getirmektedir. Bu durumu özellikle CFR ve CIF satışlar açısından değerlendirmek gerekmektedir, zira FOB satışlarda alıcı zaten taşıtan sıfatına sahiptir. TTK md. 1203 kapsamında eğer alıcı açıkça navlunu ödemeye yetkili kılınmış ise bu halde üçüncü kişi (alıcı) gönderilen navlun ücretinden sorumlu olabilecektir³²⁰. Bir başka deyişle konişmentoda “*freight collect*” veya “*freight payable*” kayıtları bulunuyorsa taşıyan navlun istemini alıcıya yöneltebilecektir³²¹. Yargıtay 11. HD’nin “*freight collect*” kayıtlı olan bir sözleşmeye ilişkin verdiği kararı şu şekildedir³²²: “... Mahkemece, uyulan bozma ilamı doğrultusunda, davanın ispatı zımında sunulan hamule senedinin davalının imzasını içermediği gibi senette Freight Collect yani navlun bedelinin varma yerinde ödenebileceğine ilişkin kayıt bulunduğunu,

³¹⁸ Amasya, 2021, s. 1182.

³¹⁹ bkz. 2.7.5.

³²⁰ bkz. <https://www.ticaretkanunu.net/ttpk-madde-1203/> (e.t. 09.09.2023)

³²¹ Süzel, s. 301.

³²² Yargıtay 11. HD, E. 2014/16720, K. 2015/1563, T. 09.02.2015 www.lexpera.com.tr (e.t.: 28.09.2023)

CMR'nin 13/2 maddesi uyarınca aksine anlaşma olmadığı takdirde navlunun alıcı tarafından ödenmesi gerektiğini, davalının aradaki akdi ilişkinin varlığına yönelik taşıma teklif belgesini inkar ettiği, davacının da bu durumun aksini kanıtlayamadığı, akdi ilişkinin ispat edilemediği gerekçesi ile davanın reddine karar vermiştir...”

3.6.4.2.2. Alıcının Yükümlülükleri

CFR ve CIF teslim şekillerine ait B4 maddeleri³²³ kapsamında alıcının bir taşıma sözleşmesi kurma yükümlülüğü bulunmamaktadır³²⁴. Navlun sözleşmesini satıcı gerçekleştirdiğinden alıcı navlun sözleşmesi kapsamında gönderilen kişidir ve konişmentonun ibrazı karşılığında malların kendisine teslimini ister³²⁵.

3.6.5. Sigorta

3.6.5.1. FAS / FOB / CFR

FAS, FOB ve CFR teslim şekillerine ait A5 ve B5 hükümlerinde yer alan sigortaya ilişkin hükümler üç teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.5.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcı açısından sigorta yükümlülüğüne ilişkin madde A5’ te yer almaktadır³²⁶. Bu maddeye göre satıcı, bir sigorta sözleşmesi kurmakla yükümlü değildir³²⁷. Alıcının sigorta sözleşmesi kurması halinde satıcı, masrafları alıcıya ait olmak üzere alıcının bir sigorta sözleşmesi kurması için gerekli bilgi ve belgeleri sağlaması gerekmektedir.

³²³ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms, s. 117; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms, s. 127.

³²⁴ Erdem, 2020, s. 140.

³²⁵ Amasya, 2021, s. 1182.

³²⁶ FAS teslim şekli için bkz. 88; FOB teslim şekli için bkz. 98; CFR teslim şekli için bkz. Yılmaz Özdeş, s. 68; Incoterms 2020, s. 116.

³²⁷ Gürgen, s. 89.

Belirtmek gerekmektedir ki, FOB ve CFR teslim şekillerinde teslim gemide gerçekleşeceğinden malların en çok zarara yükleme ve boşaltma aşamalarında uğramasından dolayı satıcının da kendi hesabına sigorta yaptırmasının yararı olacaktır³²⁸. Satıcının kendi yararına bir sigorta sözleşmesi kurması halinde kendisi hem sigorta ettiren, hem de sigortalı sıfatını haiz olacaktır.

Yargıtay kararına konu olan bir olayda taraflar arasında FOB teslim şekline ilişkin bir satış ve satıcı tarafından sözleşmeye konu olan mallara teminat sağlamak amacıyla da kendi yararına bir sigorta sözleşmesi gerçekleştirilmiştir. Mallar taşıma sırasında hasara uğramış ve sigorta şirketi satıcının haklarına halef olduğunu belirterek zararın tazminini istemiştir. Yargıtay 11. HD “... poliçeye göre ...'nin ...'ne FOB satışa göre sattığı malların sigorta edildiği, bu malların davalı taşıyıcı şirketin taşıması sırasında ıslanarak zarara uğradığı iddia edilerek davacı şirket tarafından dava dışı ...'ne yapılan ödeme nedeniyle eldeki davanın TTK'nun 1301 ve devamı maddelerine göre halefiyet ilkeleri gereğince açıldığı, ancak dosya içerisinde yapılan incelemede davacı ... şirketinin dava dışı ...'ye yaptığı bir ödeme belgesi sunulmadığı gibi, ...'nin taşınan emtianın FOB satış suretiyle satılmış olması nedeniyle kendisinin malları sevk ettiği başka bir deyimle malların yüklemesinin yapıldığı andan itibaren mallarda bir menfaatinin kalmadığı, dolayısıyla sigortalı sıfatı taşımadığı, mallarda asıl menfaati olanın ise dava dışı alıcı konumundaki ... olduğu, bu şirkete yapılmış bir ödemenin de iddia edilmediği gibi belgesinin de sunulmadığı, dolayısıyla davacının halefiyet ilkeleri gereğince davacı olma sıfatını taşımadığı ...” gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir³²⁹. Söz konusu kararın nedeni FOB satışlarda satıcının gemide malları teslim etmesiyle birlikte hasarın alıcıya geçmesinden dolayı artık satıcının bir menfaatinin bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

³²⁸ Erdem, 2020, s. 134.

³²⁹ Yargıtay 11. HD, E. 2012/16145, K. 2013/742, T. 15.01.2013. www.lexpera.com.tr (e.t.: 29.09.2023)

3.6.5.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcının, satıcıya karşı herhangi bir sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü bulunmamaktadır³³⁰. Satıcının bir sigorta sözleşmesi kurmak istemesi halinde alıcı, sigorta sözleşmesi için gereken belgeleri satıcının temin edebilmesi için yardımcı olması gerekmektedir³³¹.

Alıcı isterse sözleşmeye konu olan malları taşıma sırasında oluşabilecek hasarlara karşı teminat sağlamak amacıyla kendi yararına bir sigorta sözleşmesi kurabilir. Alıcının kendi yararına bir sigorta sözleşmesi kurması halinde kendisi hem sigorta ettiren, hem de sigortalı sıfatını haiz olacaktır.

3.6.5.2.CIF

3.6.5.2.1. Satıcının Yükümlülükleri

Daha önce açıklandığı üzere diğer deniz ve iç su taşımalarından farklılık gösteren CIF teslim şeklinin en önemli unsuru sigorta sözleşmesi bakımındandır³³². Incoterms kapsamında genellikle malların sigortalanmasının tarafların tasarrufuna bırakılmışsa da, CIF ve CIP terimlerinde satıcının mallara ilişkin bir sigorta sözleşmesi kurması zorunluluk olarak düzenlenmiştir. CIF teslim şekli bakımından satıcının sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü A5 maddesinde³³³ düzenlenmiştir. CIF A5 maddesine göre satıcı, masrafları kendisi üstlenmek üzere sözleşmeye konu olan mallara sözleşmede kararlaştırılmış olduğu şekilde bir sigorta sözleşmesi yaptırması ve sigorta sözleşmesine ilişkin olan sigorta primi masraflarını ödemesi gerekmektedir³³⁴. Yargıtay 11. HD'nin 1978 tarihli bir kararında³³⁵ “... *Sigorta*

³³⁰FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 99; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 109; CFR teslim şekli için bkz. Erik, s. 64; Incoterms 2020, s. 117.

³³¹ Erik, s. 58- 61.

³³² bkz. 4.5.1; Samim Ünan, Incoterms 2020 ve Sigorta, GSÜHFD, Sayı: 2, 2020, s. 1077.

³³³ Incoterms 2020, s. 128.

³³⁴ Sevinç Kuyucu, 2020, s. 727.

³³⁵ Erdem, 1999, s. 121; Yargıtay 11. HD, E. 1978/893, K. 1978/946, T. 02.03.1978.

sözleşmesinin bir başkası lehine yapılmış olması halinde dahi prim borcu sigorta ettirene ait olması gerekir. Ancak, lehine sigorta yaptırılan tarafından, sigorta ettirenin rızası hilafına sözleşme uzatılır ve sigorta bedeli de yükseltirirse, bu zeyilnameden doğan prim borçları, akitlerden biri tek taraflı olarak sözleşme koşullarını diğer taraf aleyhine ağırlaştıracağından, sigorta ettirene yükletilemez...” şeklinde karar vererek sigorta priminin ödenmesi yükümlülüğünün sigorta ettirene yani satıcıya ait olduğu vurgulanmıştır.

Incoterms 2020 kapsamında taraflar aksini kararlaştırmadığı müddetçe, Enstitü Kargo Kuralları (LMA/IUA) uyarınca C klotunda veya benzer klotlarda teminat sağlayan bir yük sigortası olması gerekmektedir³³⁶. C klotu istisnalar hariç olmak üzere, sigorta edilen malın yangın ya da patlamaya, geminin karaya oturması, kara aracının devrilmesi gibi hasarları kapsamaktadır³³⁷.

Incoterms 2020 kapsamında CIF teslim şekline ait olan satıcının yükümlülükleri arasında yer alan A5 maddesi sigorta sözleşmesinin kapsamının nasıl olacağına dair bir düzenleme getirmiştir. Bu maddeye göre sigorta sözleşmesinin kapsamı, satış sözleşmesine konu olan para cinsinden ve satış sözleşmesinde gösterilen mal bedelinin asgari olarak %10’u fazlasıyla yani sonuç olarak %110 ile teminat sağlaması gerekmektedir³³⁸. Mallara ilişkin yapılacak sigortanın satıcının malları teslim ettiği yükleme limanından boşaltma limanına kadar kapsamı gerekmektedir.

Satıcı tarafından gerçekleştirilecek olan sigortanın sözleşmeye konu olan malların taşınması sırasında oluşabilecek hasar ve ziya riskine karşı asgari bir teminat sağlayabilecek bir sigorta sözleşmesi yapılması yeterlidir³³⁹. Alıcının malların sigortasına dair daha kapsamlı bir sigorta teminatı isteğinin bulunması

³³⁶ Incoterms 2020, s. 124 – 125; Erdem, 2020, s. 148; Ünün, s. 1078; Sevinç Kuyucu, 2020, s. 730.

³³⁷ Tayfun Ercan, Incoterms 2020 Kılavuzundaki Teslim Şekillerinin Analizi, Gaziantep University Journal of Social Sciences, Cilt: 20, Sayı: 3, s. 1192; Erdem, 2020, s. 148.

³³⁸ Çalık, s. 52; Incoterms 2020, s. 128.

³³⁹ Yılmaz, s. 10.

halinde satıcıyla açıkça anlaşması ya da kendisinin ayrıyeten ek bir sigorta yaptırması gerekmektedir. Alıcının ek bir sigorta yapmak istemesi durumunda satıcı, ek sigorta için gereken tüm bilgi ve belgeleri alıcıya sağlamakla yükümlü durumundadır³⁴⁰.

Satıcının CIF teslim şekli kapsamında gerçekleştirdiği sigorta sözleşmesinin bazı şartları sağlaması gerekmektedir. İlk olarak yukarıda da belirtildiği gibi Enstitü Kargo Kuralları (LMA/IUA) uyarınca C klotunda veya benzer klotlarda teminat sağlayan bir yük sigortası olması ve sigorta sözleşmesinin kapsamının satış sözleşmesine konu olan para cinsinden ve satış sözleşmesinde gösterilen mal bedelinin asgari olarak %10'u fazlasıyla yani sonuç olarak %110 ile teminat sağlanmasıdır. İkinci olarak ise sigortanın mallar üzerinde sigortalanabilir bir menfaati olan alıcıya ve başka bir kişiye doğrudan sigorta şirketinden istemde bulunabilme hakkı vermesidir³⁴¹. Zira alıcının mallara ilişkin oluşabilecek zıya ve hasar karşısında sigorta şirketine kolay bir şekilde ulaşabilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle, satıcı sigorta sözleşmesi kurarken alıcının yararına bir sigorta sözleşmesi kurması alıcının doğrudan sigorta şirketine ulaşabilmesi açısından yerinde olacaktır. Başkası yararına sigorta yapılırken sigortalı alıcı olabileceği gibi alıcıya teminat veren, komisyoncu veya başka bir kişi de olabilmektedir³⁴². Eğer sigorta başkası yararına yapılacak ise bu kişinin malların hasara uğramasından veya zayı olmasından durumunun etkilenecek olması gerekmektedir³⁴³. Bir başka deyişle sigortanın alıcıya veya sözleşme konusu mallar üzerinde bir menfaati olan kişinin doğrudan sigortacıdan istemde bulunma hakkı vermesi gerekmektedir³⁴⁴. Yargıtay 11. HD' ye konu olan bir olayda “*Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, CFR teslimde hasarın, yük gemi küpeçtesine (küpeştesine) geçtiği andan itibaren alıcıya ait olduğu, satış sözleşmesine konu fatura gereğince alıcı olan sigortalı olup, sigorta sözleşmesi*

³⁴⁰ Erik, s. 68.

³⁴¹ Incoterms 2020, s. 124 – 125; Erdem, 2020, s. 148; Ünan, s. 1078; Sevinç Kuyucu, 2020, s. 730; Çalık, s. 52; Incoterms 2020, s. 128.

³⁴² H. Ercüment Erdem, SİF Satışlar, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1. Bası, İstanbul, 1999, s. 121.

³⁴³ Sevinç Kuyucu, 2020, s. 727.

³⁴⁴ Ünan, s. 1063.

gereğince sigorta yaptırmakta hukuki yararı olan kişinin de bu şirket olduğu, davacı vekili tarafından ibraz edilen ödeme belgelerinden ödemenin sigorta yaptırmakta hukuki yararı bulunan sigortalı ... dışında bir şirket olan ... Holding'e yapıldığı, ...Holding'in satış faturası gereğince de satıcı da olmadığı, bu nedenle herhangi bir hukuki yararının bulunmasının da söz konusu bulunmadığı, hatır ödemesi yapan davacı ... şirketinin sigortalısının haklarının halefi olmadığından aktif dava ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...” ifadesiyle davacının mallar üzerinde herhangi bir menfaati olmaması sebebiyle davanın reddine karar vermiştir³⁴⁵. Sigorta sözleşmesinin taraflarına bakıldığında sigorta ettiren satıcı, sigorta şirketi sigortacı, alıcı ise sigortalı konumundadır³⁴⁶. Yargıtay’ın bir kararına³⁴⁷ konu olan bir olayda, CIF teslim şekli kapsamında satıcı tarafından Polonya’da bulunan bir alıcıya kundura satışı gerçekleşmiştir. Kunduruların taşınması davalı şirket tarafından yapılırken, kunduruların bir kısmı çalınmış ve bu sebeple mallar eksik teslim edilmiştir. Sigorta şirketi de alıcıya ödediği tazminatı taşıyıcıya rücu etmiştir. Yargıtay, CIF teslim şekli kapsamında malların gemi küpeştesini geçmesinden itibaren hasarların alıcıya geçtiğini ifade ederek, satıcı tarafından yapılan sigorta sözleşmesinin alıcı yararına olması nedeniyle yerel mahkeme tarafından verilen kararı onamıştır.

Yargıtay’ın sözleşmeye konu olan malların satış bedelinin ödenmemesi halinde yapılan sigortada satıcının da menfaati olduğunu belirten bazı kararları mevcuttur³⁴⁸. Örneğin bir olayda Yargıtay, satıcının da sigortada bir menfaati olduğunu “...İhraç edilen malın bedelinin tahsil edilmemiş olması halinde ise sigortalının malın teslimine dair yükümlülüğü çerçevesinde alıcıya teslim kadar sigortalanabilir menfaati bulunduğundan yapılan ödeme geçerli bir ödeme kabul edilecek bu doğrultuda taşıyıcıya veya ve onun sorumluluk sigortacısına rücu

³⁴⁵ Yargıtay 11. HD, E. 2014/11225, K. 2014/18213, T. 24.11.2014 www.lexpera.com.tr (e.t.: 02.10.2023)

³⁴⁶ Sevinç Kuyucu, 2020, s. 727.

³⁴⁷ Ekşi, s. 222; Yargıtay 11. HD, E. 1994/1093, K. 1994/5524, T. 23.06.1994.

³⁴⁸ Ünán, s. 1080.

edilebilecektir...” şeklinde ifade etmiştir³⁴⁹. Yine başka bir kararda “...yerleşik Yargıtay kararlarına göre, CIF/FOB satışlarda sigortalanan mallar üzerindeki hasar/yarar alıcıya geçse dahi, sigorta sözleşmesinin tarafı olan satıcının, satım bedelinin ödenmemesi sebebiyle mallar üzerinde menfaatinin bulunduğu kabul edildiği...” ifadesiyle satış bedelinin ödenmemesi halinde satıcının mallar üzerinde menfaati olduğu belirtilmiştir³⁵⁰.

Satıcı tarafından alıcı yararına yaptırılan sigortada taraf olan sigorta şirketinin güvenilir olması gerekmektedir³⁵¹. Son olarak Incoterms 2020 A5 uyarınca satıcının yaptırdığı sigortanın teslim yerinden varma yerine kadar teminat sağlaması gerekmektedir³⁵². Satıcının alıcıya teslim edilecek belgeler kapsamında alıcıya sigorta poliçesini veya sigorta teminatını kanıtlayan başka bir belgeyi teslim etmesi gerekmektedir³⁵³.

3.6.5.2.2. Alıcının Yükümlülükleri

CIF teslim şekilli satışlarda alıcının B5 maddesi uyarınca bir sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak alıcı satıcının sigorta sözleşmesi kurması için gerekli bilgi ve belgeleri sağlamakla yükümlüdür.³⁵⁴

Yukarıda da belirtildiği üzere, CIF teslim şekli kapsamında satıcı asgari bir teminat sağlayan bir sigorta sözleşmesi kurmakla yükümlüdür³⁵⁵. Ancak alıcı daha kapsamlı bir sigorta sözleşmesi kurmak istemesi halinde kendisi kurabilecektir.

³⁴⁹ Ünan, s. 1080; Yargıtay 11. HD, E.2015/8263, K. 2016/3076, T. 21.03.2016. www.kazanci.com.tr (e.t.: 28.09.2023)

³⁵⁰ Yargıtay 11. HD, E. 2013/11889, K. 2014/15918, T. 17.10.2014. www.kazanci.com.tr (e.t.: 28.09.2023)

³⁵¹ Ünan, s. 1063: “...uluslararası (iyi sayılabilecek) derecelendirmesi olan bir sigortacı güvenilir (iyi şöhrete sahip) kabul edilebilir...”

³⁵² Incoterms 2020, s. 128.

³⁵³ Kava, s. 56; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 135; Ünan, s. 1076.

³⁵⁴ Incoterms 2020, s. 129.

³⁵⁵ bkz. 3.6.5.2.1.

Satıcı da alıcının daha kapsamlı bir sigorta sözleşmesi kurmak istemesi halinde gerekli bilgileri sağlamakla yükümlüdür³⁵⁶.

3.6.6. Teslim / Taşıma Belgesi

3.6.6.1. FAS / FOB

FAS ve FOB teslim şekillerine ait A6 ve B6 hükümlerinde yer alan teslim/taşıma belgesine ilişkin hükümler iki teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.6.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcı malların teslim edildiğine dair olan belge yükümlülüğü A6 maddesinde³⁵⁷ düzenlenmektedir. Söz konusu maddeye göre satıcı, malların teslim edildiğine dair teslim kanıtı sayılan belgeyi alıcıya vermek yükümlülüğü altındadır³⁵⁸.

FAS ve FOB teslim şekilleri kapsamında satıcının herhangi bir taşıma sözleşmesi yapma yükümlülüğü yoktur³⁵⁹. Yükleten konumunda olan satıcının, malların taşınmasına ilişkin belgeleri de talep etmesi gerekmektedir. Satıcı söz konusu bu belge ile malların FAS bakımından gemi doğrultusunda, FOB bakımından ise gemide teslim edildiğini kanıtlamış olacaktır. Teslime dair verilen belgeye eş değer elektronik bir kayıt da teslimin yapıldığına dair kanıt oluşturabilmektedir.

³⁵⁶ Erik, s. 67.

³⁵⁷ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 98; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 108.

³⁵⁸ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 86.

³⁵⁹ Ekşi, s. 216; Karaca, s. 37.

Satıcı teslim belgesi ile malların teslim edildiğini kanıtlamış olacaktır. Teslime dair verilen belgeye eş değer elektronik bir kayıt da teslimin yapıldığına dair kanıt oluşturabilmektedir.

3.6.6.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcının yükümlülüklerinde yer alan B6 maddesine³⁶⁰ göre alıcı, satıcının kendisine sağladığı teslim kanıtını gösteren belgeyi veya ona eş değer olabilecek elektronik bir kaydı kabul etmekle yükümlüdür³⁶¹. Alıcı eğer satıcının uygun olarak teslim etmesine rağmen malları teslimden kaçınması halinde bazı sonuçlar ile karşı karşıya kalacaktır. Bu durumda teslim gerçekleşmemiş olmasına rağmen hasar ve masraflar alıcıya geçmiş olacak ve bu nedenle de oluşan diğer masraflarla da yükümlü olacaktır.

3.6.6.2. CFR / CIF

CFR ve CIF teslim şekillerine ait A6 ve B6 hükümlerinde teslim/taşıma belgesine ilişkin hükümler iki teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.6.2.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcı malların teslim edildiğine dair olan belge yükümlülüğü madde A6³⁶²'da düzenlenmektedir. Söz konusu maddeye göre satıcı, malların teslim edildiğine dair teslim kanıtı sayılan belgeyi alıcıya vermek yükümlülüğü altındadır³⁶³.

³⁶⁰ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 99; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 109.

³⁶¹ Gürgen, s. 87.

³⁶² CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 118; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 128.

³⁶³ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 119.

CFR ve CIF teslim şekilleri kapsamında, satıcının taşıma sözleşmesi yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Taşıma sözleşmesinin bir navlun sözleşmesi olduğu belirli olduğundan, teslimi kanıtlayan belge de bu halde deniz taşımaları bakımından konişmento olacaktır ve konişmento “*Bill of Lading*” olarak nitelendirilmektedir³⁶⁴.

Konişmento TTK md. 1228 f. 1 uyarınca taşıma sözleşmenin yapıldığını ispat eden, eşyanın taşıyan tarafından teslim alındığını veya gemiye yüklendiği gösteren ve taşıyanın eşyayı ancak onun ibrazı karşılığında teslimle yükümlü olduğu senettir. Konişmento bir kıymetli evraktır ve devredilebilir niteliğe haizdir³⁶⁵. Konişmento kıymetli evrak niteliği ile malları temsil eder ve bu nedenle konişmentonun alınması malların teslim alınmasını sağlar³⁶⁶. TTK md. 1229 uyarınca konişmento yükletenin beyanına uygun olarak gemiye yüklenen veya yüklenmek üzere teslim alınan eşyanın genel olarak cinsini, tanınması için zorunlu olan işaretlerini, gerektiğinde tehlikeli eşya niteliğinde olup olmadığı hakkında açık bir bilgiyi, koli veya parça sayısı ile ağırlığını veya miktarını, eşyanın haricen belli olan hâl ve durumunu, taşıyana ilişkin bilgileri, kaptana ilişkin bilgileri, geminin adını ve tabiiyetini, yükletene ilişkin bilgileri, gönderilene ilişkin bilgileri, navlun sözleşmesine göre yükleme limanını ve taşıyanın eşyayı yükleme limanında teslim aldığı tarihi, navlun sözleşmesine göre boşaltma limanını veya buna ilişkin talimat alınacak yeri, konişmentonun düzenlendiği yer ve tarihi, taşıyan veya onu temsilen hareket eden kişinin imzasını, navlunun gönderilen tarafından ödeneceğine dair kayıtları, ödenecekse bunun miktarını, navlun sözleşmesinde açıkça kararlaştırılmışsa, eşyanın boşaltma limanında teslim olunacağı tarih ve süreyi, sorumluluk sınırlarını genişleten her şartı ve taraflarca uygun görülen diğer kayıtları

³⁶⁴ Yazıcıoğlu, s. 367.

³⁶⁵ Apaydın, s. 47.

³⁶⁶ Ekşi, s. 601; Rayegân Kender / Ergon Çetingil / Emine Yazıcıoğlu, Deniz Ticareti Hukuku Temel Bilgiler Cilt – 1, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş On Dördüncü Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 199; Nil Kula Değirmenci, Konişmentonun Hukuki İlişkiyi Belirleme İşlevinin İki Boyutu ve Bu İşlevin Özellikle FOB Satışlar Açısından Değerlendirilmesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 24, 2013, s. 144; Yazıcıoğlu / Kender – Çetingil, s. 383; Erdem, 1999, s. 148; Güner Özbek, s. 236; Apaydın, s. 47.

içerir. TTK md. 1228 f. 3 gereğince konişmento emre, nama veya hamiline yazılı olarak düzenlenebilir.

Navlun sözleşmesi uyarınca yükleme konişmentosu veya tesellüm konişmentosu düzenlenmesi gerekmektedir³⁶⁷. CFR ve CIF teslim şekli bakımından satıcının teslim yükümlülüğü mallar gemiye yüklendiğinde gerçekleşmektedir. Bu nedenle yükleme konişmentosu daha yerinde olacaktır. Ek olarak satış bedeli de bankalar aracılığıyla ödenecekse bankalar da yükleme konişmentosunun ibrazını isteyecektir³⁶⁸.

Konışmentolar bakımından önemli unsurlardan birisi de “*Clean on Board*” yani temiz konişmento kaydıdır. “*Clean on Board*” kaydı malların iyi durumda alındığını ve gemiye yüklendiğini göstermektedir³⁶⁹. Temiz konişmento kaydı konişmentoda yer almıyor, fakat malların hasarlı veya kusurlu olduğuna dair de bir kayıt yer almıyor ise konişmento temiz konişmento olarak sayılmaktadır³⁷⁰.

“*Bill of Lading*” yolculuk çarteri konişmentosu olarak kullanılmaktadır. Yolculuk çarteri konişmentolarında, belirli bir eşyadan ziyade belirli bir gemi ile mal taşınması söz konusudur. “*Bill of Lading*” kapsamında taşıyan ve taşıtan arasında ek olarak ayrıntılı bir navlun sözleşmesi yapılmaktadır. Eğer belirli bir gemide eşya taşınmıyor ama onun yerine belirli bir eşya taşınıyor ise düzenli hat konişmentosu yani “*Liner Bill of Lading*”³⁷¹ mevcut olacaktır. Düzenli hat konişmentosunda taşıma sözleşmesi genellikle konişmentonun arka yüzünde yer almaktadır. Düzenlenmiş hat konişmentosunda genellikle taraflar sözleşme maddelerini müzakere etmediğinden dolayı konişmentonun arka yüzünde yer alan taşıma sözleşmesinin genel işlem koşullarına³⁷² tabi olduğu söylenebilecektir.

³⁶⁷ Erdem, 1999, s. 103.

³⁶⁸ bkz. 2.5.2.

³⁶⁹ Ekşi, s. 603.

³⁷⁰ Apaydın, s. 48.

³⁷¹ Ekşi, s. 602.

³⁷² Türk hukukunda genel işlem koşulları hükümleri için bkz. TBK md. 21 vd.; Oğuzman / Öz, s. 165.

Satıcı CIF satışlarda alıcıya teslim edilecek belgeler kapsamında sigorta poliçesini veya sigorta teminatını kanıtlayan başka bir belgeyi teslim etmek ile de yükümlüdür³⁷³.

Diğer terimlerde oluşu gibi CFR ve CIF teslim şeklinde de taraflar belgelerin yerine eşdeğer bir elektronik kayıt kullanabileceklerdir.

3.6.6.2.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcının yükümlülüklerinde yer alan B6 maddesine³⁷⁴ göre alıcı, satıcının kendisine sağladığı teslim kanıtını gösteren belgeyi veya ona eş değer olabilecek elektronik bir kaydı kabul etmekle yükümlüdür. B6 uyarınca alıcı, sözleşmeye uygun olması şartıyla, satıcı tarafından sağlanmış olan teslim belgesini kabul etmekle yükümlüdür³⁷⁵.

Konişmentoda yer alan kayıtlar ile malların durumu birbirine uyduğu takdirde konişmentoyu kabul etme yükümlülüğü olup, konişmentoyu kabul ettiğini veya etmediğini satıcıya derhal bildirmelidir³⁷⁶.

Satıcı A6 maddesi kapsamında kural olarak alıcıya konişmento tanzim edilmesiyle yükümlüdür³⁷⁷. Bu halde alıcı boşaltma limanınındı malları taşıyandan isteme hakkına sahiptir. Konişmento dışında son yıllarda taşıyandan malları talep etme yetkisi veren “*liner waybills*”, “*cargo quay receipts*” ve “*seawaybills*” belgeleri de kullanılabilir³⁷⁸. Söz konusu talimat EDI ile de verilebilir³⁷⁹.

³⁷³ Kava, s. 56; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 135; Ünan, s. 1076.

³⁷⁴ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 119; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 129.

³⁷⁵ Tugay, s. 66.

³⁷⁶ Apaydın, s. 51.

³⁷⁷ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 118; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 128.

³⁷⁸ Caner, s. 252.

³⁷⁹ Apaydın, s. 52.

3.6.7. İhracat ve İthalat Gümrük İşlemleri

3.6.7.1. FAS / FOB / CFR / CIF

Teslim şekillerine ait A7 ve B7 hükümlerinde yer alan ihracat ve ithalata ilişkin yükümlülük maddeleri dört teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.7.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcının ihracata ilişkin işlemlerle ilgili yükümlülükleri A7’de düzenlenmiştir³⁸⁰. Satıcı mallara ilişkin her türlü işlemi yerine getirmekle yükümlüdür. Bu işlemler kapsamında satıcı, malların ihracına ilişkin ülkenin resmi makamlarından izin alması ve bu mallara ilişkin vergileri ödemesi gerekmektedir³⁸¹. Örneğin, ülkemizde dış ticaret bakımından malların ihracatı için gümrük beyannamesine ihtiyaç duyulmaktadır³⁸². Daha önceki dönemlerde ihracat için “Gümrük Çıkış Beyannamesi”, ithalat için “Gümrük Giriş Beyannamesi” kullanılmaktaydı. Bu uygulama 1 Ocak 1996 tarihinde değiştirilerek, hem ihracat hem ithalat için kullanılan “Gümrük Beyannamesi” getirilmiştir³⁸³. Ülkemizde ihracata ilişkin düzenlemeler İhracat Rejimi Kararı, İhracat Yönetmeliği, İhracat Tebliği ile kuruluşlara verilen talimatlar ile getirilmektedir³⁸⁴. İhracat Rejimi Kararı md. 4 Türkiye’nin ihracat serbestisini düzenlemektedir. Söz konusu madde “*Kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalarla ihracı yasaklanmış mallar*

³⁸⁰ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 98; FOB teslim şekli için bkz. Seyfettin Ceylan, Deniz Taşımacılığı ve Incoterms: FOB’a İlişkin Bir Değerlendirme, Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 2020, s. 23; Erdem, 2020, s. 135; Erdem, 1996, s. 67; Incoterms 2020, s. 108; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 118; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 130.

³⁸¹ Ekşi, s. 216; Erik, s. 57; Gürgeç, s. 86; Ayoğlu, s. 335.

³⁸² Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://gumrukrehberi.gov.tr/sayfa/ihracat-yaparken-gumrukte-hangi-belgelere-ihtiyaciniz-olacak> (e.t.: 24.05.2023).

³⁸³ Ekşi, s. 599.

³⁸⁴ <https://ticaret.gov.tr/ihracat/mevzuat/ihracat-rejimi> (e.t.: 26.09.2023).

*dışında kalan bütün malların ihracı, 3 üncü maddenin (b) bendi müstesna olmak üzere, bu Karar çerçevesinde serbesttir.” şeklindedir*³⁸⁵.

FAS teslim şekli bakımından ihracata ilişkin işlemlerin satıcı tarafından yerine getirilmesi Incoterms 2000 kapsamında gelen bir değişiklik olup, Incoterms 1990 metninde bu işlemlerin yerine getirilmesi alıcıya aitti³⁸⁶. Söz konusu değişikliğin yerinde olduğu söylenebilecektir. Zira satıcı alıcıya kıyasla, ülkesindeki ihracata ilişkin işlemler hakkında daha fazla bilgiye daha rahat bir şekilde sahip olabilmektedir.

İhracata yönelik işlemler satıcıya yüklenmiş fakat malların ithalatı bakımından gümrük işlemleri ve buna dair vergiler bakımından satıcıya bir yükümlülük verilmemiştir³⁸⁷. Eğer ihracat bakımından gerekli ek masraflar yapılması gerekirken ise, bu ek masrafların da satıcı tarafından ödenmesi gerekmektedir³⁸⁸.

A7 maddeleri kapsamında, hasar ve masraflar alıcıya ait olmak üzere satıcı, ithalat gümrük işlemleri, malların ithalatı için olan izinler ve mallara dair diğer her türlü bilgiyi alıcıya sağlamakla yükümlüdür³⁸⁹.

³⁸⁵ Çağlar, s. 58; Erdem, 1999, s. 167.: “Türkiye ihracatının büyük bölümünü Avrupa ülkelerine yapmaktadır ve Avrupa Topluluğu ile imzalanan “Avrupa Topluluğu – Türkiye Ortaklık Konseyi Kararı, Karar 1/95” uyarınca, tarım ürünleri dışında ürünlerin Avrupa Topluluğun üye ülkelere ihracında, istisnalar dışında, miktar kısıtlamaları ve eş etkili tedbirler kaldırılacaktır. (Karar 1/95 m.6) İhracı izne tabi mallar, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (İhracat 96/31) ile düzenlenmiştir. İhracı izne tabi mallar için “ihrac müsaadesi” Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından verilmektedir.” ; RG. 06.01.1996, Sayı: 22515. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22515.pdf> (e.t.: 26.09.2023).

³⁸⁶ İlyasov, s. 107; Ekşi, s. 216.

³⁸⁷ İlyasov, s. 107.

³⁸⁸ Ekşi, s. 221.

³⁸⁹ Tulgay, s. 69.

3.6.7.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcı açısından ithalat ve ithalata ilişkin gümrük işlemleri B7 maddesinde³⁹⁰ düzenlenmiştir. B7 maddesine göre alıcı, satıcının talep etmesi ve masrafların ve hasarların satıcıya ait olması halinde ihracat için gerekli bilgileri ve belgeleri satıcının edinmesi için yardımcı olması gerekmektedir. Alıcı ithalat ve ithalata ilişkin tüm işlemleri yerine getirmekle ve ithalata dair tüm masrafları ve gümrük vergilerini ödemekle yükümlüdür³⁹¹. Bu hususlara ek olarak alıcı, gerekli izinleri, muayeneleri ve bunlara dair masrafları da ödemekle yükümlüdür. Eğer ihracata ilişkin işlemlerin de gerçekleştirilmesinin alıcı tarafından gerçekleştirilmesi isteniyor ise sözleşmede tarafların bu hususu kararlaştırması gerekmektedir³⁹². Eğer alıcının aldığı mallar bakımından kendi ülkesinde bir ithalat yasağı mevcut ise bu durumdan kendisi sorumludur ve sözleşmede aksi bir durum kararlaştırılmamış ise malların bedelini satıcıya ödemekle yükümlüdür³⁹³.

3.6.8. Kontrol, Ambalajlama ve İşaretleme

3.6.8.1. FAS / FOB / CFR / CIF

Teslim şekillerine ait A8 ve B8 hükümlerinde yer alan kontrol, ambalajlama ve işaretleme maddeleri dört teslim şeklinde de benzerdir.

³⁹⁰ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 99; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 109; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 119; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 131.

³⁹¹ Ekşi, s. 216.

³⁹² Sevinç Kuyucu, 2011, s. 89.

³⁹³ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 107.

3.6.8.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Malların kontrol edilmesi, ambalajlanması ve işaretlenmesi A8 maddesinde³⁹⁴ düzenlenmektedir. Incoterms 2020 uyarınca kuralları uyarınca satıcı malların kalitesinin kontrolünü, ölçümünü, ağırlık tartımını ve malların sayısı gibi tüm kontrol işlemlerini yapmak ve bu işlemlere dair masrafları ödemekle yükümlüdür. TTK md. 862’ de Incoterms A8 maddesi ile benzerdir. Söz konusu madde *“Eşyanın niteliği, kararlaştırılan taşıma dikkate alındığında, ambalaj yapılmasını gerektiriyorsa, gönderen, eşyayı zıya ve hasardan koruyacak ve taşıyıcıya zarar vermeyecek şekilde ambalajlamak zorundadır. Ayrıca gönderen, eşyanın sözleşme hükümlerine uygun şekilde işleme tabi tutulabilmesi için işaretlenmesi gerekiyorsa, bu işaretleri de koymakla yükümlüdür.”* şeklindedir. Sözleşmeye konu olan malların ambalajlanması taşınan eşyaya uygun bir şekilde yapılması gerekmektedir³⁹⁵. Söz konusu bu işlemler için gereken tüm masraflar satıcının sorumluluğu altındadır. Yargıtay 2001 tarihli bir kararında³⁹⁶ da *“... taşıma sözleşmesinde de yazılı olduğu gibi, ambalajlama ve yüklemenin göndericiye ait olduğu hususunda bir çekişme bulunmamaktadır.”* şeklinde belirterek malların ambalajlanma yükümlülüğünün göndericiye yani satıcıya ait olduğuna karar getirmiştir. Belirtmek gerekmektedir ki, eğer taşınmakta olan sözleşmeye konu malların ticari teamül gereği ambalajlanmasına gerek yok ise, satıcının mallara ilişkin bir ambalajlama yükümlülüğü bulunmamaktadır³⁹⁷. Örneğin kömür gibi dökme olan malların ambalajlanması pek mümkün değildir³⁹⁸ ve bu nedenle bu tür malları satıcı ambalajlamadan teslim edebilmektedir. Satıcı

³⁹⁴ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 100; FOB teslim şekli için bkz. Sevinç Kuyucu, 2011, s. 100; Erdem, 1996, s. 62; Incoterms 2020, s. 110; Yargıtay’ın 2001 tarihli bir kararında FOB teslim şeklinde ambalajlama ve istiflemenin göndericinin yani satıcının yükümlülüğü olduğuna karar vermiştir. Yargıtay 11. HD, E. 2011/1032, K. 2001/3048, T. 12.04.2001. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023) ; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 118; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 131.

³⁹⁵ Süzel, s. 347.

³⁹⁶ Yargıtay 11. HD, E. 2001/1032, K. 2001/3048, T. 12.04.2001. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023)

³⁹⁷ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 84.

³⁹⁸ Murat Çağlar, Yargıtay Kararları Işığında FOB Teslim Şekli, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2003, s. 55.

aynı zamanda FAS kurallarında malların gemi doğrultusuna kadar getirilmesi süresine kadar, FOB, CFR ve CIF kurallarında gemiye yüklenmesine kadar ülke veya şehir içinde malların taşınması için gerekli durumları sağlaması ve bunlara dair masrafların ödenmesi yükümlülüğü altındadır³⁹⁹. Malların ambalajlanmasından sonra satıcı, yapılan ambalajları da işaretlemekle yükümlüdür.

Taraflar aralarındaki sözleşmede malların ambalajlama şekline karar verebilirler. Eğer tarafların arasında malların ambalajlama şekline ilişkin bir anlaşma yok ise, malların ambalajlanmasında yerleşik teamüller uygulanmaktadır⁴⁰⁰. Malların ambalajlanmasına ilişkin yerleşik bir teamül de yok ise, satıcı deniz taşımasında yaşanabilecek tehlikelere karşı dayanıklı olacak şekilde malları ambalajlamalıdır. Malların ambalajlanması açısından malların geminin neresinde taşınacağı da büyük önem arz etmektedir. Örneğin mallar güvertede ve ambarda birbirinden farklı olarak ambalajlanmalıdır, zira güverte deniz tehlikelerine karşı daha açık olabilmektedir.

Yargıtay’a konu olan bir olayda⁴⁰¹ taraflar arası çimento satışına dair bir sözleşme bulunmakta ve bu sözleşmenin FOB satış şeklinde kararlaştırılmış olduğu görülmektedir. Söz konusu olayda çimentolar taşıma sırasında zayi olmuşlardır. Bu durum üzerine davacı davalının çimentoyu dört kat kraft ve bir kat polipropilenden oluşan torbalar yerine üç kat kraft ve bir kat polipropilenden oluşan torbalar halinde gemiye yüklediğini, ve davalı da malın geminin küpeştesine geçtiği andan itibaren ortaya çıkan tüm hasarının alıcıya ait olduğunu, konişmentoda yazılı olduğu üzere yükün hasarsız olarak yüklendiğini ileri sürmüştür. İlk derece mahkemesi “...*davalı tarafından garanti edilmesine rağmen 4 kat krafttan oluşan torba kullanılması*

³⁹⁹ Erik, s. 58; Gürgen, s. 86.

⁴⁰⁰ Çağlar, s. 56.

⁴⁰¹ Yargıtay 11. HD, E. 2020/6767, K. 2022/5292, T. 27.6.2022. www.kazanci.com.tr (e.t. 06.09.2023); Bir başka olayda Yargıtay CFR teslim şeklinde ambalajlama yükümlülüğünün satıcıya ait olduğunu belirtmiştir. Söz konusu kararda “*faturanın CFR olarak düzenlendiği, bu tür satışlarda yükleme, navlun, çıkış gümrük-resmi izinler, kontrol, ambalaj ve işaretlemenin satıcıya ait olduğu...*” şeklinde karar verilmiştir. Yargıtay 11. HD, E. 2018/2992, K. 2019/4564, T. 18.06.2019. www.kazanci.com.tr (e.t.: 26.05.2023)

gerektiği halde 3 kat krafttan torba kullanıldığı, bunun neticesinde de torbalarda mukavemet eksikliği olduğu, davalının çimento ambalajını deniz koşullarına ve yolculukta meydana gelebilecek tehlikelere karşı koyacak şekilde yapması gerektiği halde bunu yerine getirmeyerek davacının zarara uğramasına sebebiyet verdiği...” şeklinde karar vermiştir. Söz konusu bu karar davalı vekili tarafından istinaf edilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi “...ticari emtia alım satım sözleşmesinin varlığı kabul edilerek aralarındaki hukuki ilişkinin FOB satış şeklinde olduğunun savunulduğu taşıma senetlerinde gönderici davalı şirket, alıcı dava dışı Gambiya'daki S. A. Madı&Sons Ltd. Şti. olmak üzere 6.910,500 mt çimentonun dört katman kraft ve bir katman polipropilenden oluşan 50 kg'lık torbalar halinde yüklemenin gerçekleşmiş olduğu, bu durumda davalının taraflar arasında davacının ileri sürdüğü şekilde anlaşma bulunmadığı yönündeki istinaf başvuru sebebinin yerinde olmadığı...” gerekçeleriyle ilk derece mahkemesinin bu yöndeki kararını onamıştır.

Fransız Yargıtay'ına konu olan bir olayda ise satış sözleşmesi uyarınca bir kahve satışı gerçekleştirilmiştir. Satıcı tarafından ambalajlama yükümlülüğünün gerektiği gibi yerine getirilmemesinden dolayı, Madagaskar gümrük yetkilileri tarafından aktarılmaya izin verilmemiş ve bu nedenle oluşan zarardan satıcı sorumlu tutulmuştur⁴⁰².

3.6.8.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

B8'e göre⁴⁰³ alıcının malları kontrol etme, ambalajlama ve işaretleme yükümlülükleri bulunmamaktadır⁴⁰⁴. Fakat alıcı, malların teslim edilmesinden sonra yüklemenin gerçekleşmesinden önceki denetim masraflarını karşılaması gerekmektedir⁴⁰⁵.

⁴⁰² Erdem, 1999, s. 80 , dn. 242.

⁴⁰³FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 101; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 111; Gürgen, s. 87; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 119; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 131.

⁴⁰⁴ Erik, s. 58.

⁴⁰⁵ Çalık, s. 71.

3.6.9. Masrafların Paylaşımı

Daha önce belirtildiği üzere, Incoterms 2010 kapsamında masrafların paylaşılması masrafların şekline göre ayrı olarak belirtilmekte ve bu durum da uygulamada sorunlara açmaktaydı⁴⁰⁶. Incoterms 2020 ile masrafların satıcılar için A9 maddelerinde⁴⁰⁷, alıcılar için B9 maddelerinde⁴⁰⁸ toplanması kullanım açısından daha sağlıklı olmuştur.

3.6.9.1. FAS / FOB

FAS ve FOB teslim şekillerine ait A9 ve B9 hükümlerinde yer alan masrafların paylaşılmasına ilişkin maddeler iki teslim şeklinde de benzerdir.

3.6.9.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcının malların uygun bir şekilde teslim edilmesi A2 maddelerinde verilmiştir⁴⁰⁹. Bu maddelere uygun bir şekilde teslimi kadar olan⁴¹⁰ tüm masraflar ile teslim belgesine dair olan masrafları, ambalajlama masrafları, ihracat işlemine dair olan gümrük işlemlerine dair masrafları, vergileri ve harçları satıcı ödemekle yükümlüdür⁴¹¹.

⁴⁰⁶ bkz. 2.5.1;

⁴⁰⁷ Satıcının masrafların paylaşılmasına ilişkin yükümlülükleri için: FAS teslim şekli için bkz. Ayoğlu, s. 333; Karaca, s. 38; Incoterms 2020, s. 100; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 84; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 110; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 120.; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 132.

⁴⁰⁸ Alıcının masrafların paylaşılmasına ilişkin yükümlülükleri için: FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 101; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 111; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 121; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 132.

⁴⁰⁹ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 96; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 106.

⁴¹⁰ FAS teslim şekli bakımından gemi doğrultusundaki teslim anına kadar, FOB teslim şekli için ise gemide teslimi kadar olan masraflar.

⁴¹¹ FAS teslim şekli için bkz. Ayoğlu, s. 333; Karaca, s. 38; Incoterms 2020, s. 100; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 84; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 110.

Taraflar arasındaki sözleşme uyarınca malların taşınması ambalajsız gerçekleştirilemiyor ise satıcı, malların varma limanına hasarsız bir şekilde ulaşabilmesi için malları ambalajlamakla ve buna dair masrafları ödemekle yükümlüdür.⁴¹²

TTK md. 1143 “Sözleşme, yükleme limanı düzenlemeleri ve bunlar yoksa yerel teamül ile aksi öngörülüş olmadıkça, eşyanın gemiye kadar taşıma gideri taşıtana, yükleme gideri ise taşıyana aittir.” düzenlemesini getirmektedir. FOB teslim şekli satışlarda taşıtan alıcıdır. Ancak FOB teslim şeklinde satıcının malları gemide teslim etmesi gerektiğinden yükleme masrafları ve yükleme limanına kadar olan taşıma masrafları satıcıya ait olmaktadır.

TTK md. 1143, Incoterms A7 ve A9 maddeleri dikkate alındığında satıcı aynı zamanda malların ihracı için tüm harç, vergi ve gümrük işlemlerine dair masrafları ödemekle yükümlü olacaktır⁴¹³.

FAS ve FOB teslim şekillerinde taşıma sözleşmesinin yapılması alıcının yükümlülüğü altındadır⁴¹⁴. Yapılan navlun sözleşmesi kapsamında taşıyan ile alıcı yükleme masraf ve bedellerinin navlun bedeline dahil olduğunu kararlaştırabilirler. Fakat böyle bir anlaşma olsa bile, FOB satışlar bakımından yükleme ile ilgili bütün masrafların satıcı tarafından ödenmesi gerektiğinden, alıcı navlun bedeline dahil olarak yükleme masrafları için satıcıya rücu edebilecektir⁴¹⁵.

⁴¹² Çağlar, s. 66.

⁴¹³ Erdem, 1999, s. 118.

⁴¹⁴ Erik, s. 60.

⁴¹⁵ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 102.

3.6.9.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcı, B9 maddesi⁴¹⁶ uyarınca, malların teslim edilmesi anından itibaren mallara dair oluşabilecek masrafların tamamına katlanmakla yükümlüdür⁴¹⁷. Satıcı ve alıcı arasında yapılan sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, FAS teslim şeklinde satıcı malları gemi doğrultusunda teslimle yükümlü olduğundan malların gemiye yüklenmesine ilişkin masraflar alıcıya aittir⁴¹⁸. FOB teslim şeklinde ise satıcı malları gemide teslim etmekle yükümlü olduğundan, gemide teslimden itibaren masraflar alıcıya geçmektedir. Eğer malların gemiye yükletilmesine dair masraflar bir navlun sözleşmesindeki navlun bedeline dahil edilmiş ise, artık yükleme işlemine dair masraflar alıcıya değil; navlun sözleşmesinin tarafı olan taşıyana ait olacaktır⁴¹⁹.

Satıcının malları teslim edememesi alıcının kusuruna bağlı olabilmektedir. Örneğin alıcının tayin ettiği gemi zamanında gelmez veya satıcı malları teslim eder ve alıcıya herhangi bir ihbarda bulunmazsa veya teslimden önce gemi yük alma kabulünü durdurursa hasar ve zararlar alıcıya daha erken geçmektedir. Bu durumda oluşabilecek ek masrafların da alıcı tarafından ödenmesi gerekmektedir⁴²⁰.

Alıcı malın ithalatını ve ithalata bağlı gümrük işlemlerini gerçekleştirmelidir. Bu halde de ithalata bağlı gümrük vergilerini, transit geçiş ücretlerini, muayene ücretlerini ve diğer harçları ödemesi gerekmektedir⁴²¹.

⁴¹⁶ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 101; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 111.

⁴¹⁷ Ayoğlu, s. 333.

⁴¹⁸ Ekşi, s. 216.

⁴¹⁹ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 91; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 102: “... Alıcı ise taşıyandan ayrı bir fatura isteyerek taşıyana ödediği bu miktarı satıcıya rücu edecektir...”

⁴²⁰ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 91; İlyasov, s. 117.

⁴²¹ Ekşi, s. 216; Karaca, s. 42.

3.6.9.2. CFR

3.6.9.2.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcının masraflara dair olan yükümlülüğü CFR A9⁴²²'da düzenlenmektedir. A9'a göre satıcı, malların gemide teslim edilmesi anına kadar gerçekleşen masrafları, teslim belgesine dair olan masrafları, ihracata bağlı gümrük işlemlerini ve bunlara ait tüm vergi ve harçları ödemekle yükümlüdür⁴²³.

CFR teslim şeklinde taşıma sözleşmesinin yapılması satıcının yükümlülüğü altındadır⁴²⁴. Bu nedenle satıcı malların gemiye yüklenmesi için yükleme masraflarıyla da sorumludur⁴²⁵.

Satıcı masrafların geçişi bakımından taşıma sözleşmesinde yer alan varma limanına kadar olan tüm masraflardan sorumludur⁴²⁶.

3.6.9.2.2. Alıcının Yükümlülükleri

Satıcının A2 maddesinde yer alan usule uygun şekilde malları teslim etmesinden itibaren alıcı mallara dair oluşabilecek masrafların tamamına katlanmakla yükümlüdür. B9 maddesi⁴²⁷ kapsamında satıcıya karşı ihbar yükümlülüğü bulunan alıcı, bu yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde sözleşmede kararlaştırılmış olan yükleme tarihinin sona ermesinden itibaren çıkabilecek ek masraflardan da alıcı sorumlu olacaktır⁴²⁸.

⁴²² Incoterms 2020, s. 120.

⁴²³ Karaca, s. 42.

⁴²⁴ Tulgay, s. 63.

⁴²⁵ Erdem, 2020, s. 143.

⁴²⁶ Apaydın, s. 58.

⁴²⁷ Incoterms 2020, s. 121.

⁴²⁸ Erik, s. 65.

Alıcıya ulaşması için malların farklı üçüncü bir ülkeden geçmesi için, sözleşmede bu işlemleri satıcının yapacağı kararlaştırılmadığı takdirde, alıcı transit geçiş için gerekli izinleri ve transit geçiş dair gümrük işlemlerini sözleşmede bu işlemleri alıcının kendisini yerine getirmek durumunda olduğundan, bu halde oluşabilecek masrafları karşılaması gerekmektedir⁴²⁹.

Alıcı malın ithalatını ve ithalata bağlı gümrük işlemlerini gerçekleştirmelidir. Bu halde de ithalata bağlı gümrük vergilerini, transit geçiş ücretlerini, muayene ücretlerini ve diğer harçları ödemesi gerekmektedir, meğerki satıcı navlun sözleşmesi kapsamında bu masrafları üstlenmemiş olsun.

FAS ve FOB terimlerinden farklı olarak burada alıcının taşıma sözleşmesi kapsamında bir masraf yükümlülüğü bulunmamaktadır çünkü CFR teslim şeklinde taşıma sözleşmesi kurmak ve taşıma sözleşmesine dair ücretleri ödemek satıcının sorumluluğu altındadır.

3.6.9.3. CIF

3.6.9.3.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcının masraflara dair olan yükümlülüğü CIF A9⁴³⁰'da düzenlenmektedir. A9'a göre satıcı, malların teslim edilmesi anına kadar gerçekleşen masrafları, teslim belgesine dair olan masrafları, ihracata bağlı gümrük işlemlerini ve bunlara ait tüm vergi ve harçları ödemekle yükümlüdür⁴³¹.

CIF teslim şeklinde taşıma sözleşmesinin yapılması satıcının yükümlülüğü altındadır⁴³². Bu nedenle satıcı malların gemiye yüklenmesi için yükleme masraflarıyla da sorumludur. Satıcı taşıma sözleşmesi kapsamında navlun bedeli ve

⁴²⁹ Karaca, s. 44; Gürgen, s. 95.

⁴³⁰ Incoterms 2020, s. 132.

⁴³¹ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 118.

⁴³² Ekşi, s. 224.

diğer ek masrafları da ödemekle yükümlüdür. Daha önce belirtildiği üzere, CFR ve CIF teslim şekli ile birlikte malların varma limanının adı yazılmaktadır⁴³³. Bu kapsamda dikkat etmek gerekir ki bu tür satışlarda hasar ve zıyaın geçişi ile masrafların geçişi birbirinden farklı olmaktadır. Hasar ve zıya yükleme limanında malların gemiye yüklenmesiyle birlikte satıcıdan, alıcıya geçmektedir. Masrafların geçişi bakımından ise satıcı taşıma sözleşmesinde yer alan varma limanına kadar olan tüm masraflardan sorumludur⁴³⁴. Söz konusu bu masraflar CFR teslim şekli için de geçerlidir. Satıcı ambalajlama masrafları ve navlun masrafları dışında da malların elden geçirilme masrafları, limanda korunma masrafları ve satıcının ödemesine karar verilmiş olan istif masrafları gibi masraflardan sorumludur⁴³⁵. CFR ve CIF teslim şekli kapsamında satıcı taşıma sözleşmesi kapsamında varma limanında belirtilen yerde malların boşaltılmasına ilişkin masrafları aksi kararlaştırılmadıkça alıcıdan tazmin edememektedir⁴³⁶.

Yargıtay kararına konu olan bir olayda ilk derece mahkemesi “... *dava konusunun geminin 12 gün süre ile yükleme limanında beklemesinden kaynaklı masraflardan davacının sorumlu olup olmadığına dair olduğu, taşımaya esas navlun sözleşmesinin taşıyan tarafının davalı, taşıtan tarafının dava dışı ... Ltd. olması, navlun sözleşmesinin tarafı olmadığı sabit olan davacı gönderilenin, konişmentodaki FIOT kaydı ve gümrük beyannamesindeki malın teslim şekline dair CIF kaydına göre navlundan ve navlun teferruatından olan bekleme ücretinden sorumlu olmaması, sorumluluğun CIF teslim şartına göre emtianın alıcısı olan gönderilen davacıya malın teslimi için her türlü masraf, sigorta ve navlunu ödemeyi taahhüt eden dava dışı taşıtan ... Ltd. olması, alıcısı olduğu emtiayı teslim alabilmek için TTK'nın 1078. madde hükmüne göre mahkemeye başvurarak münazaalı parayı depo eden davacının davasında haklı olduğu, bekleme ücretinden sorumlu olmadığı ayrıca davacı vekilinin yatırılan teminatı aldıkları ve başka alacaklarının*

⁴³³ bkz. 3.6.2.3.

⁴³⁴ Apaydın, s. 58.

⁴³⁵ Erdem, 1999, s. 117.

⁴³⁶ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 114 – 115; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 125.

bulunmadığı...” şeklinde karar vermiş ve bu karar Yargıtay tarafından onanmıştır⁴³⁷.

CIF teslim gereği satıcının bir diğer sorumlu olduğu masraf, sigorta primi olarak karşımıza çıkmaktadır. Satıcı, sözleşmeye konu olan malların taşınması sırasında oluşabilecek hasar ve zıya riskine karşı asgari bir teminat sağlayabilecek bir sigorta sözleşmesi yapmak ve bu sigorta sözleşmesi uyarınca da sigorta primini ödemekle yükümlüdür⁴³⁸.

3.6.9.3.2. Alıcının Yükümlülükleri

Satıcının A2 maddesinde yer alan usule uygun şekilde malları teslim etmesinden itibaren alıcı, mallara dair oluşabilecek masrafların tamamına katlanmakla yükümlüdür. B9 maddesi kapsamında⁴³⁹ satıcıya karşı ihbar yükümlülüğü bulunan alıcı, bu yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde sözleşmede kararlaştırılmış olan yükleme tarihinin sona ermesinden itibaren çıkabilecek ek masraflardan da alıcı sorumlu olacaktır⁴⁴⁰.

CIF teslim şeklinde de alıcının taşıma sözleşmesi kapsamında bir masraf yükümlülüğü bulunmamaktadır çünkü CIF kapsamında taşıma sözleşmesi kurmak ve taşıma sözleşmesine dair ücretleri ödemek tıpkı CFR teslim şekli gibi satıcının sorumluluğundadır.

⁴³⁷ Yargıtay 11. HD, E. 2015/15158, K. 2017/2572, T. 02.05.2017 www.kazanci.com.tr (e.t.: 30.09.2023).

⁴³⁸ İlyasov, s. 127; Sirabidze, s. 104.

⁴³⁹ Incoterms 2020, s. 133.

⁴⁴⁰ Apaydın, s. 61; Incoterms 2020 kapsamında alıcının satıcıya karşı olan ihbar yükümlülüğü (B10 maddeleri) bakımından FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 101; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 111: Alıcı, satıcıya malların taşınması için tayin edilen geminin ismini, yükleme yerini ve kendisinin talep ettiği teslim tarihini yeteri kadar önceden bildirmesi gerekmektedir. ; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 121; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 133: Malların gönderileceği zamanın ve/veya belirtilen varış limanında malların teslim alınacağı noktanın tayin edilmesinin alıcıya ait olduğu kararlaştırılmış ise alıcı, satıcıya yeteri kadar önceden ihbarda bulunmakla yükümlüdür.

Taşıma sözleşmesi kapsamında satıcıya ait masraflar dışındaki malların mavnaya aktarılması veya rıhtıma alınması gibi olan boşaltım masrafları, daha geniş kapsamlı bir sigorta istemesi halinde de ek sigorta primleri ile alıcı yükümlüdür⁴⁴¹.

Taşıyan ve taşıtan arasında gerçekleştirilen navlun sözleşmesinde FIOST gibi kayıtlar görülebilmektedir. FIOST kaydından genellikle yükleme, istifleme ve boşaltmanın taşıyanın sorumlu olmadığı anlaşılmaktadır⁴⁴². Genellikle uygulamada yükleme masrafları yükleten / taşıtana, boşaltma masrafları ise gönderilene aittir⁴⁴³.

Alıcı malın ithalatını ve ithalata bağlı gümrük işlemlerini gerçekleştirmelidir. Bu halde de ithalata bağlı gümrük vergilerini, transit geçiş ücretlerini, muayene ücretlerini ve diğer harçları ödemesi gerekmektedir⁴⁴⁴.

3.6.10. İhbarlar

3.6.10.1. FAS / FOB / CFR / CIF

Teslim şekillerine ait A10 ve B10 hükümlerinde yer alan ihbarlara ilişkin maddeler dört teslim şeklinde de benzerdir.

⁴⁴¹ Apaydın, s. 61.

⁴⁴² <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/turk-hukukunda-deniz-yolu-ile-esya-tasimalarında-taşıyanın-sorumluluğu> (e.t.: 30.09.2023)

⁴⁴³ Erdem, 1999, s. 105, dn. 298 : “.... İstifin taşıyana / donatana ait olmadığını belirtmek için ayrıca “loaded, stowed, trimmed and discharged free of expense to the vessel” (yükleme, istif, hap ve boşaltma gemiye ait değil) şeklinde kayıtlara da yer verilmektedir...”

⁴⁴⁴ Çalık, s. 73; İlyasov, s. 130.

3.6.10.1.1. Satıcının Yükümlülükleri

Satıcının alıcıya haber verme ve ihbar yükümlülüğü A10 maddesinde⁴⁴⁵ düzenlenmektedir. Bu maddeye göre satıcı, malların FAS teslim şekli bakımından gemi doğrultusunda, FOB, CFR ve CIF teslim şekilleri bakımından gemide teslim edildiğini alıcıya bildirmekle ve ihbarda bulunmakla yükümlüdür⁴⁴⁶. Fakat bu yükümlülük yerine getirilmez ise sonuçlarının ne olacağı Incoterms 2020 kurallarında düzenlenmemiştir. Taraflar arasındaki sözleşmede ihbara ilişkin bir zaman belirtilmemiş ise satıcı malların gemide teslim edilmesinden sonra uygun bir zaman içerisinde alıcıya ihbarda bulunmalıdır.

Incoterms kapsamında ihbarın hangi şekilde yapılacağına dair bir düzenleme getirilmemiştir. Günümüz teknolojisi göz önüne alındığında bildirim elektronik yolla yapılabilir. Elektronik yolla yapılan ihbarlar rahatlıkla kayıt altına alınabildiğinden taraflar açısından da avantaj sağlayacaktır, zira daha sonradan bir uyuşmazlık çıktığı takdirde kayıt altında alınmış olan ihbarlar ispat açısından büyük önem arz edecektir⁴⁴⁷.

A10 maddesi uyarınca bir diğer önemli husus, eğer gemi malları teslim almayı reddeder ise satıcı herhangi bir vakit kaybetmeden durumu alıcıya bildirmekle yükümlüdür⁴⁴⁸.

⁴⁴⁵ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 100; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 110; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 120; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 132.

⁴⁴⁶ Karaca, s. 39; Erik, s. 61; Çalık, s. 70.

⁴⁴⁷ Çağlar, s. 68.

⁴⁴⁸ Sevinç Kuyucu, 2011, s. 85.

3.6.10.1.2. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcının satıcıya bildirim ve ihbar yükümlülüğü B10⁴⁴⁹, da düzenlenmiştir. FAS ve FOB B10 maddesi uyarınca alıcı, satıcıya malların taşınması için tayin edilen geminin ismini, yükleme yerini ve kendisinin talep ettiği teslim tarihini yeteri kadar önceden bildirmesi gerekmektedir⁴⁵⁰. Bu halde malların zamanında teslim edebilmesi için satıcıya olanak sağlanmış olacaktır⁴⁵¹. Eğer taşımanın yapılacağı zamanı ve yükleme limanını belirtme hakkı alıcıda ise satıcıya uygun bir süre içinde ve şekilde ihbarda bulunması gereklidir⁴⁵².

CFR ve CIF teslim şekilli satışlarda malların gönderileceği zamanın ve/veya belirtilen varış limanında malların teslim alınacağı noktanın tayin edilmesinin alıcıya ait olduğu kararlaştırılmış ise alıcı, satıcıya yeteri kadar önceden ihbarda bulunmakla yükümlüdür⁴⁵³.

İhbar yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde yaptırımın ne olacağı Incoterms 2020 kapsamında belirtilmediğinden, sözleşmeye aykırılık hükümlerinin uygulanabileceğini söylemek yerinde olacaktır⁴⁵⁴.

⁴⁴⁹ FAS teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 101; Erdem, 2020, s. 130; FOB teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 111; Erdem, 2020, s. 137; CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 121; Erdem, 2020, s. 144; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 133; Erdem, 2020, s. 152.

⁴⁵⁰ İlyasov, s. 110; Sevinç Kuyucu, 2011, s. 111; İlyasov, s. 117.

⁴⁵¹ Çağlar, s. 85.

⁴⁵² Gürgen, s. 95.

⁴⁵³ CFR teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 121; Erdem, 2020, s. 144; CIF teslim şekli için bkz. Incoterms 2020, s. 133; Erdem, 2020, s. 152.

⁴⁵⁴ Erdem, 2020, s. 130

SONUÇ

ICC, dünya genelinde ticari faaliyetlerin sürdürülebilmesi için faaliyet gösteren, milletlerarası ticaretin gelişimini sağlamak ve tarafların karşılaşılabileceği sorunlara çözüm bulmak amacıyla faaliyet gösteren bir kuruluştur. Ticaretin düzenlenmesi, milletlerarası ticaret hukuku ve uyuşmazlık çözümü alanlarında çalışmalar yürüterek işletmelerin ticaret faaliyetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini hedeflemekte ve milletlerarası ticari faaliyetlerin önünde çıkabilecek engelleri kaldırmak ve global ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla faaliyet göstermektedir.

ICC, milletlerarası ticarete yer alan kişiler için yeknesak kurallar olan Incoterms ile farklı devlet vatandaşlığını haiz ve farklı hukuk kurallarına tabi olan gerçek veya tüzel kişilerin gerçekleştirdiği ticari ilişkilerin kolaylaştırılması bakımından önemli bir yere sahiptir. Incoterms ile milletlerarası ticari bir sözleşmede malların nerede teslim edileceği, masrafların nasıl paylaşılacağı, ithalat ve ihracat işlemlerinin ve bunlara bağlı gümrük işlemlerinin kimin tarafından yerine getirileceği, hasarın geçişinin hangi anda olacağı gibi soruların milletlerarası ticari terimler ile çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Fakat belirtmek gerekmektedir ki, Incoterms olası bir uyuşmazlık doğduğunda uyuşmazlığın nasıl çözüleceği, hangi hukuk sisteminin sözleşmeye uygulanacağı veya ödemenin ne şekilde yapılacağı gibi hususlara dair bir düzenleme getirmemiştir.

Incoterms terimlerinin hukuk niteliği bakımından farklı görüşler yer alsa da, kesin bir sonuca varılmamıştır. Zira Incoterms terimleri örf-adet kuralı, ticari teamül, *lex mercatoria* veya genel işlem koşulları gibi niteliklerin hiçbirisine dahil olamamaktadır. Ancak Incoterms'ün, milletlerarası ticarete yeknesak kurallar olduğunu ve bağlayıcı olmayan ihtiyari nitelikteki bu kuralların tarafların irade açıklamaları ile sözleşmeye eklendiğinde uygulama alanı bulabileceklerini söyleyebilmek mümkündür.

ICC, milletlerarası ticaretin sürekli gelişmesi ve milletlerarası ticarete sürekli olarak yeni trendlerin meydana çıkması sonucu Incoterms terimlerini sürekli olarak revize etmektedir. Özellikle 1980 yılından itibaren Incoterms teslim şekilleri yaşanan ticari gelişmelere uyum sağlayabilmek amacıyla her on yılda bir yenilenmektedir. Bu durumun nedeni ticari gelişmelere uyum sağlanmasının, taraflar açısından daha rahat ulaşılabilir ve anlaşılabilir kurallar getirilmesinin amaçlanmasında yer almaktadır. Bu halde taraflar açısından terimlerin seçimi daha kolay olacak ve milletlerarası ticarete olan rağbet artacaktır.

Incoterms 2010 ve Incoterms 2020 çoğunlukla aynı içeriğe sahiptirler, ancak iki kılavuz incelendiği takdirde Incoterms 2020'nin Incoterms 2010'a göre çok daha anlaşılır olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni Incoterms 2020'de daha detaylı anlatımlara, grafiklere, tablolara ve açıklayıcı notlara yer verilmesidir. Bu şekilde taraflar daha sağlıklı bir şekilde sözleşmelerine uygun teslim şeklini belirleyebileceklerdir. Incoterms 2010 kılavuzunda rehber açıklamalar var iken, Incoterms 2020'de her bir terim için açıklayıcı notlar verilmiştir. Bu husus da taraflar açısından terimlerin daha rahat anlaşılması açısından büyük önem arz etmektedir. Düzenleme bakımından yapılan diğer değişiklikler ise dikey dizilim şeklinde belirtilen tablonun yanında yatay dizilim şeklinde de tablo verilmesi ve masrafların paylaşılmasına ilişkin yükümlülüklerin satıcı açısından A9 ve alıcı açısından B9 maddelerinde düzenlenmesidir.

Hem Incoterms 2010, hem de Incoterms 2020 kuralları on bir tane teslim şekli içermektedir. Incoterms 2010 EXW, FCA, FAS, FOB, CFR, CIF, CPT, CIP, DAP, DAT ve DDP teslim şekillerinden; Incoterms 2020 ise EXW, FCA, FAS, FOB, CFR, CIF, CPT, CIP, DAP, DPU ve DDP teslim şekillerinden oluşmaktadır. Incoterms 2010'da yer alan DAT teslim şekli yerine Incoterms 2020'de DPU teslim şekli yer almaktadır.

Incoterms 2020'nin Incoterms 2010'dan ayrılan bir diğer husus FCA teslim şeklinde yer almaktadır. Incoterms 2020 ile getirilen değişikliğe göre, FCA terimi

ile konişmento arasındaki ilişki gözetilerek, alıcı ve satıcının anlaşması sonucu, alıcının taşıyana malların gemiye ykletilmesinden önce satıcıya konişmentonun düzenlenebilmesi için talimat verme yetkisi kabul edilmiştir. Bu getirilen değişiklik ile satıcının malların gemiye yüklenmesinden önce bankaya verilebilecek belgeler arasında yükleme konişmentosuna da ihtiyaç duyulması ve bu ihtiyacın giderilmesi amaçlanmıştır.

Yapılan bir diğer değişiklik ise Incoterms 2020 ile CIP teslim şekline ilişkindir. Incoterms 2010 kapsamında CIP satışlarda satıcının malları sağlamasıyla asgari bir güvencenin sağlanması yeterliyken, artık Incoterms 2020 kapsamında satıcı tüm oluşabilecek riskler için ((LMA/IUA) uyarınca A klozu) sigorta yaptırma yükümlülüğü altındadır.

içerik bakımından son olarak bahsedilmesi gereken değişiklik ise FCA, DAP, DPU ve DDP teslim şekilleri bakımındandır. Incoterms 2010 metninde sözleşmede tarafların seçmiş olduğu teslim şekline göre taşıma yükümlülüğü kim tarafından olacaksa, onun tarafından üçüncü kişi bir taşıyıcıyla anlaşarak taşımanın gerçekleştirileceği belirtilmekteydi. Incoterms 2020’de yer alan söz konusu değişikliğe göre üçüncü bir kişi olmadan da taşımayı üstlenen satıcı veya alıcı kendi araçlarıyla da sözleşmeye konu olan malların taşıyabilecektir.

Incoterms 2020 kapsamında on bir teslim şekli düzenlenmiştir. Bu terimler sırasıyla, EXW, FCA, FAS, FOB, CFR, CIF, CPT, CIP, DAP, DPU ve DDP teslim şekilleridir. Her türlü taşımalar için EXW, FCA, CPT, CIP, DAP, DPU ve DDP teslim şekilleri kullanılabilmektedir.

EXW teslim şekli satıcının ykmllklerinin en az olduğu teslim şeklidir. EXW yani iş yerinde teslim, satıcının malları kendi işyerinde veya tarafların kararlaştırdığı başka bir yerde (depo, fabrika vb. gibi) alıcıya hazır hale getirilmesi ile satıcının yükümlülüğünün sona ermesidir.

FCA teslim şekli, satıcının malların gümrükten çıkma işlemlerini gerçekleştirmiş olarak alıcı tarafından belirlenmiş taşıyıcıya ve alıcı tarafından belirlenmiş yerde malların teslim etmesidir.

CPT teslim şekli, satıcı tarafından belirlenen malların taşınması için taşıma sözleşmesi yapan taşıyana teslim etmesidir.

CIP teslim şekli, satıcının kendisinin belirlediği taşıyıcıya malları teslim etmesi ve malların ulaşması için gerekli navlun sözleşmesini ödemesini ifade etmektedir. CIP satışlarda, masrafları kendisi üstlenmek üzere satıcının kendisinin belirlediği taşıyıcıya malları teslim etmesi ve malların ulaşması için gerekli navlun sözleşmesini ödemesini ifade etmektedir.

DAP teslim şekli, satıcı tarafından alıcının kendi ülkesinde belirlenmiş olan yerde malların boşaltılmadan alıcıya teslim edilmesini ifade etmektedir.

DPU teslim şeklinde satıcı, alıcının ülkesinde belirlenmiş olan yerde, malların boşaltılarak alıcıya teslim edilmesini ifade etmektedir. Burada satıcı, malların ulaşacağı boşaltma limanı noktasına kadar taşınması için gerekli taşıma sözleşmesini yapmakla ve yapılan taşıma sözleşmesine dair ücreti ödemekle yükümlüdür.

DDP teslim şekli mallarının alıcının ülkesinde belirlenmiş olan yerde hazır olmasıyla yani hem ihracata dair hem de ithalata dair işlemlerin tamamlanmasıyla teslim edilmesi anlamına gelmektedir. Her türlü taşıma için kullanılabilecek teslim şekilleri kapsamında DDP teslim şeklinde satıcının yükümlülüğü en fazla olacak şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Incoterms 2020’de deniz ve iç su taşımaları için dört farklı teslim şekli yer almaktadır. Bu teslim şekilleri FAS, FOB CFR ve CIF terimlerinden oluşmaktadır.

FAS teslim şekli gemi doğrultusunda masrafsız teslim şeklidir. FAS teslim şeklinde satıcı, alıcı tarafından tayin edilmiş olan geminin olduğu rıhtımda veya mavnada malları bırakarak teslim ederek teslim yükümlülüğünü yerine getirmektedir. FAS teslim şeklinde satıcının navlun sözleşmesi ve sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü bulunmamaktadır. FAS teslim şekilli satışlarda alıcı bir taşıma sözleşmesi kurmakla yükümlüdür.

FOB, gemide masrafsız teslim şeklidir. FOB satışlarda, satıcı yükleme limanında alıcının tayin ettiği gemide malları teslim ederek teslim yükümlülüğünü yerine getirmektedir. FOB teslim şeklinde satıcının navlun sözleşmesi kurma ve sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü bulunmamaktadır. FOB teslim şekilli satışlarda taşıma sözleşmesini alıcı kurmaktadır.

CFR teslim şekli “*Cost and Freight*” olarak ifade edilmekte ve mal bedeli ve navlunu kapsamaktadır. CFR teslim şeklinde satıcı teslim yükümlülüğünü FOB teriminde de olduğu gibi gemide yerine getirmektedir. Satıcının CFR teslim şekli kapsamında navlun sözleşmesi kurma yükümlülüğü bulunmaktadır. CFR teslim şekilli satışlarda satıcı ve alıcının herhangi bir sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

CIF teslim şekli “*Cost, Insurance and Freight*” olarak mal bedeli, navlun ve sigortayı kapsayan bir teslim şeklidir. CIF teslim şeklinde satıcının FOB ve CFR satışlarda olduğu gibi malları gemide teslim etmesi gerekmektedir. CIF satışları CFR satışlardan ayıran nokta satıcının navlun sözleşmesinin kurmasının yanında bir de sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğünün bulunmasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- AĞAOĞLU, Cahit** : Incoterms 2020, Public and Private Law Bulletin, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, Cilt: 40, Sayı: 2, İstanbul, 2021, s. 1113 - 1149.
- AKIN SUNAY, Nesrin** : Incoterms 2010 Kuralları Hakkında Genel Bilgi ve Bu Kurallar Kapsamında “DAT” ve “DAP” Ticari Terimleri, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı: 127, İstanbul, 2012.
- AKINCI, Ziya** : Milletlerarası Tahkim, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- ALTUĞ,
TÜFEKÇİOĞLU,
A. Pınar** : Yargıtay Kararları Işığında CIF Teslim Şekli, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2010.
- AMASYA, Serap** : FOB ve CIF Satışlarda Alıcı ve Satıcının Taşıma İlişkisindeki Sıfatları ve Fiost Kaydının Etkisi, GSÜHFD, Sayı:2, 2021, s. 1873 – 1889.
- AMASYA, Serap** : Denizyoluyla Yapılan Eşya Taşımalarında Fiili Taşıyan Kavramı, GSÜHFD, Sayı:2, 2020, s. 1125 – 1151.

- APAYDIN, Cemre** : Incoterms 2010 ve 2020 Uyarınca CIF Satışlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2021.
- ARKAN, Sabih** : Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş Yirmi Altıncı Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (T İş Bankası A.Ş. Vakfı), Ankara, 2020.
- ATAMER, Yeşim** : Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, 1. Bası, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2005.
- AYOĞLU, Tolga** : Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanan Genel Prensipler, Maddi Hükümler ve Ticari Adet – Teamüller Olarak Lex Mercatoria, Birinci Basıdan İkinci Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.
- BEYAZIT, Arzu** : Milletlerarası Ticaret Odasının Yapısı ve İşletiş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2010.
- CANER, Oğuz** : Incoterms 2010 (ICC Rules For The Use of Domestic and International Trade Terms, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:11, Sayı:2, s. 223 – 262.

- CANTEKİN, Celalettin** : MYO Müfredatına Uygun Dış Ticaret ve Finansmanı, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.
- CEYLAN, Seyfettin** : Deniz Taşımacılığı ve Incoterms: FOB’a İlişkin Bir Değerlendirme, Akdeniz Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, Antalya, 2020.
- CÖMERT, Gülten Venüs** : Taşıyanın Gemiyi, Denize, Yola ve Yüke Elverişli Bulundurma Borcu, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- ÇAĞLAR, Murat** : Yargıtay Kararları Işığında FOB Teslim Şekli, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2003.
- ÇAKAN, Cansu** : FOB Satışlarda Tarafların Yükümlülükleri ile Hasarın Geçiş, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2012.
- ÇALIK, Fatma Elif** : Uluslararası Ticarete Yenilenen Incoterms 2020 ile 2010 Kurallarının Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2020.
- ÇALIŞKAN, Yusuf** : Uluslararası Satımda 2020 Incoterms Kuralları ve Hasarın Geçiş, Public and Private Law Bulletin, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, Cilt: 41, Sayı: 1, İstanbul, 2021, s. 231 – 259.

- EKŞİ, Nuray** : Milletlerarası Ticaret Hukuku, Dördüncü Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2020.
- ERCAN, Tayfun** : Incoterms 2020 Kılavuzundaki Teslim Şekillerinin Analizi, Gaziantep University Journal of Sciences 2021, Cilt: 20, Sayı: 3, Gaziantep, 2021, s. 1187 – 1199.
- ERCOŞKUN ŞENOL, H. Kübra** : Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK M. 27, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 74, Sayı: 1, s. 709 – 738.
- ERDEM, H. Ercüment** : Denizaşırı Satış Olarak FOB Satış, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 4, 1996, s. 37 – 92.
- ERDEM, H. Ercüment** : Milletlerarası Ticaret Hukuku, 2. Bası, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2020.
- ERDEM, H. Ercüment** : SİF Satışlar, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1. Bası, İstanbul, 1999.
- ERDEM, H. Ercüment** : Viyana Satım Antlaşması Uyarınca Teamüllerin Önemi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 3, 2016.

ERİK, Azra Betül : Incoterms 2020'nin Incoterms 2010 ile Farklarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep, 2021.

GÜNAYDIN, Özge Elmas : Incoterms 2000, 2010 ve 2020 Revizyonlarına Genel Bakış, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, Çankırı, 2021. S. 755 – 779.

GÜNER ÖZBEK, Meltem Deniz : Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Konişmento ve Konişmentonun İspat Kuvveti, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 3, 2012, s. 233 – 254.

GÜRGEN, Bahar : Incoterms Uygulamalarının Gelişimi ve Incoterms 2020 Düzenlenmesine İlişkin Bir Değerlendirme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara, 2020.

HAMŞIOĞLU, Işıl : Incoterms 2010 Kuralları Çerçevesinde CIF (CIF) Satışta Tarafların Yükümlülükleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2012.

ICC : Incoterms® 2020: ICC Rules for the Use of Domestic and International Trade Terms, Paris: ICC Publication, 2019. No. 723E.

ICC : Incoterms® Q&A, Paris: ICC Publication, 2013,
No: 744E.

**İLYASOV,
Muhammetnazar** : Milletlerarası Ticarete Teslim Şekilleri,
Incoterms 2010 Kuralları, Birinci Baskı, Seçkin
Yayıcılık, Ankara, 2019.

**KARACA,
Hüseyin Akif** : Milletlerarası Özel Hukukta Incoterms, Birinci
Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

KAVA, Oğuzhan : Incoterms 2020 ile Getirilen Değişiklikler ve Bu
Değişikliklerin Çeşitli Vakalar Üzerinde
Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek
Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir,
2021.

**KENDER, Rayegân
ÇEETİNGİL, Ergon
YAZICIOĞLU, Emine** : Deniz Ticareti Hukuku Temel Bilgiler Cilt – 1,
Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş. 16. Baskı,
On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.

**KULA DEĞİRMENCİ,
Nil** : Konişmentonun Hukuki İlişkiyi Belirleme
İşlevinin İki Boyutu ve Bu İşlevin Özellikle FOB
Satışlar Açısından Değerlendirilmesi, İstanbul
Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,
Cilt: 12, Sayı: 24, 2013, s. 143 - 165.

KULA DEĞİRMENCİ,

Nil

: Taşıyanın “Fiili Taşıyanın Hata ve İhmallerinden” Doğan Sorumluluğu ile Yararlanabileceği Sorumsuzluk Şartı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 73, Sayı: 1, 2015, s. 389 – 420.

LUK, Kwai Wing

: International Trade Finance (A Practical Guide), Second Edition, City University of Hong Kong Press, Hong Kong, 2011.

OĞUZMAN, M. Kemal

ÖZ, M. Turgut

: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

ÖZDAMAR, Demet

: Avrupa Sözleşmeler Hukuku’nda ve Türk Borçlar Hukuku’nda Örf ve Adetler ile Teamül ve Uygulamaların Yeri, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, Cilt: 19, Özel Sayı, 2017, s. 109 – 188.

ÖZGENÇ, Zeynep

: Milletlerarası Özel Hukukta Navlun Sözleşmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2014.

ÖZKAN, Işıl

EFEÇİNAR, Süral

KAVAK, Bengül

: Yeni Lex Mercatoria ve Kaynakları, Birinci Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

ÖZTÜRK, Lamiha

ÖZTÜRK, Emine

: Incoterms 2020 ve 2010'un Mukayeseli Analizi, Sosyal ve Beşeri İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 4, Sayı:1, 2021, s. 37 – 48.

POLAT, Gülçin

: Uluslararası Ticarete Risk Yönetimi Bağlamında Incoterms 2020 Kuralları Üzerine Bir Değerlendirme, KOCATEPEİİBFD, Cilt: 23, Sayı: 2, Kocaeli, 2021, s. 209 – 224.

SEVİNÇ KUYUCU,

Aslıhan

: CIF Satışlarda Kurulacak Sigorta Sözleşmesi ve Satış Bedelinin Ödenmemesinin Sigorta Konusu Menfaat Bakımından Değerlendirilmesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, 2020, s. 724 – 739.

SEVİNÇ KUYUCU,

Aslıhan

: Incoterms (Uluslararası Ticari Terimler), Filiz Kitabevi, İstanbul, 2011.

SİRABİDZE, Tengiz

: Incoterms 2020 Işığında Geçmişten Günümüze Incoterms, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 2021.

SULU, Muhammed

: Ticaret Hukukunun Kaynağı Olarak Ticari Örf ve Adet Üzerine Bazı Değerlendirmeler, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 1, 2022, s. 217 – 241.

- SÜZEL, Cüneyt** : Deniz Ticareti Hukukunda Taşıtan ve Yükleyen, On İki Levha Yayıncılık, Birinci Baskı, İstanbul, 2014.
- YETİŞ ŞAMLI, Kübra** : Covid – 19 Pandemisinin Taşıyanın Sorumluluğu ve Navlun Alacağı Üzerindeki Etkileri, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt: 78, Sayı: 2, 2020, s. 299 – 331.
- ŞANLI, Cemal** : Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, Yedinci Baskı, Beta Yayınları, Ankara, 2019.
- TULGAY, Ali Anıl** : Uluslararası Ticarete Incoterms 2010 Deniz ve İç Su Yolu Taşımacılığı Teslim Şekilleri Düzenlemelerine Yönelik İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara, 2019.
- ÜNAN, Samim** : Incoterms 2020 ve Sigorta, GSÜHFD, Cilt: 19, Sayı: 2, 2020, s. 1057 – 1085.
- YAĞCI, Salim Serdar** : Milletlerarası Ticaret Hukukunda Incoterms Kurallarının Yeri – Bu Kuralların Sözleşmenin İfa Yeri Kapsamında Dikkate Alınıp Alınamayacağı Sorunu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2019.

YAZICIOĞLU, Emine

KENDER – ÇETİNGİL

: Deniz Ticareti Hukuku, Gözden Geçirilmiş On altıncı Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.

YEŞİLOVA ARAS,

Ecehan

: FCA Terimiyle ve Varma Yerine Muayene Şartıyla Akdedilen Uluslararası Satım Sözleşmesinin Taşıma Sigortasına Etkisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 2, 2021, s. 654 – 661.

YILDIRIM, Ahmet Cemil

ESKİYÖRÜK, Serhat

: Uluslararası Ticari Tahkim ve Lex Mercatoria, Birinci Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.

YILMAZ ÖZDEŞ,

Büşra

: Türk Hukuku, CISG ve Incoterms 2010 Kapsamında Gönderilecek Borçlarda Hasarın Geçişi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, 2019.

YILMAZ, Mutlu

ÖZKEN, Ahmet

: 111 Soruda Incoterms, Optimist Yayınları, İstanbul, 2013.

YILMAZ, Mutlu

: Dış Ticarete Teslim Şekilleri (Incoterms), Birinci Basım, Sonçağ Yayıncılık, İstanbul, 2015.

ZEVLİLER, Aydın

GÖKYAYLA, K. Emre

: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 16. Bası,
Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.

ZEYTİN, Zafer

: Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku
(CISG – Incoterms), Güncellenmiş Dördüncü
Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

EKLER

EK 1: Tüm Taşıma Şekillerinde Kullanılan Teslim Şekillerine İlişkin

Tablo⁴⁵⁵

Incoterms® 2020
by the International
Chamber of Commerce (ICC)

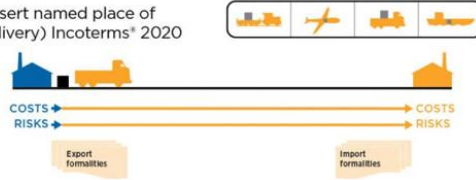
TRANSPORT OBLIGATIONS,
COSTS AND RISKS

Blue indicates seller's Gold indicates buyer's Green indicates mixed or shared

RULES FOR ANY MODE OR MODES OF TRANSPORT

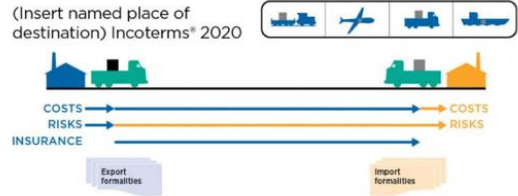
EXW Ex Works

(Insert named place of delivery) Incoterms® 2020

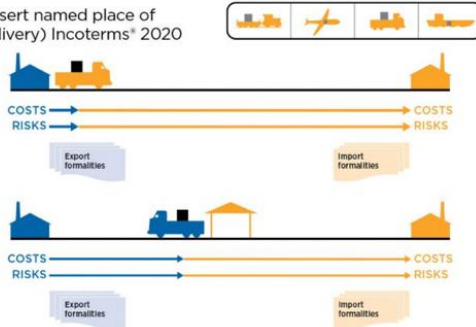
CIP Carriage and Insurance Paid To

(Insert named place of destination) Incoterms® 2020

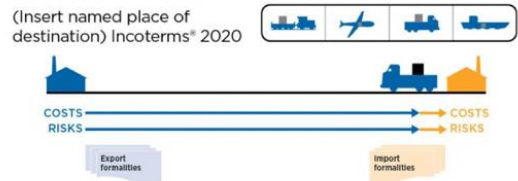
FCA Free Carrier

(Insert named place of delivery) Incoterms® 2020

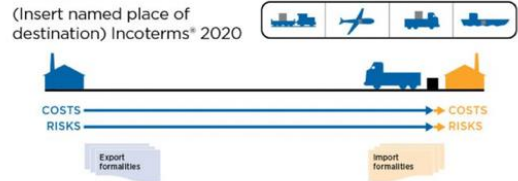
DAP Delivered at Place

(Insert named place of destination) Incoterms® 2020

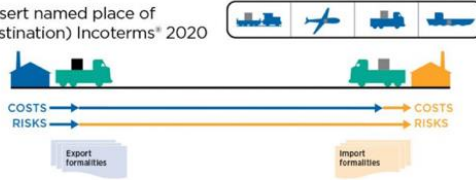
DPU Delivered at Place Unloaded

(Insert named place of destination) Incoterms® 2020

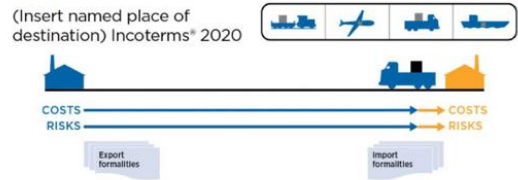
CPT Carriage Paid To

(Insert named place of destination) Incoterms® 2020

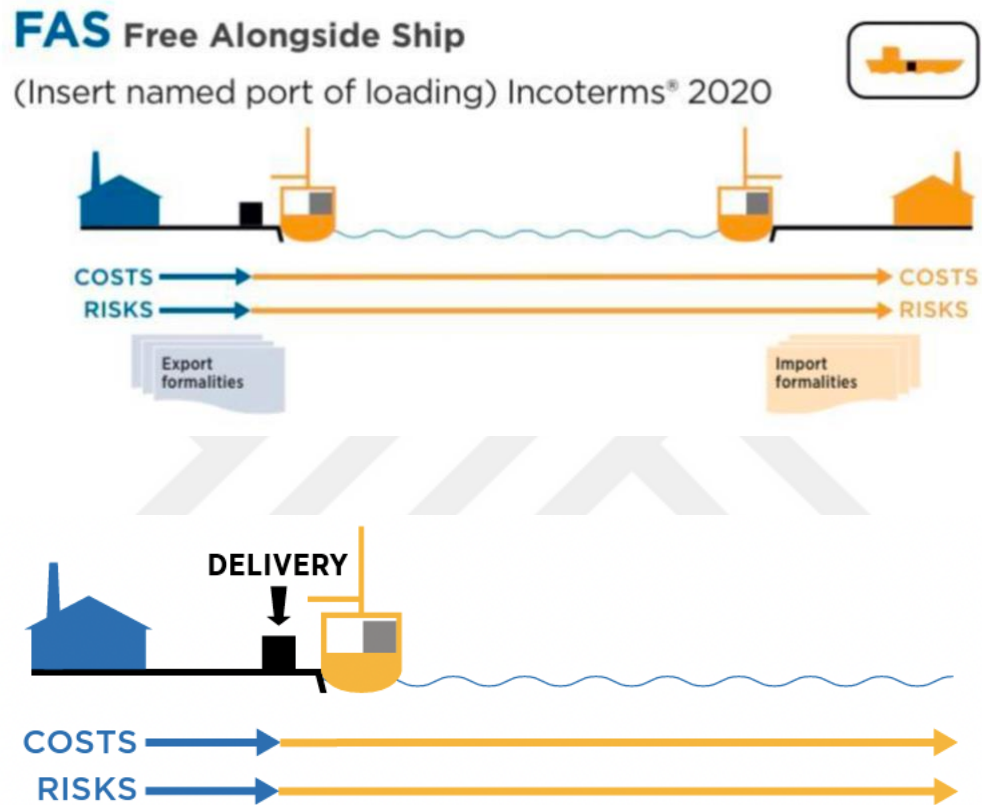
DDP Delivered Duty Paid

(Insert named place of destination) Incoterms® 2020

⁴⁵⁵ <https://danesh-biz.com/incoterms-2020/> (e.t.: 30.09.2023)

EK 2: FAS Incoterms 2020 Kılavuzdaki Şekil⁴⁵⁶

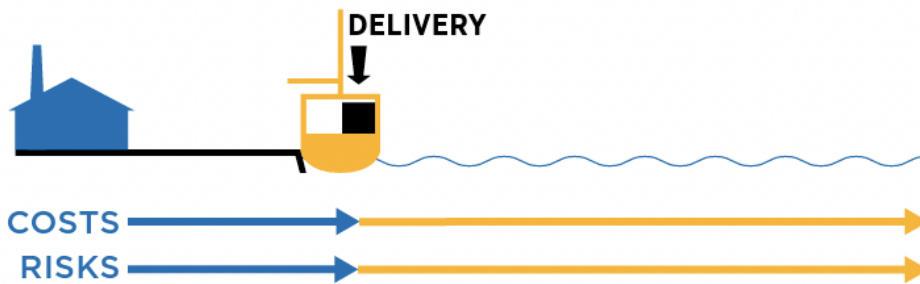
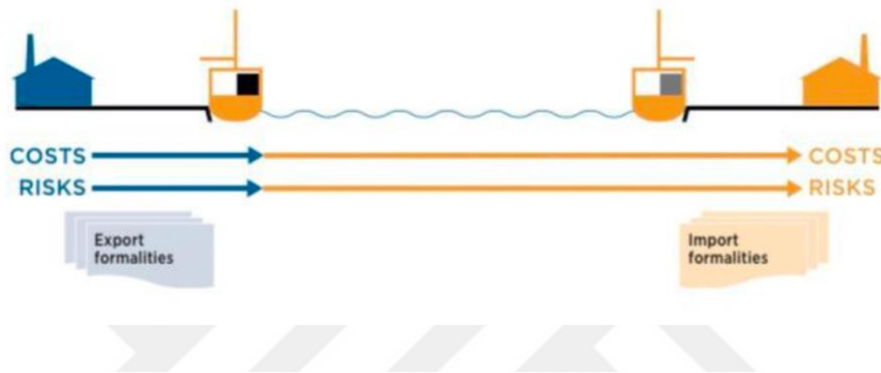

⁴⁵⁶ Incoterms 2020, s. 93.

EK 3: FOB Incoterms 2020 Kılavuzdaki Şekil⁴⁵⁷

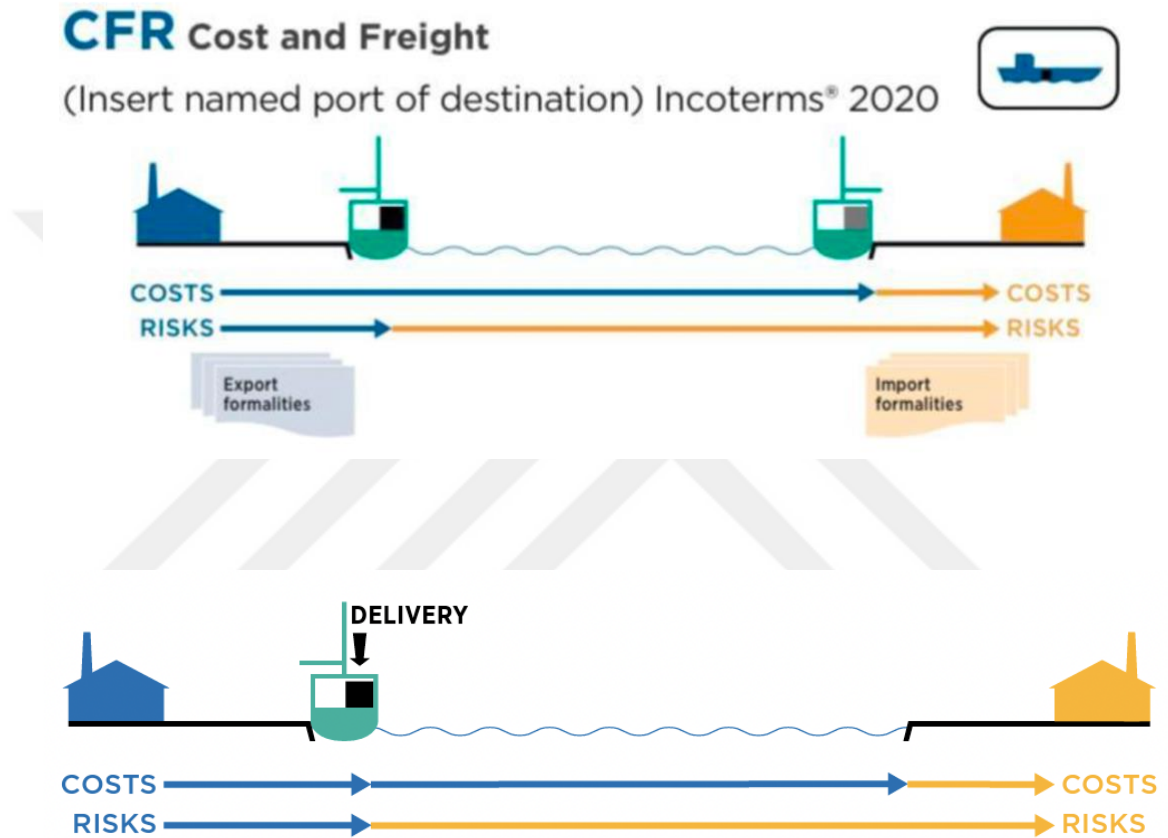
FOB Free on Board

(Insert named port of loading) Incoterms® 2020

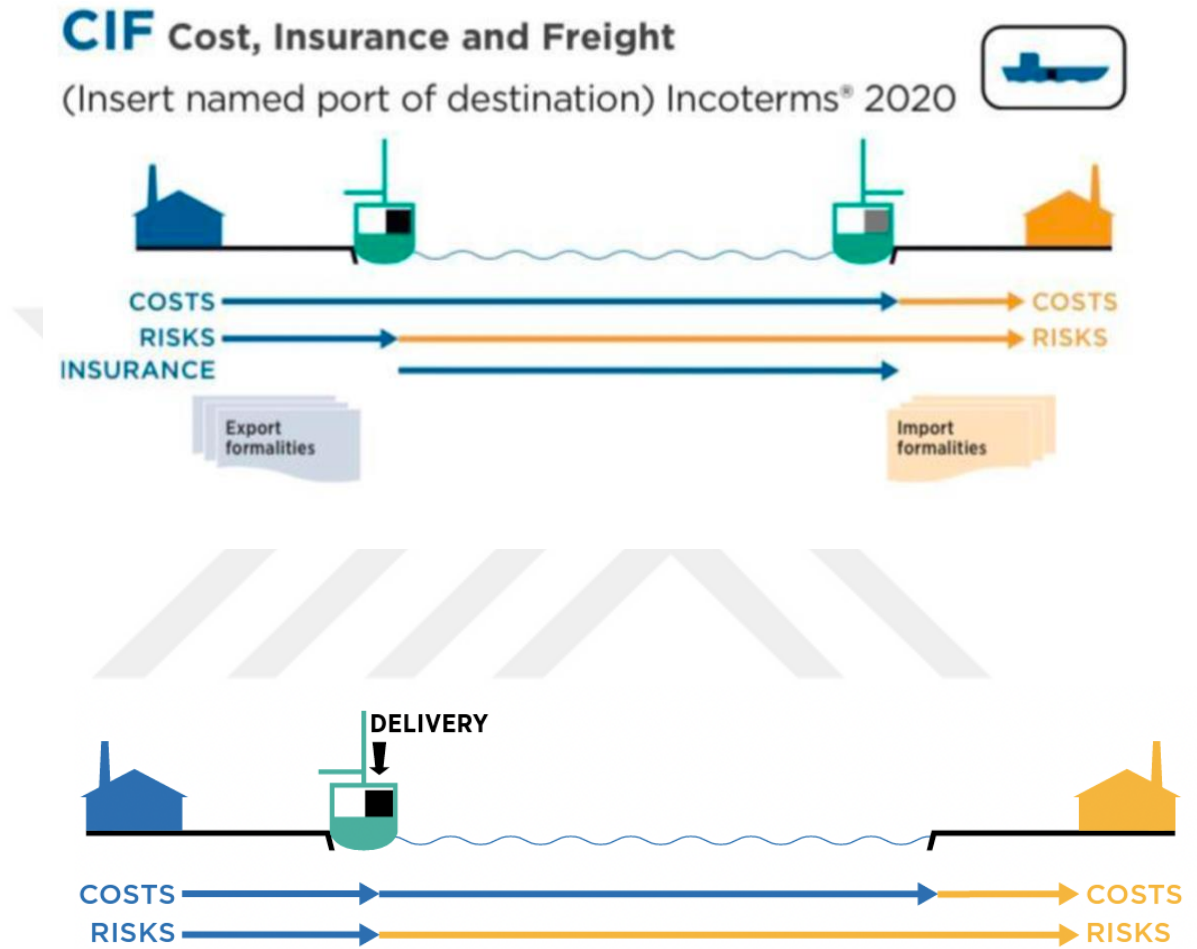
⁴⁵⁷ Incoterms 2020, s. 103.

EK 4: CFR Incoterms 2020 Kılavuzdaki Şekil⁴⁵⁸

⁴⁵⁸ Incoterms 2020, s. 113.

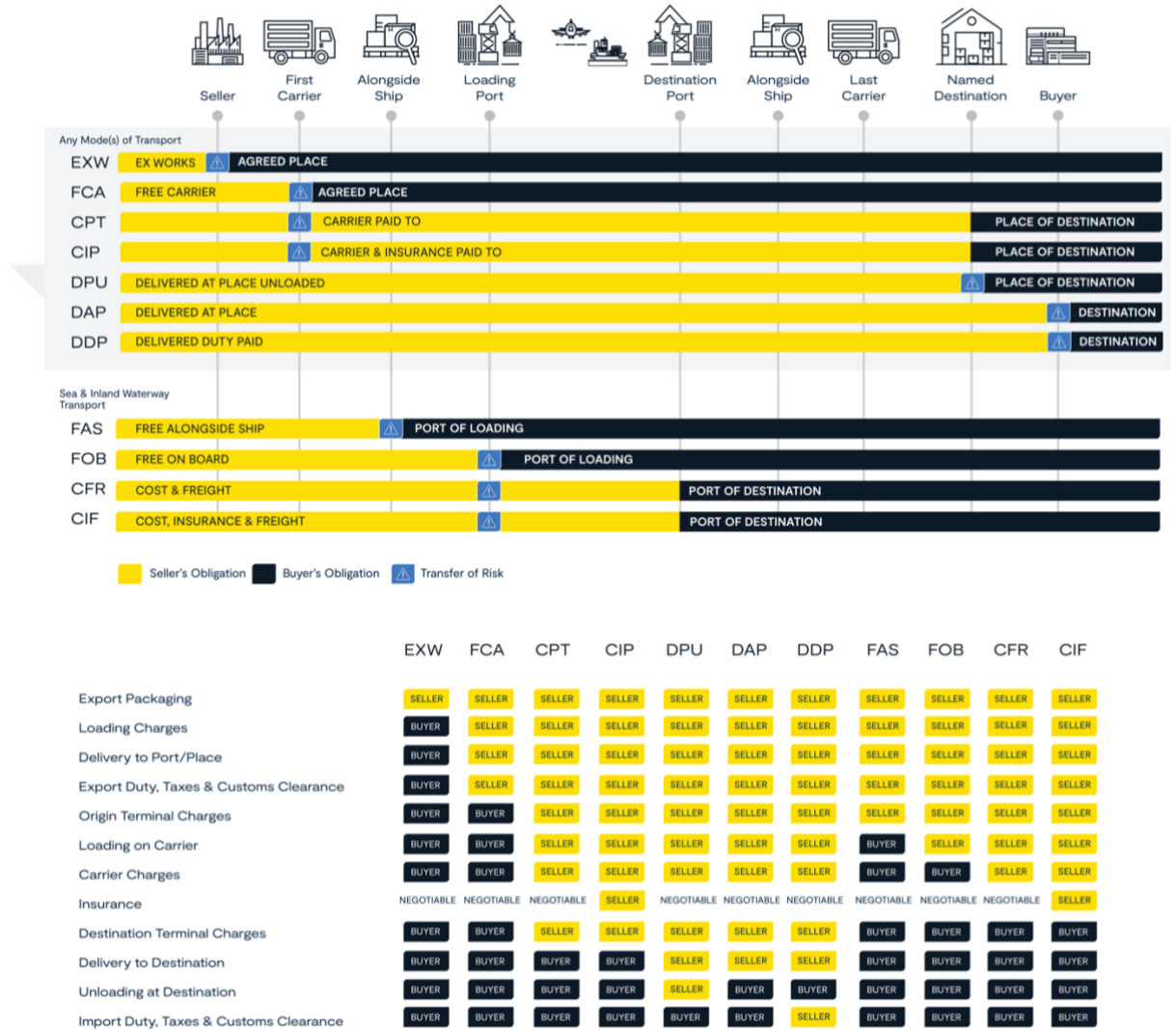
EK 5: CIF Incoterms 2020 Kılavuzdaki Şekil⁴⁵⁹

⁴⁵⁹ Incoterms 2020, s. 123.

EK 6: Incoterms 2020 Kapsamında Tarafların Yükümlülüklerine İlişkin

Tablo⁴⁶⁰

⁴⁶⁰ <https://www.vizionapi.com/blog/what-are-shipping-incoterms-a-guide-for-which-incoterms-to-use> (e.t.: 30.09.2023)